

HUMAN Rights

ÇARŞAMBA 30 ARALIK 2020 9 EYLÜL GAZETESİNİN ÜCRETSİZİDİR

Bu proje Avrupa Birliğitarafından finanse edilmektedir

Karikatür: Musa GÜMÜŞ

MUSA...

ONURSUZCA YAŞAMAMAK İÇİN...
Dilek Gappi 3

'İNSAN HAKLARI'NIN ZORLU YOLCULUĞU...
Birgül Değirmenci 4-5

TÜRKİYE'NİN İNSAN HAKLARI KARNESİ...
Burak Ütücü 6-7

İNSAN HAKLARI İÇİN BİR ÖMÜR...
Tülay Cengiz 8-9

İŞÇİ MEVZUATA RAĞMEN MAĞDUR...
Sercan Engerek 10-11

**AVRUPA BİRLİĞİ FONLARIYLA
DESTEKLENEN PROJELER...** 12-13-14

PANDEMİ SÜRECİNDE ZORLU ÜÇLÜ...
Dilan Karacan 15

MÜCADELE EDENLER KAZANIR...
Reyhan Şenay 16-17-18-19

İZMİR İNSAN HAKLARININ BAŞKENTİ OLACAK...
Gökmen Küçüktaşdemir 20-21-22

SAĞLIKÇILARIN SORUNLARI ÇÖZÜLEMİYOR...
Efe Halil Ceyhan 23

İNTERNET YOK, TABLET YOK!..
Mazlum Vesek 24

ACILARA DEĞİL HAYATA TUTUNUYORUZ...
Eda Narin 25

PANDEMİ YOKSULLUK VE GIDA HAKKI...
Murat Büyükyılmaz 26-27

EŞİT TEMSİL İÇİN ÇAĞRI... **Tuğçe Doğaneli Kamacı**
28-29-30

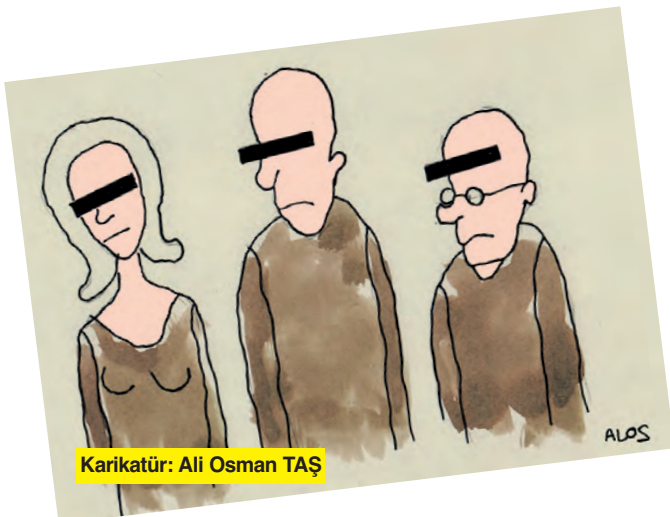
GAZETECİLİKTE ISRAR EDECEĞİZ...
Şenol Bali 31

SİYASİ İRADE YOK!..
Eser Soygüder Yıldız 32-33-34

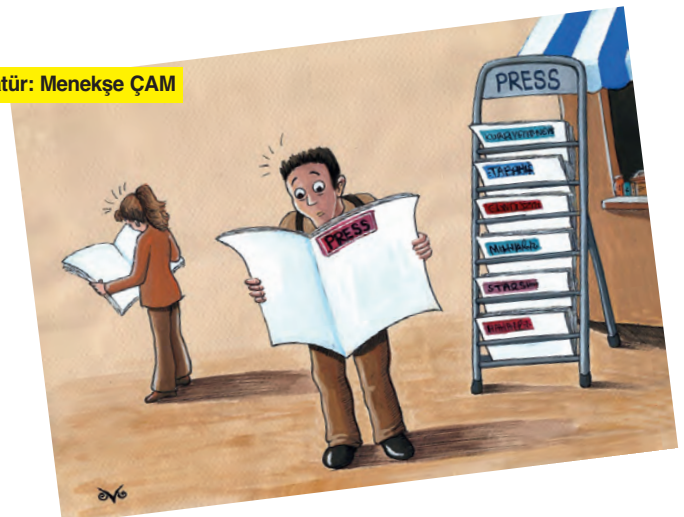
MÜLTECİ GENÇLERİN GELECEK HAYALLERİ YOK...
Metehan Ud 35

KHK İLE İŞİNDEN OLAN GAZETECİ İNSAN HAKLARI KANALI KURDU... **Serkan Talan** 36-37

BU ÜLKEDEN SANAT YAPMAK ARTIK ÇOK ZOR!... **Giray Poyraz Ürey** 38-39

Karikatür: Menekşe ÇAM

ONURSUZCA YAŞAMAMAK İÇİN...

İKİNCİ Dünya Savaşı'nın yol açtığı ağır yıkım ve tahribatla, benzeri acıların bir daha asla yaşanmaması ve barışın egemen olduğu uluslararası bir düzen yaratılması amacıyla, daha savaş bitmeden tartışmalar başladı. Önce 1945 yılında Birleşmiş Milletler kuruldu ve üç yıl sonra 10 Aralık 1948'de "İnsan Hakları Evrensel Beyanname'si" yayımlandı.

Beyanname uluslararası bir sözü ifade ediyor ve 1. maddesinde şöyle yazıyordu: "Bütün insanlar hür, haysiyet ve haklar bakımından eşit doğarlar. Akıl ve vicdana sahiptirler ve birbirlerine karşı kardeşlik zihniyeti ile hareket etmelidirler."

Devletler tüm maddelere tavizsiz uyacaktır, söz verdiler. Türkiye bir yıl sonra beyannameyi imzaladı.

Ve Aralık ayı, insan hakları savunucuları tarafından, ihlallere dikkat çekilerek sorumluların cezalandırılmasının talep edildiği bir ay olarak görülüyor. Bir nevi yıllık karnedir Aralık ayı. 10 Aralık İnsan Hakları günü çerçevesinde alınan yollar, varılmayan hedefler, ihlal edilen haklar yeniden gözden geçirilir. Bu ay boyunca, insanların ırkından, renginden, cinsiyetinden, cinsel yöneliminden, dilinden, din ve mezhebinden, inancından, etnik kimliğinden, siyasi-vicdani ve felsefi kanaatinden bağımsız olarak, insan olmaktan gelen hakları ve dokunulmazlıkları olduğu temel fikrini pergelin

Dilek GAPPİ

**İGC
AB Proje
Koordinatörü**

ortasına koyar. Ucuyla haksızlıklara, yanlışlıklara, acılara dokunan halkalar çizersiniz... Hele bu yıl...

Geçen 72 yıllık zaman içerisinde insan haklarındaki aşınmaların hatta, ekonomik krizin üzerine şimdilerde Covid-19 pandemisinin tehditlerini yaşıyoruz.

İnsan Hakları Evrensel Beyanname'si'ni 72 yıl sonra bugün dünya genelinde milyonlarca insanın öldüğü Covid-19 salgını gölgesi altında anıyoruz.

Pandemiyle birlikte yeni bir insan hakları algısı da oluştu. Toplumsal bulaşın artmasını önleyecek her önlem şimdi öncelikli hakkımız.

İnsan onuruna en uygun sistem, İnsan Haklarını değerli kılan sistemdir.

Evet bizler sizin için Türkiye'nin insan hakları karnesini kendimizce oluşturmaya çabaladık, hak ihlallerinden örnekleri ve çözümleri dile getirmeyi hedefledik, olabildiğince ışık tutmaya çabaladık.

Yoksa bu öylesi devasa bir konu ki...

Elbette anlatamadıklarımız vardı onu da usta çizerlerimiz çizgileriyle aktardı...

Ve onlar da çok güzel anlattı.

Emeği geçenlere, bizlere gerçekleri dile getirme gücü veren Avrupa Birliği destekli "Güçlü Gazeteci, Özgür Medya Projesi" paydaşlarımıza teşekkürlerimizle...

İzmir Gazeteciler Cemiyeti Derneği
İktisadi İşletmesi Adına İmtiyaz Sahibi

Misket DİKMEN

Genel Yayın Yönetmeni

Murat ATTİLA

Sorumlu Yazı İşleri Müdürü

Erkan EYİGÜNGÖR

GAZETESİ'NİN ÜCRETSİZ EKİDİR

Tasarım:

Selim SANVERİR

Kurumsal İletişim Direktörü

Gökmen KÜÇÜKTAŞDEMİR

Haber Müdürü: **Sinan KESKİN**

9 Eylül Gazetesi'nin ekidir, parayla satılmaz. B.T. 30/12/2020

ADRES: Atatürk Bulvarı Basın Apt.
No: 370/1 Kat: 4 Daire: 7
Alsancak / İZMİR
Telefon: 0 232 404 89 89
Fax: 0 232 464 89 79

BASKI YERİ: Çağlayan Basım Yayın
Dağıtım Ambalaj San. ve Tic. A.Ş.
Sarıç Yolu No: 7 Gaziemir / İZMİR
TEL: 0232 274 22 15
DAĞITIM: Demirören Dağıtım Satış
ve Pazarlama A.Ş. - İZMİR

● gazete9eylul@gmail.com ● www.dokuzeylul.com

Bu proje Avrupa Birliği tarafından finanse edilmektedir

PROJE EKİBİ

Yudum CURA - Dilek GAPPİ
Semih AKSOY

YAYIN KURULU

Levent BİMEN – Gönül SOYOĞUL
Mehlika GÖKMEN – Yılmaz COŞKUN

**Basın Özgürlüğü
için Örgütlü
Gazeteciler ve
Güçlü Dayanışma
Projesi**

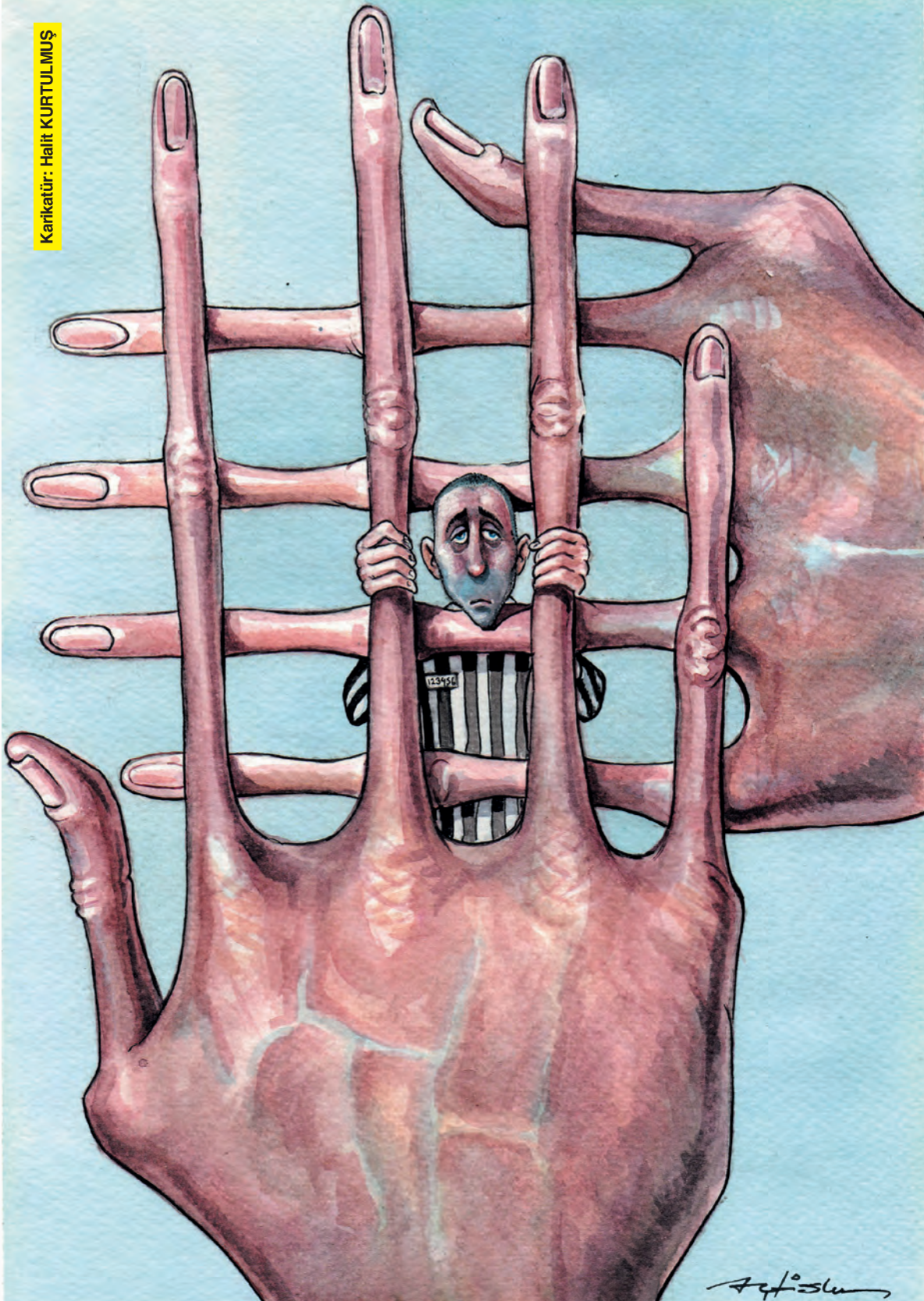

Bu yayının içeriğinden tümüyle TGS ve İGC sorumlu olup, Avrupa Birliği'nin görüşlerini yansıtmamaktadır.

'İNSAN HAKLARI'NIN

ZORLU YOLCULUĞU...

Fransız İhtilali sonunda 'özgürlük, eşitlik, kardeşlik' sloganı esas alınarak hazırlanan İnsan Hakları Evrensel Beyannamesi kağıt üzerinde tüm insanların temel hakkını garanti altına alıyor. Ya gerçekte? Beyannameye imza atan devletlerin tek hak ihlaline göz yumması gerekiyor, peki gerçekten öyle mi?

YAZAN:
Av. BİRGÜL DEĞİRMENCI
birguldegir@gmail.com

5

TARİHSEL süreçte kabul gören anlayışa göre, insanların sayısının çoğalması, üretimin ve ürünün, mülkiyet ilişkisinin ortaya çıkmış olması nedeniyle insanlar bazı düşünce ve isteklerinden vazgeçmek adına 'toplumsal sözleşme' ile devlet olmanın ilk adımlarını attı. Ancak bu süreç ile birlikte zenginler daha zengin, fakirler daha fakir olmaya başladı ve yetki, güç tek elde yani krallarda, din adamlarında toplanmaya başladı.

Modern insan hakları uygulaması bakımından bir ilk olma özelliği gösteren İngiltere'de 1215 tarihli Magna Carta (Büyük Özgürlük Şartnamesi/Fermanı) ile başlayan ve bunu takiben 17. yüzyılda 1789'da Fransız İhtilali sonunda ise 'özgürlük, eşitlik, kardeşlik' sloganı esas alınarak Fransız İnsan ve Vatandaş Hakları Bildirisi ile haklar elde edildi. Fransız İnsan ve Vatandaş Hakları Bildirisi'nde; insan hakları herkesin insan olması itibarıyla doğuştan sahip olduğu dokunulamaz, devredilemez ve vazgeçilmez haklar olduğu vurgulandı. Ancak 'herkes' kavramı ne yazık ki kadınları, mülk sahibi olmayanları kapsam dışında bıraktı.

ÖNCELİK YAŞAMA HAKKI

Bu anlamda insan hakları mücadelesi eşitsizliğe, ayrımcılığa, köleliğe karşı verilen bir mücadelenin de temeli oldu. İnsanlık tarihi, hak ve özgürlüklerin kazanılma mücadelesi ile doludur. Bu mücadele sonucunda bireyin kazandığı hak ve özgürlükler çoğaldıkça Devletin ve yöneticilerin gücü de azaldı.

Bugün insan haklarına sahip olmak demek; ırk, dil, din, milliyet, cinsiyet gibi nedenlerden dolayı ayrımcılık olmadan eşit, özgür ve insanca onurlu bir yaşama sahip olmak demek. Ancak yaşadığımız

TEMEL HAKLAR

Yaşam hakkı,
Sağlık hakkı,
Kişi özgürlüğü ve güvenliği hakkı,
Düşünce özgürlüğü,
Mülkiyet hakkı,
Çalışma hakkı,
Ayrımcılığa uğramama hakkı,
Çevre hakkı,
Barınma hakkı,
Beslenme hakkı vb.

dünya üzerinde sadece insanlar değil aynı zamanda hayvanlar, bitkiler gibi canlılar da bulunmaktadır. Yani her türlü canlının doğada yaşama hakkı var...

İnsan doğaya hakim olmak adına bu hakkını kötüye kullanmamalı ve yangılar, maden ocakları, HES'lerle doğanın tahrip edilmesine de karşı çıkarak sağlıklı bir çevrede yaşama hakkına sahip çıkabilmeli.

VAZGEÇİLEMEZ, DEVREDİLEMEZ

Bilindiği gibi 10 Aralık İnsan Hakları Günü olarak da bilinen, 10 Aralık 1948 yılında kabul edilen İnsan Hakları Evrensel Beyannamesi (İHEB) ve diğer uluslararası insan hakları sözleşmeleri temel hakları garanti altına aldı. İnsan haklarının mutlak, doğuştan gelen, vazgeçilemeyen, devredilemeyen kişiye sıkı sıkı bağlı haklar olduğu esas alındı. Yaşam hakkı, sağlık hakkı, kişi özgürlüğü ve güvenliği hakkı, düşünce özgürlüğü, mülkiyet hakkı, çalışma hakkı, ayrımcılığa uğramama hakkı, çevre hakkı, barınma hakkı, beslenme hakkı gibi benzeri haklar tüm dünyada uluslararası sözleşmeler ile;

zamana ve mekanlara bağlı olmaksızın güvence altındadır.

Ülkemiz de İHEB sözleşmelerini imzalayarak kabul etti. Ve Anayasal düzenlemeler ile özellikle Anayasa'nın 90. maddesi ile bu uluslararası sözleşmelerin iç hukuk olarak uygulanacağı kabul edildi. Bu düzenleme devlete pozitif yükümlülük yükledi. Bu hakların kullanılmasını sağlamak ve kullanılması konusunda engelleri kaldırmak ve gerekli ortamı hazırlamak devletin görevi olarak belirlendi.

CİNSİYET EŞİTSİZLİĞİ

İnsan hakları, uluslararası alanda bir ülkenin demokratik olup olmadığına dair temel kriterdir. Örneğin; Dünya Ekonomik Formu tarafından hazırlanan Küresel Cinsiyet Eşitliği Endeksi raporunda Türkiye'nin, kadınların ekonomiye katılımı, fırsat eşitliği, eğitim imkanları, sağlık ve siyasi güçlendirilmesi gibi kriterler de 153 ülke arasında 130. sırada olduğu belirtilmekte. Sonuç olarak demokrasinin temel ilkesi kişinin yasalar önünde ve fiili anlamda özgür ve eşit olmasıdır.

Bu nedenle, insan hakları kavramı demokrasi ile doğrudan olumlu anlamda ilişkili. İnsan hakları olmadan; demokrasi, eşitlik, özgürlük ve insanca onurlu bir doğada yaşam da olmaz. İnsan haklarının bölünmezlik özelliği dikkate alındığında, küresel bir salgına dönüşmüş olan Covid-19 başladığından beri sosyal ve hukuk devlet gereğince; salgınla mücadelede çalışanlara ekonomik destek ve korunma sağlanıp sağlanmadığı, ifade özgürlüğünün engellenip engellenmediği, kadına yönelik şiddetin ve cinayetin önlenip önlenemediği gibi cevaplar insan hakları alanında devletin pozitif yükümlülüğü yerine getirmiş olup olmadığının da göstergesidir.

KADINLAR BEDELİ AĞIR ÖDÜYOR

YİNE kadınların yaşam hakkını korumak devletin pozitif yükümlülüğü altında olmasına rağmen, Türkiye'de Covid -19 salgını nedeniyle eve kapanma dahil hayatı altüst olan, en yüksek bedeli ödeyenler çoğunlukla kadınlar. Ayrıca istatistiklere göre Kasım 2020 yılı itibarıyla her gün en az 3 kadının, 10 ayda 269 kadının öldürüldüğü açıklandı. Bu göstergeler Türkiye'de insan haklarının ne kadar ve nasıl kullanıldığını ve demokrasinin de neresinde olduğunu gösteriyor.

TÜRKİYE'NİN

İNSAN HAKLARI KARNESİ

Zafer İncin

'TABLO KARAMSAR'

İNSAN Hakları Derneği İzmir Şube Başkanı Av. Zafer İncin Türkiye'nin insan hakları konusundaki gidişatını değerlendirdi. Kötü tablonun sorumlusunun sadece iktidar olmadığını belirten İncin, "Türkiye'de bir sistem değişikliği söz konusu. Bu değişiklikte, toplumun birçok kanalının nefes alma yolları kesilmiş durumda. İnsan düşüncelerini dile getiremiyor, görüş bildiremiyorlar. Ve bunda sadece iktidar değil muhalefetin de sorumluluğu söz konusu" diyor. Vatandaşların demokratik hak talebi kısmında ciddi sıkıntılar yaşadığını ekleyen İncin sözlerine şöyle devam ediyor: "Vatandaş bir çözüm yeri bulamıyor. Yargıya gittiğinde, yargı kontrollü olduğu için umduğunu bulamıyor. Türkiye'de AİHM kararlarının uygulanmaması bir yana, son yıllardaki AİHM kararlarının da biraz daha sorunlu ve tartışmalı hale geldiğini dile getirebiliriz."

'KAYYUM CUMHURİYETİ'

Türkiye'deki ihlallerde mağdur edilen gruplara da değinen İncin şunları kaydetti: "Etnik kimlik ve inanç açısından, Türkiye'nin geçmişten gelen bir Kürt ve Alevi sorunu var. Kadınların yaşadığı hak ihlalleri zaten tartışılmaz. LGBT+ bireyler aynı şekilde.

Etnik kimlik ve inançlarından ayrı şekilde LGBT+ bireyi olmaktan yana sıkıntılar yaşıyorlar. Ve cezaevindeki mahpuslara yönelik ihlallerde var. Çıplak aramalar gibi çok ciddi hak ihlalleri de bunların arasında"

Birçok şey başdöndürücü hızla değişiyor, teknoloji, yaşam koşulları farklılaşsa da insan hakları ihallerinde değişen bir tablo yok

İNSAN Hakları Evrensel Bildirgesi'nin Birleşmiş Milletler tarafından kabul edilmesinin üzerinden 72 yıl geçti. Türkiye ise kabul edilmesinden sadece bir yıl sonra metni imzaladı. Ancak özellikle 20 Temmuz 2016'da ilan edilen Olağanüstü Hal (OHAL) sonrasında yaşanan ve aradan geçen süreye rağmen çözüme kavuşturulmayan hukuksuz ihraçlar, düşünce, ifade, basın ve örgütlenme özgürlüğünün sınırlandırılması, toplantı ve gösteri yürüyüşlerinin yasaklanması, sendikal eylemleri suç kapsamına alma çabaları birçok soru işareti yarattı. Özellikle temel hakları oluşturan bazı birincil kuşak haklar olan; yaşam hakkı ve kişi dokunulmazlığı, kişi özgürlüğü ve güvenliği, düşünce ve ifade özgürlüğü, konut dokunulmazlığı, eşitlik hakkı, adil yargılanma hakkı, seçme ve seçilme hakkı konularında sıkıntılar yaşandı. Bu süreçte Türkiye'nin insan hakları karnesinde ağırlıklı mağdur hak sahipleri ise; azınlık ve etnik gruplar, gazeteciler, siyasetçiler, LGBTI+ bireyleri, kadınlar, mahpuslar olarak ön plana çıktı. OHAL döneminde mahkûm sayısındaki artışla beraber cezaevlerindeki kalabalıklaşma sorununu da artış gösterdi.

İnsan Hakları Ortak Platformu'nu (İHOP) oluşturan kurumlardan Eşit Haklar İçin İzleme Derneği, Hak İnişiyatı Derneği, İnsan Hakları Derneği, İnsan Hakları Gündemi Derneği, Uluslararası Af Örgütü Türkiye Şubesi ve Yurttaşlık Derneği 10 Aralık'ta yaptığı açıklamada, insan hakları alanında mevcut tabloyu şöyle özetledi: "İnsan Hakları Evrensel Beyanname'si'nin 1. maddesine göre 'bütün insanlar özgür, onur ve haklar bakımından eşit doğarlar'. Bu nedenle, hükümetler her koşulda, insan onuruna yaraşır bir hayat için insan hak ve özgürlüklerine saygı ve hukukun üstünlüğüne bağlı kalmakla yükümlüler."

6 BİN 414 BAŞVURU

TBMM İnsan Haklarını İnceleme Komisyonu Başkanı Hakan Çavuşoğlu'nun yaptığı açıklamaya göre, 1 Aralık 2020 itibarıyla komisyona ulaşan toplam başvuru sayısının 6 bin 414 olduğu belirtildi. Gelen başvuruların 5 bin 49'u cezaevlerine ilişkin, bin 214 başvurunun ise yargıya ilişkin sorunlar ve şikayetler olduğu

kaydedildi. Doğruluk Payı verilerine göre, 1959-2018 yılları arasında (Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi) AİHM'de Türkiye'nin taraf olduğu 3 bin 532 dava görüldü. (Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi) AİHS'nin en az 1 maddesinin ihlal edildiği hükmü verilen dava sayısı 3 bin 128 olarak ön plana çıktı. Bu davalarda en çok yer alan AİHS maddeleri ise; adil yargılanma hakkı (919), özgürlük ve güvenlik hakkı (755), mülkiyetin korunması (660), yargılanma süresi (603), insanlık dışı ve aşağılayıcı muamele (327), ifade özgürlüğü (321) olarak kayıtlara geçti.

GAZETECİLERE ENGEL

İktidar, mart ayının son günü, tutuklu ve hükümlülere tahliye yolunu açacak infaz düzenlemesini meclise sundu. Düzenlemeyle

yaklaşık 90 bin kişinin tahliyesi beklendi. Ancak Türkiye'deki gazeteci yargılamalarının birçoğu 'Terörle Mücadele Kanunu' kapsamında yürütülüyor. Bu sebepten dolayı gazeteciler bu infaz düzenlemesinin faydalanamadı. İfade özgürlüğünün sistematik olarak ihlal edilmesi, kaçınılmaz olarak basın özgürlüğünü de ortadan kaldırıyor.

Press In Arrest verilerine göre; yargılaması süren ve son 2 yılda yargılaması tamamlanan en az 223 gazeteci Terörle Mücadele Kanunu (TMK) kapsamında suçlanarak yargılandı/yargılanıyor. Mart ayından Aralık başına kadar geçen sürede, Koronavirüs salgını gerekçe gösterilerek, 73 gazetecinin yargılandığı 38 duruşmaya gözlemci alınmadı ya da bu duruşmalara girecek gözlemci sayısına kısıtlama getirildi. Uluslararası Basın Enstitüsü (International Press Institute/IPI) tarafından 2 Aralık 2020 tarihinde yayınlanan rapora göre ise Türkiye'de 79 gazeteci cezaevinde tutuluyor. İçişleri Bakanlığı verilerine göre 1 Ocak 2020 ile 1 Kasım 2020 tarihleri arasında toplam 29 bin 19 sosyal medya hesabı hakkında inceleme yapıldı. 12 bin 163 sosyal medya kullanıcısı hakkında ise adli işlem gerçekleşti. 165 habere, 862 internet sitesine, 10 sosyal medya hesabına ve 71 internet içeriğine erişim mahkeme kararlarıyla engellendi.

Karikatür: Oğuz GÜREL

HABER:
BURAK ÜTÜCÜ
sburakutucu@gmail.com

7

TÜRKİYE'nin insan hakları konusunda önde gelen ve ihlallere karşı başvuruları kabul eden sivil toplum kuruluşları olan İnsan Hakları Derneği (İHD) ve Türkiye İnsan Hakları Vakfı (TİHV) 10 Aralık 2020'de Dünya İnsan Hakları Günü'nde ortak bir basın açıklaması yayımladılar. Açıklama Türkiye'nin insan hakları ihlalleri konusunda bilançosunu da gözler önüne

serdi. İnsan Hakları Derneği (İHD) ve Türkiye İnsan Hakları Vakfı (TİHV) Dokümantasyon Birimi/Merkezi verilerine göre 2020 yılının ilk 11 ayında, dur ihbarına uyulmadığı gerekçesiyle veya rastgele ateş açılması sonucu 12 kişi yaşamını yitirmiş, 10 kişi de yaralanmıştır.

Ülke içinde yaşanan silahlı çatışmalar sonucunda en az 45 güvenlik görevlisi

(32'si asker, 11'i polis, 3'ü korucu), 160 terörist, 20 sivil olmak üzere toplam 225 kişi yaşamını yitirdi.

Belli nedenler gerekçe gösterilerek gerçekleştirilen işkence ve kötü muamele konusun da ise 2020 yılının ilk 11 ayında, TİHV'e işkence ve diğer kötü muamele maruz kaldığı iddiasıyla toplam 573 kişi başvurdu.

TUTUKLU VE HÜKÜMLÜ SAYISI YÜZDE 522 ARTTI

ADALET Bakanlığı verilerine göre 2005 yılında cezaevlerinde bulunan tutuklu ve hükümlü 55 bin 870 iken, bu sayı TÜİK verilerine göre 31 Aralık 2019 tarihi itibarıyla 291 bin 546 olarak kayıtlarda yer alıyor. 14 yıl içinde hapisanelerde bulunan tutuklu ve hükümlü sayısı yaklaşık altı misli arttı.

GÖSTERİ ENGELİ

2020'de önceki yıl gibi toplantı ve gösteri yapma özgürlüğü açısından da kısıtlama ve ihlallerin kural, özgürlüklerin kullanımının ise istisna olduğu bir yıl oldu. Yıl içinde siyasi parti üyeleri, işçiler, öğrenciler, avukatlar, kadınlar, LGBTİQ+ bireyler ve hak savunucuları başta olmak üzere hemen her toplumsal kesimden kişi ve gruplar toplanma ve gösteri yapma

özgürlüklerini yasaklar veya kolluk güçlerinin fiili müdahaleleri sonucunda kullanamadı. İHD Dokümantasyon Birimi'nin verilerine göre kolluk güçlerinin toplanma ve gösteri özgürlüğü kapsamında yapılan barışçıl eylem ve etkinliklere müdahalesi sonucu en az 2190 kişi işkence ve diğer kötü muamele maruz kaldı. Kadın ve LGBTİQ+ hakları için yapılmak istenen en az 14 barışçıl toplantı ve gösteriye kolluk güçleri müdahale etti, 9 toplantı ve gösteri fiilen engellendi. Bu müdahaleler sonucu en az 153 kişi işkence ve diğer kötü muamele niteliğinde uygulamalara maruz kalarak gözaltına alındı, 27 kişi yaralandı. Ayrıca, İstanbul Sözleşmesi ile ilgili basın açıklamalarına katıldıkları için 18 kadına 3 bin 150'er Türk Lirası para cezası verildi.

İNSAN HAKLARI İÇİN

AKIN BİRDAL KİMDİR?

Kooperatifçilik ve insan hakları üzerine inceleme ve makaleleri olan Birdal'ın Sarı Zarf, Sol Elim, Can Suyu ve Betula adlı dört kitabı bulunuyor. İHD, SDP ve TÜDAY'ın onursal Başkanı olan Birdal, iki çocuk babası.

Türkiye'de insan hakları denildiğinde akla gelen ilk isimlerden biri Akın Birdal'dır. Geçmişte uğradığı silahlı saldırı sonucu ağır yaralanan Birdal, "onca çabaya karşı hala çok gerideyiz" diyor

BİR ÖMÜR...

BİR zamanlar ismi en çok duyulanlardan biriydi İnsan Hakları Derneği Eski Genel Başkanı Akın Birdal. Mücadeleci ve maceralı bir hayatı oldu. 1966 yılında girdiği Ankara Üniversitesi Ziraat Fakültesi Talebe Cemiyeti'nden bu yana mücadelenin içerisinde olan Birdal, 1977 yılından 1980 darbesine dek Halkevleri Merkez Yürütme Kurulu'nda bulundu. 1980 darbesinden sonra bir yıl süre ile Mamak Askeri Cezaevi'nde kaldı. Cezaevi çıkışı üç yıl bakkallık yaptı. Ardından 1986'da İnsan Hakları Derneği'nin kuruluşunda yer alan Birdal, 1992 yılına değin derneğin Genel Sekreterliği'ni, 1992'den 1999 yılına değin de Genel Başkanlığı'nı üstlendi. Aynı zamanda Uluslararası İnsan Hakları Birlikleri Federasyonu'nun üç dönem Genel Başkan Yardımcılığına seçildi.

1998 yılında uğradığı silahlı saldırı sonucunda ağır yaralandı. 1 Eylül Dünya Barış Günü nedeni ile yaptığı iki konuşma nedeniyle iki yıl ceza alıp tedavisi sürerken Ulucanlar Cezaevi'nde kaldı. Ardından İçişleri Bakanlığı'nın uyarısı ile İHD Genel Başkanlığı'ndan istifa etti. İnsan Hakları ödülleri sahibi olan Diyarbakır Eski Bağımsız Milletvekili Akın Birdal, İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi'nin ilanının 72. yılında hak ve özgürlüklere ilişkin sorularımızı yanıtladı...

■ **Bugünün dünyasına baktığınızda, insan haklarının yolculuğu dünyada olumluya gidiyor diyebilir miyiz?**

Dün, soğuk savaş döneminde silahlanmaya ayrılan kaynak 630-640 milyar dolar seviyesindeydi. Bugün muazzam ve korkutucu bir silahlanma yarışı tüm hızıyla sürüyor. Bu rakam, 1 trilyon 780 milyar dolara ulaştı. Başta yine ABD'nin çektiği Mısır, Rusya, Almanya ve Suudi Arabistan ilk sıradakiler. Türkiye ise 14'üncü sırada yer alıyor.

Kapitalist sistemin hakim olduğu dünya halkları, bugün hala küresel sömürgeci tekellerin ve iş birlikçi iktidarların zulmü altında eziliyor. Evrensel gözetim, koruma ve savunma alanı olan insan hakları ve özgürlükler, bugün devletlerin içişleri algısıyla ülkelerin konjonktürel konumuna göre şekilleniyor.

■ **Türkiye de sıkıntılı bir ülke mi?**

Diğer ülkelerden farklı değil. Hatta her alanda daha da kötü. Ülkemizde insan hakları ihlalleri çok yoğun geo-stratejik avantajıyla ülkelerarası ilişkilerde, bu pozisyonunun kozunu kurtarmaya çalışsa da deniz bitti.

Türkiye'nin demokrasisi ve halkları açısından Kürt sorunundaki çözümsüzlük toplumdaki gerilimi kutuplaşmayı derinleştirdi. Konu siyasal alandan toplumsal alana yayılmaya başladı ki bu durum

RÖPORTAJ:
TÜLAY CENGİZ
tulaycengiz35@hotmail.com

9

toplumsal barışa da büyük ölçüde zarar veriyor.

■ Geçtiğimiz günlerde yargı reformu yapılacağı açıklandı. Buna ilişkin değerlendirmeniz nedir?

Evet, bir yargı reformu yapılacağı, ayrıca açıklanan İnsan Hakları Eylem Planı'na son halinin verileceği söylendi. Bunu ortaya koyanların reformdan beklentileri yerli ve yabancı sermayeye güven vermektir. Yoksa hak ve özgürlüklerin düzenlenmesi ve Anayasal bir güvenceye bağlı kılınması değil. Reformdan söz edildiği gün, dört kadın öldürüldü ve o günden bugüne yaklaşık bin HDP'li siyasetçi, 62 basın çalışanı, 2 yazar gözaltına alındı, muhalif gazeteci ve hak savunucuları gözaltına alındı ve tutuklandı.

İnsan haklarının ve özgürlüklerin korunması, uluslararası bir dayanışmaya ve iş birliğine bağlı. İnsan haklarının öznesi herkeştir. Herkesin diliyle, kimliğiyle, kültürüyle, inancıyla eşit ve özgür dünya hayali er-geç gerçekleşecektir.

■ Son olarak insan hak ve özgürlüklerine ilişkin neler söylemek istersiniz?

İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi'nin Birleşmiş Milletler'ce kabul ve ilanının 72'inci yılındayız. Birleşmiş Milletler'e

Karikatür: Tufan Selçuk

üye ülkeler, ne var ki bildirgeden ve bildirmede öngörülmesi hak ve özgürlüklerden uzaklaştı. Bu yıl insan hakları ve özgürlükler için çalışma yapmak üzere kurulmuş İnsan Hakları Derneği'nin (İHD) 34, işkence görenlerin tedavi ve rehabilitasyonu için oluşturulan Türkiye İnsan Hakları Vakfı'nın (TİHV) da 30'uncu yılı. Dünyanın ve Türkiye'nin gidişatına karşı, bizler 34 ve 30'uncu yılın heyecanını ve umudunu taşıyoruz. Ne yazık ki dernek ve vakfımızın kurulmasını gerekli kılan nedenler, Anayasal ve yasal sistem bugün daha da ağırlaşmış olarak kendini hissettiriyor.

Derneğimizin kuruluşunun itici gücü, mahpus anne ve babalarıyla, kuruluşunda yer alan aydınlarımızın çoğunu yitirdik. Derneğimizin mücadele sürecinde yönetici ve üyelerimizden de çok sayıda katledilen oldu. Derneğimizin kuruluşunda ve bugünlere taşınmasında rolü olan cesur ve kararlı arkadaşlarımızı sevgi ve özlemle selamlıyorum.

MÜCADELE ŞEKLİ DEĞİŞTİ

YAKLAŞIK bir yıldır dünyayı kuşatan Covid-19 da hak ve özgürlüklerin daraltılmasına ve yok edilmesine gerekçe oluşturduğunu söyleyen Birdal, "Büyük sermaye pandemi sürecini çalışanlarını ücretsiz işten çıkarmak için

fırsat saydı. Covid-19, ne sınır ne gümrük kapısı tanıyor. Dünyayı serbestçe dolaşılıyor. Bu dönemde en az 368 işçi ve 200'ü aşkın sağlık çalışanı da Covid-19'dan yaşamını yitirdi. Ayrıca cezaevlerinde hükümlüler korunmasız ve

savunmasız bırakılmış durumda. Büyük tehdit altındalar. Resmi açıklamalara göre; 368 cezaevinden 117'sinde koronavirüs görüldü. Salgın nedeniyle Bakanlık'a göre 12, İHD'ye göre de 49 cezaevi mahkumu yaşamını yitirdi" diyor.

İŞÇİ MEVZUATA RAĞMEN MAĞDUR

İnsan Hakları
Evrensel
Bildirgesi'nin
72. yılında
Türkiye'de işçiler
haklarından
mahrum yaşıyor.
Soma ve
Ermenek'te
birikmiş maaş ve
tazminatlarını
alamayan maden
işçileri çözüm
bulunacağı
sözü verilmesine
rağmen haklarını
alacaklarından
kaygılı

SOMA ve Ermenek'te maaş ve tazminatları ödenmediği için Ankara'ya yürümek isteyen maden işçilerinin önüne jandarma barikat kurdu. Dilovası'nda ise sendikaya üye oldukları için ücretsiz izne çıkarılan metal işçileri polis müdahalesine maruz kaldı. Anayasa Mahkemesi'nin (AYM) kararına rağmen işçilerin eylem, gösteri ve yürüyüş hakkının engellenmesi ile işçilerin yaşadığı hak kayıpları da çalışma yaşamında yasa ile korunan hakları yeniden gündeme getirdi.

Türkiye'de toplantı ve gösteri yürüyüşü düzenleme hakkı Anayasa'nın 34. maddesi ile güvence altında. Ancak 2911 sayılı Toplantı ve Gösteri Yürüyüşleri Kanunu'nun 10. maddesindeki "valilik veya kaymakamlığa bildirim" ibaresi idare tarafından "izin" biçiminde yorumlanıyor. Ülkede insan, kadın, çevre hakkıyla ilgili birçok eylem "bildirim yapılmadığı" gerekçesiyle veya bildirim yapılırsa bile çeşitli gerekçelerle idare tarafından kanunsuz sayılıyor. Dokuz Eylül'e konuşan İş Hukuku Uzmanı Dr. Murat Özveri, maden işçilerine ve sendikacılara İzmir-Ankara karayolunda jandarma müdahalesi ile metal işçilerinin Gebze'den Ankara'ya yürüyüşünün polis tarafından engellenmesine yönelik şunları söylüyor:

EVRENSEL HAKLAR YILLAR ÖNCE GÜVENCEYE ALINDI

"Anayasa Mahkemesi kararına karşın haklar pandemi gerekçesiyle sınırlanıyor. Ama yeri geldiğinde aynı gerekçe hiç dikkate

alınmıyor. Son gelişmeler çifte standart uygulandığını gösteriyor. Bu durumun tek başına kendisi hukuka aykırıdır."

Birleşmiş Milletler Genel Kurulu'nda 72 yıl önce kabul edilen İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi'nde insanın "eşit ve devir kabul etmez" hakları arasında her şahsın saldırsız bir biçimde toplanma hakkına sahip olduğu da vurgulandı. Bildiriye göre, herkesin işsizlikten korunmak amacıyla serbestçe seçeceği bir işte âdil ve eşit şartlarda, âdil ve elverişli bir ücretle çalışabilme hakkı var. Her bireyin sağlıklı yaşayabilmesi, sağlığa erişim hakkını kullanabilmesi için sosyal güvenlik hakkı bulunuyor. Çalışma yaşamında karşılaşılabilecek sorunlara karşı da hakkını kolektif bir dayanışma ile arayacağı sendika ve örgütlenme hakkına atıf yapılıyor. Hakları hukukî güvenceye alan Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'ni Türkiye 1954'te onayladı.

MADEN İŞÇİLERİ MAAŞ VE TAZMİNATLARINI ALACAK MI?

Ermenek'te Uyar ailesinin işlettiği kömür ocaklarında maden işçilerinin kıdem, ölüm ve ihbar tazminatları hâlâ ödenmedi. Soma'da ise 301 maden işçisinin öldüğü faciadan bir süre önce kapatılan Uyar Madencilik'e ait kömür ocağında 804 maden işçisi, birikmiş maaşını ve kıdem tazminatını alamadı. İşçilerin Ankara'ya yürüyüşe geçmesinin ardından Soma'da yedi yıl, Ermenek'te de 14 ay sonra bir bakan tarafından "çözüm bulunacağı" söylendi.

Mülkiyeti devlete ait olan madenlerin

HABER:

SERCAN ENGEREK

sercanengerek@hotmail.com

11

işletme hakkı Türkiye Kömür İşletmeleri Kurumu (TKİ) tarafından ihale ile özel şirketlere aktarılıyor. Ermenek'te kömür alanlarının işletme ruhsatı Özbey Grup'a ait Cenne Linyit Kömür İşletmesi'nde bulunuyor. Soma'da 2004 yılında kurulan Uyar Madencilik'in sahibi de olan Uyarlar, Karaman'da ruhsat sahibi Cenne Linyit Kömür İşletmesi ile yaptığı rödovans sözleşmesiyle faaliyet gösteriyor.

RÖDOVANS SİSTEMİ

Soma'daki facia ile tartışılmaya başlanan rödovans sistemi, işletme hakkı bulunan ruhsat sahaları üzerindeki madenlerin, kullanım hakkının devrini içeriyor. Devletten kömür sahalarının işletme hakkını alan özel şirketler rödovans ile ocağı taşeron şirketlere kiraya verebildiği gibi devlet şirketi olan TKİ, doğrudan kendi işlettiği maden alanlarını rödovans ile kiraya verebiliyor. TMMOB Maden Mühendisleri Odası raporlarında, rödovans ile taşeron şirkete kiralanan maden ocaklarında güvensiz çalışma koşulları nedeniyle ölümlü iş kazalarının büyük oranda arttığını açıklıyor.

Altı yıl önce Ermenek'te Uyarlara ait Has Şekerler Madencilik'in çalıştırdığı kömür ocağında meydana gelen faciada 18 işçi boğularak can verdi. Faciadan sonra soru önergesini yanıtlayan dönemin Çalışma Bakanı Faruk Çelik, Uyar ailesinin üyelerinin sahip olduğu şirketler üzerinden devlete 120 milyon lira borcu olduğunu açıkladı. Uyarlar faciadan

Murat Özveri

sonra Özşeker Madencilik adıyla bir şirket daha kurdu. Ailenin Has Şekerler Madencilik'e bağlı Cenne Ocağı'nda çalışan işçilerden bir bölümü 2019'un aralık ayında 4-5 aylık maaşlarını alamadığı için işe gitmeyi durdurdu. 40'ın üzerinde işçiye yaptıkları eylem sonrasında maaşları verildi ancak bazıları tazminatsız bir şekilde işten çıkarıldı. Maden ocağı geçen şubat ayında kapanınca geride kalan işçiler birikmiş maaş ve tazminatlarını alamadı.

GREVDEKİ İŞÇİLER ATILDI

Maden işçileri eylül ayında ocağın önünde direnişe geçti! Uyar ailesinin faaliyetindeki diğer şirketi Seba Madencilik'in yedi aydır maaş alamayan 57 işçisi de aynı dönemde greve

başladı. Grevdeki işçilerden 21'i işten çıkarıldı. Altı buçuk yıl önce Ermenek'teki maden kazasında hayatını kaybedenlerin ailelerine ise ölüm tazminatları altı yıl geçmesine rağmen ödenmedi.

Ekim ayında Somalı işçilerle eş zamanlı olarak

Ankara'ya yürüyüşe geçen Ermenekli maden işçilere ve aileleri kolluk gücü tarafından barikatla engellendi. İzmir'de işçi temsilcileri ile görüşen İçişleri Bakanı Süleyman Soylu, işçilere mağduriyetlerinin giderileceği sözünü verdi. Dokuz Eylül'e konuşan Bağımsız Maden İş Sendikası Örgütlenme Sorumlusu Başaran Aksu, mağdur olan Somalı 750 maden işçisinin kıdem, ihbar, iki aylık maaş ücretlerini kapsayan alacak hesaplamalarını yaparak

Başaran Aksu

evrakları İçişleri Bakanlığı'na gönderdiklerini söylüyor. "Bakanın söz verdiği gibi 14 Ocak 2021 tarihine kadar halledileceğini umuyoruz" diyor.

ERMENEK'TEN SES SEDA YOK

Ancak hak kaybı yaşayan 450 işçinin olduğu Ermenek'te vali ile görüşmeler sonuç vermemiş. Bakan Soylu'nun Ermenek için verdiği tarihin üzerinden günler geçmesine rağmen adım atılmadığını dile getiren Aksu şu ifadeleri kullanıyor: "Taleplerimizin karşılanmasında önemli bir noktaya gelmiştik. Fakat işverenin de bakanlıkla, AKP'li siyaset çevreleriyle görüşeceğini öğrendik. İş sürüncemede kalınca işçilerin iradesiyle 25

Kasım'da tekrar yürüme kararı aldık. Güzelyurt Meydanı'nda polis ve jandarma ekipleri yolu barikatla kesti. 30 işçi gözaltına alındı. Ertesi gün sendika ve işçi temsilcisinden oluşan heyet vali ile bir görüşme daha yaptı. Vali önceki görüşmelerin tersine

örtük biçimde sendikayı tehdit etti. Devlet zaten bu işleri çözüyor gibi bir tutum sergiledi. Kömür madenlerini işleten Uyar ve Özbey aileleri Taşeli Havzası'nın çevresindeki Başyayla, Güneyyurt, Ermenek köylerinde hakimiyet kurmuşlar. Burada yerel bürokrasi, belediyeler, siyaset her şeyi kontrol altında tutuyorlar. Devlette bir bakanın el atmasına rağmen sorun çözülmemişse demek ki işverenin sahiden kuvvetli bağları var."

YASALAR ile korunan kıdem tazminatı siyasetin de gündeminde yer aldı. İktidar partisi, kıdem tazminatının fona aktarılmasını içeren, emeklilik haklarının sınırlandırılmasına öngören

kanun teklifleri hazırladı. Kıdem tazminatının çalışanın kullandırılmadan işletilme planının ve 25 yaş altı, 50 yaş üstü kişiler için esnek çalışma formülünün uygulanması hâlinde,

büyük hak kayıplarına yol açacağı için eleştirilen yasa maddeleri, sendikaların kolektif hareketiyle hükümetin gündeminden çıkarılabildi. Salgında istihdamı korumak amaçlı başlatılan işten çıkarma yasağı uygulamasıyla yaygınlik kazanan ücretsiz izin ise binlerce çalışana günlük 39 lira ile geçinmeye mecbur bırakıyor.

HAKLAR KAĞIT ÜZERİNDE

Son yıllarda çalışma yaşamındaki gelişmeleri değerlendiren İş Hukuku Uzmanı Dr. Murat Özveri, çalışanın tüm sosyal haklarını yeniden kazanma sorununun ortaya çıktığı görüşünde. İşçilerin sosyal haklarını kullanabilmeleri ile demokrasinin kalitesi arasında doğrudan bir ilişki bulunduğunu vurgulayan Özveri, hakların kâğıt üzerinde kaldığını söylüyor. Özveri, "Demokrasinin gelişmemesi hukuk ve haklara olan saygıyı da geriye götürüyor" diyor.

AVRUPA BİRLİĞİ FONLARIYLA

DESTEKLENEN PROJELER...

Şiddet gören kadınlar için

DİJİTAL HAK BİLGİLENDİRME

Kadına yönelik şiddete karşı internet ekosisteminde yürüttüğü dijital hak temelli çalışmalarıyla tanıdığımız kadinhaklari.org'un kısa belgeseli "Hegemonya", ilk gösterimini Kadına Yönelik Şiddetle Mücadele Günü olan 25 Kasım'da yaptı. Film, hayatın farklı noktalarından 9 kadının şiddet ve mücadele deneyimlerini konu alıyor

BİRBİRİMİZE İHTİYACIMIZ VAR...

KUZEYDOĞA Derneği canlı nesillerin tükenişinin durduğu ve doğal döngülerin çöküşünün engellendiği, insanların, doğanın

korunmasından en az yaban hayatı kadar fayda sağladıkları bir dünya modelini vizyon ediniyor. Dernek, biyolojik çeşitliliğin ortaya çıkarılması ve etkin korunmasına yönelik Kuzeydoğu Anadolu karasal ve su ekosistemlerinde bilimsel çalışmalar yürütüyor ve elde ettiği verileri,

topluma faydalı olacak biçimde doğa koruma çalışmaları için kullanıyor.

İnsan-yaban hayat ilişkisinin karşılıklı fayda ekseninde yürütülmesini temel alan bu koruma çalışmalarında, yöre halkından başlayarak toplumun tüm fertlerinin bilinç ve etkinliğinin artmasını hedefliyorlar. Avrupa Birliği Sivil Düşün Programı Bizi

Bağlayan Şeyler Özel Desteği kapsamında yürüttükleri çalışma da pandemi döneminde eğitim imkanlarından mahrum kalan

ilk öğretim çağındaki çocuklara keyifli bir şekilde doğa koruma bilinci kazandırmayı hedefliyor. Çocuk kitapları yazarı Rita Golden Gelman'ın derneğe gönüllü olarak verdiği köy ve ilçe okullarında daha fazla çocuğa

ulaştırabilmek için 1.770 adet basımı gerçekleşen 'Birbirimize İhtiyacımız Var' kitabını Milli Eğitim Bakanlığı'nın da onayıyla okullarda dağıtmaya başladılar ve görme engelli çocukların da kitaba erişimini sağlamak için sesli betimlemesini dijital olarak yaygınlaştırdılar.

KADINA şiddetin sistematik olarak toplum, medya ve kurumlar tarafından yaratılmasının irdelendiği belgeselde, şiddetin toplumsal ve politik boyutlarının altı çiziliyor.

Hak mücadelesi ve yaşam savaşında kadını bekleyen hukuki ve psikolojik yolculuğun izini süren belgesel, kadınların iç muhasebeleri, dönüşümleri ve duygu durumlarındaki ortaklığı anlatırken, hiçbir kadının asla yalnız yürümeyeceğini hatırlatıyor.

Avrupa Birliği Sivil Düşün Programı ile desteklenen ve Handan Uslu'nun yönettiği "Hegemonya", toplumun ve medyanın kadına yönelik şiddete olan katkısını ve etkisini sorguluyor. Ayşe Ece Durmaz, Gül Erdoğan, Handan Uslu, İris Mozalar, Mahinur Aytaç, Merve Namı, Nesibe Kırış ve Zeynep Reva'nın tanıklıklarını izlediğimiz filmin prodüksiyon sorumluluğunu Berk Büyükkakin ve görüntü yönetmenliğini Barış Aygen üstlenirken, alternatif sahnelerin özgün söz ve müzik yazarlarından İlay Bal da filme şarkılarıyla katkıda bulunuyor.

KADINHAKLARI.ORG HAKKINDA

2018'de Kadın Hakları Dijital Veri Platformu adıyla kurulan, Türkiye ve dünyadan kadın hakları aktivistlerinin çevrim içi örgütlendiği kadinhaklari.org, yürüttüğü dijital hak iletişimi çalışmalarını bugüne dek 3 binden fazla şiddet görmüş kadına ulaştı. Arama motorlarına şiddet gördüklerini yazarak yardım isteyen kadınlara yönlendirme ve bilgi desteği sağlayan platform; internet ekosistemini teknolojiyle iyileştirmenin yanı sıra şiddet verilerini izleme ve raporlama çalışmaları da yapıyor.

13

TRAFİKTE GÖRME ENGELLİ BİREYLERİN HAKLARI

BİR trafik kazasında yakınıni kaybeden Yasemin Usta, yargı sürecinde verdiği mücadele neticesinde Trafikte Haklarını Derneği'nin kurucu başkanı oldu ve trafik kazalarındaki can ve hak kayıplarının önüne geçebilmek için dernek kapsamında faaliyetler yürütmeye devam ediyor.

Avrupa Birliği Sivil Düşün Programı Bizi Bağlayan Şeyler Özel Desteği kapsamında yürüttüğü çalışmada görme engelli bireylere erişmeyi hedefliyor. Günlük yaşamda trafikte birçok zorluk ile karşılaşan görme engelli bireylerin salgın sürecinde de sosyal mesafe kurallarına uyarak dışarıda bulunmakta büyük sorunlar yaşadığını dile getiren Yasemin Usta, görme engellilerin trafikte haklarını bilmelerinin pandemi döneminde daha da önem arz ettiğini ifade ediyor. Bu amaçla, toplumun genelinde farkındalık yaratmak ve görme engelli bireyleri bilgilendirmek için görme engelli bireyin yer aldığı videolarda görme

engellilere yaklaşım üslubu, trafikte doğru iletişim kurma şekli, görme engelli bireylere eşlik etme, görme engelli bireylerin trafikte

yön bulmak için kullandıkları araçlar, beyaz bastonun ve rehber köpeklerin önemi gibi konular ele alınıyor.

MEDYADA NEFRET SÖYLEMİ VE AYRIMCI SÖYLEM 2019

HRANT Dink Vakfı'nın "Medyada Nefret Söylemi ve Ayrımcı Söylem 2019 Raporu" yayımlandı. 2017 yılından beri yıllık olarak yayımlanan raporun bu yılki destekçileri Friedrich Naumann Vakfı, European Endowment for Democracy ve Etkiniz AB Programı oldu. Hrant Dink Vakfı'nın Medyada Nefret Söyleminin İzlenmesi Projesi kapsamında hazırladığı medya izleme çalışmasında, tüm ulusal gazeteler ve sayısı 500'ü bulan yerel gazetenin hafta içi sayıları tarandı. 2019 yılında Türkiye yazılı basınında, günde 17'den fazla haberde ve köşe yazısında nefret söylemi üretildiği, bu metinlerde yıl boyunca toplamda 80 farklı etnik, dinî ve ulusal kimliğin hedef alındığı ve bu kimliklere ilişkin olumsuz yargıların pekiştirildiği görüldü.

YEREL MEDYADA KADIN GAZETECİ OLMAK...

MEDYA Araştırmaları Derneği (MEDAR), Etkiniz desteğiyle "Yerel Medyada Kadın Gazeteci Olmak: Sorunlar ve Çözüm Önerileri" raporunu yayımladı. Türkiye'nin farklı illerinde yerel medyada çalışan 30 kadın gazeteci ile yapılan derinlemesine mülakatların çıktılarını bulabileceğiniz rapor, cinsiyet temelli ayrımcılık ve mesleki

sorunlar konularına odaklanıyor. Dilek İçten ve Yunus Erduran'ın hazırladığı projede Türkiye'de 1950 yılından bu yana süre gelen gelişimlere rağmen medya sektöründeki cinsiyet dağılımı ve çalışma koşullarının ciddi eşitsizlikler ortaya koyduğu vurgulandı. Proje ile toplumsal cinsiyete dayalı dikey ayrımcılık temelinde çok yönlü veri çalışmaları gerçekleştiriliyor.

KOVID-19 PANDEMİSİNDE ENGELLİ KADINLARIN HAK İHLALLERİ RAPORU

TÜRKİYE Körler Federasyonu, Etkiniz desteğiyle 'Kovid-19 Pandemisinde Engelli Kadınların Hak İhlalleri Raporu' yayımladı. Raporun tespitlerinden ilki, normal dönemde ortaya çıkan ayrımcılık ve hak ihlali pratiklerinin salgın döneminde

daha da arttığına dikkat çekiyor. Bu kapsamda hem ev içi hem de çalışma hayatında meydana gelen hak ihlallerini raporlayan Türkiye Körler Federasyonu, izleme raporunu uluslararası sözleşmeler ve mekanizmalara referansla kaleme aldı.

AVRUPA Birliği tarafından verilen desteklerin arasında 2019 yılında ETKİNİZ AB Programı da eklendi. Sivil Toplum Aracı (CSF 2017) kapsamında finanse edilen ETKİNİZ sivil toplumun insan hakları izleme çalışmalarına destek

**ETKİNİZ
PROGRAMI**

oluyor. ETKİNİZ insan hakları izleme raporlarının üretimi, uluslararası insan hakları mekanizmalarına erişim gibi konulardaki desteklerinin yanı sıra eğitimleri ve diyalog toplantılarıyla sivil toplumun kapasite geliştirme faaliyetlerine de katkı sunuyor.

KOVID-19 VE NORMALLEŞME:

DOĞRU BİLGİYLE, BİRLİKTE, GÜVENDE ÇOCUKLAR

TARLABAŞI Toplum Merkezi (TTM) sosyal hayattan dışlanan, yoksulluk ve göç kaynaklı çeşitli yoksunluklarla mücadele eden Tarlabası bölgesi sakinlerinin güçlenmesini, haklarına erişiminin desteklenmesini ve Tarlabası'na yönelik ön yargıların azaltılmasını amaçlamaktadır. TTM, hak temelli, bireylerin katılımı ve yüksek yararını gözetilen toplumsal adalet perspektifi ile faaliyetler yürütmektedir. TTM, 2006 yılından bu yana Tarlabası'nda yaşayan kırılğan durumdaki çocuk, genç ve kadınlarla sosyal, eğitsel, psikolojik destek faaliyetleri yürütmekte ve benzer bölgeler için hak temelli bir toplum merkezi modeli teşkil etmektedir. Sivil Düşün Bizi Bağlayan Şeyler Özel Desteği ile hayata geçirdikleri "Kovid-19 ve Normalleşme: Doğru Bilgiyle Birlikte Güvende Çocuklar" çalışmalarında, çocukların salgın ve normalleşme sürecinde bilgiye erişim haklarının ve bu yolla güvenli alanlarının güçlendirilmesini amaçladılar. Yürütülen çalışma, yetişkinlerin ve çocukların katılımını gözetmeden kurguladıkları bilgilendirme, güvenlik ve normalleşme süreçlerinin yaratabileceği ayrımcılık ve güvensizlik ile baş edebilmeleri için çocukların desteklenmesini hedefledi. Salgın tüm dünya için büyük ortak problemler yaratsa da özellikle okulların açılması ile birlikte farklı deneyimleri olan akranlarıyla karşılaşacak çocukların endişeleriyle baş edebilmelerini desteklemek çok önemlidir. Normalleşme süreci yetişkinler tarafından planlanırken; çocukların iyi olma halleri ve geçirdikleri süreci anlamlandırma, etkisini azaltma ve olumsuz etkileriyle baş edebilmeleri için doğru bilgiye çocuk dostu bir şekilde ulaşmaları gerekir, bu çalışma çocuklarla çalışan yetişkinleri de destekleyecek nitelikte.

ÖZEL ATÖLYELER

Çalışma kapsamında kısa bir animasyon film üretimi ve gösterimlerin etrafında gerçekleşecek atölye ve grup çalışmaları ile birlikte çocukların salgın ve normalleşme sürecine dair doğru ve güçlendirici bilgiye erişimleri sağlanıyor. Küresel ölçekte salgının ne anlama geldiği, tüm dünyadaki çocukların bundan nasıl etkilendiği, karantinanın ne anlama geldiği ve çocukların karantinaya katılarak nasıl önemli bir destek sağladıklarını anlatması planlanan video, normalleşme sürecine dair önemli bilgileri içeriyor, salgının sebeplerine, ayrımcı söylemlere dair de çocuk dostu bir dille dikkat çekiyor. Videonun çeşitli ağlar, okullar ve sivil toplum örgütlerinde paylaşılması ve etrafında

gerçekleşecek tartışmalar aracılığıyla çocuklar için söz konusu içeriklerin gündemleştirilmesi sağlanıyor.

"Kovid-19 Sürecinde İstanbul'un Farklı Yerleşimlerinde Çocukların Haklarına Erişimi" projesinde uzaktan görüşme yöntemleriyle 123 çocuğa ulaşıldı. Kurumların (TTM, Başak Kültür ve Sanat Vakfı, Zeytin Ağacı Derneği, Small Projects İstanbul ve Sulukule Gönüllüleri Derneği) faaliyetlerine başladığında video gösterimlerini içeren atölyelere farklı bölgelerden 300 çocuğun katılımı bekleniyor. Ayrıca Öğretmen Ağı ve Başka Bir Okul Mümkün Derneği aracılığıyla okullarda yapılacak gösterimlerle 450 çocuğa erişilmesi öngörülüyor. Toplamda 750 çocuğa doğrudan, sosyal medya ve platformlar aracılığıyla gerçekleştirilecek yaygınlaşma ile de dolaylı olarak 5000 çocuğa ulaşılması bekleniyor. Videonun gösterimlerinin gerçekleşeceği atölyeler, çocukların hem salgına ve normalleşmeye dair doğru bilgiye ulaşmalarını sağlayacak hem de güven duygularını güçlendirecek. Ayrıca tümüyle yetişkinlere ayrılmış salgına ilişkin medya içeriklerinde, çocukların yaşadıklarına alan açılmış olacak.

PANDEMİDE ÇOCUK OLMAK!

Çocuk Pusulası Platformu'nun amacı, çocuk haklarının çocukların katılımıyla birlikte güçlendirilmesine katkıda bulunmak. Çocuk Pusulası, çocuk hakları temelinde bütün çocukların ayrım gözetilmeksizin yaşama ve gelişme haklarını güvence altına alan Uluslararası Çocuk Hakları Sözleşmesi'nin Türkiye'de geliştirilmesini hedefliyor. Çocuk Pusulası Platformu Yetkilileri, gerçekleştirdikleri çalışma ile ilgili sorularımıza yanıtladı...

■ Çocuklar ve aileler için öz düzenleme kılavuzu ihtiyacı nasıl gelişti?

Pandemi dönemi başlangıç süresi içinde dijital ortam üzerinden farklı canlı yayın, aile ve çocuk görüşmeleri gerçekleştirildi. Çocuk çalışmaları online atölye yöntemi ile ilerledi, aileler ile pandemi süreci, süreç yönetimi ve çocukların ihtiyaçları üzerine görüşmeler yapıldı. Uzmanlar ile

yapılan canlı yayınlar ve canlı yayın gündeminde takipçiler tarafından yöneltilen sorular incelendiğinde; ailelerin evde kalma sürecinde çocuklarla iletişimde zorlandığı, pozitif disiplin araçlarını kullanmakta desteğe ihtiyacı olduğu saptandı.

■ Ailelerin çocuklarda öz

düzenleme becerisi desteğini ihmal sebebi ve sonuçları ne olabilir?

Bunun temel sebebi çocukların bakım ve sorumluluklarının doğrudan kısa bir süre sonra bakım veren kişilere veya kurumlara devredilmesi olarak yorumlanabilir. Yoğun tempo içinde aile, çocukla kısıtlı zaman geçirmiştir. Bununla beraber çocukla gün içinde belli saatlerde beraber olan ebeveynler çocuklara ait sorumlulukları kendileri gerçekleştirmişler. Bu durumun kronikleşmesi ile beraber çocuk sadece ihtiyaçları karşılanan bir birey haline gelmiştir.

■ Çocuklarda öz düzenleme becerisi ve bu beceriyi destekleyici tutum neden önemli?

Çocuğun aile içinde sorumluluk alabilmesi, kendi düzenlemesini yapabilmesi ve ailenin bu noktada çocuğa yol gösterebilmek ve çocuğun kendi ile karar ve eylemlerine katılımı desteklemek için bu kılavuza ihtiyaç doğdu. Çünkü çocuğa ait sorumlulukların yetişkinler tarafından gerçekleştirilmesi kısa vadede çocuğa fayda gibi görünse de uzun vadede çocuğa zarar vermekte ve çocuğa "sen yapamazsın ben yaparım" mesajı ile yetersizlik hissi yüklememize sebep olmaktadır.

■ Aileler ve çocuklar için hazırlanan öz düzenleme kılavuzu kimlere ve kaç kişiye hangi araçlar yolu ile ulaştı?

Temel hedefte 250 aileye basılı kılavuz ve youtube sayfasında yayınlanan uzman görüşü videoları ile ulaşılması hedeflendi. Fakat daha sonrasında gelişen ihtiyaç durumlarında, sunum şeklinde aile bilgilendirme toplantıları, çevrim içi araç yolu ile kurum ve kuruluşlarla paylaşılması ile kılavuz hedeflenen rakamın üstünde birçok aile, çocuk, eğitimci, uzman ve kuruma destek sağlandı.

STK'LARIN DİLEKÇE HAKKI BAŞVURULARININ İZLENMESİ

SİVİL Sayfalar'ın yaptığı araştırmanın temel hedefi, STK'ların toplumsal öneri ve taleplerini hükümete ulaştırabilecekleri dilekçe kanalına ilişkin farkındalık oluşturmak. Rapor, sivil toplum örgütlerinin 2018 yılında yeni hükümet sistemine

geçilmesinden bu yana, yasama organında (TBMM'de) dilekçe başvurusu almaya yetkili üç komisyona (Dilekçe Komisyonu, İnsan Haklarını İnceleme Komisyonu ve Kadın Erkek Fırsat Eşitliği Komisyonu'na yapılan başvuruları insan hakları

izleme göstergeleri çerçevesinde değerlendiriyor. Sivil Sayfalar'ın Etkiniz desteği ve Yaşama Dair Vakıf (YADA) iş birliğiyle hazırladığı "STK'ların Dilekçe Hakkı Başvurularının İzlenmesi" başlıklı raporu yayımlandı.

HABER:
DİLÂN KARACAN
krcndln@gmail.com

15

PANDEMİ SÜRECİNDE ZORLU ÜÇLÜ:

İSTİHDAM, YOKSULLUK VE İŞÇİ SAĞLIĞI

KOVID-19 pandemisi Türkiye’de de emek piyasalarını en ağır biçimde vurdu. Ancak Türkiye, 2018 yılından bu yana yaşadığı ekonomik kriz koşulları sırasında pandemiye yakalanınca, önlemlere rağmen istihdam düştü, beklentiler çoğaldı

GÜVENCESİZ ve esnek çalışma biçimlerinin yaygınlaşması, işsizliğin artması, gelirlerin düşmesi ve mevcut eşitsizliklerin daha da derinleşmesi pandemi sürecinin karşımıza çıkarttığı kimi sonuçlar. Çoğunlukla işveren odaklı uygulanan destek sistemi dolaylı yünden ve eser miktarda bir etki ile çalışanı da korumaya çalışmakta. Hal böyle olunca pandemi sürecinde istihdam, yoksulluk ve işçi sağlığı araştırılması ve üzerine düşülmesi gereken alanlar olarak göze çarpıyor.

Bilhassa yoksulluk. Belki en can alıcı sonuçları gördüğümüzü söylemek mümkün. İstihdam ve gelir kayıplarına bağlı olarak salgın ile yaşanan ve yaşanacak ekonomik sorunların çalışanlar arasındaki yoksul sayısını da artıracağını tahmin etmek zor değil. Örneğin, Türk-İş tarafından 2018 yılının Ocak ayı için belirlenen tek kişinin geçim maliyeti (1.990 TL) baz alınarak salgın öncesi ve sonrası için durum değerlendirildiğinde şu sonuçlar ortaya çıkıyor: Türkiye’de salgın öncesinde çalışan yoksulluğu bireysel düzeyde yüzde 57 iken, bu oran Kovid-19 kaynaklı istihdam ve gelir kayıpları göz önünde bulundurulduğunda sırasıyla yüzde 69’a ve yüzde 72’ye kadar yükseliyor. Aylık bin 500 TL. gibi daha düşük bir geçim maliyeti sınırı belirlendiğinde dahi yüzde 36 olan çalışan yoksul oranı her bir senaryo için yüzde 58 ve yüzde 64’e fırlıyor. Bu sonuçlardan yoksulluğun ülkede bir hayli yaygınlaşacağı ve Türkiye’de emek piyasasından elde edilen gelirlerin hane halkı gelirleri içerisindeki payı düşünüldüğünde nüfusun büyük bir kısmının yaşam koşullarının kötüleşeceği sonucuna maalesef varmak mümkün.

İSTİHDAM DÜŞÜYOR

TÜİK verilerine göre, fiilen ‘işbaşında’ olan çalışanların pandemi öncesine denk gelen 2020 Ocak döneminde 26,2 milyon kişi olan

ortalama sayısı, Mayıs döneminde 20,8 milyon kişiye düştü. Fakat genel işsizlik oranı 2020 başında, 2019’un yüzde 13,7’lik yıllık oranı etrafında salınan değerlerle izlediği pandemi öncesi seyrin ardından, iki dönem üst üste her seferinde yarımşar puana varan, gözle görülür düşüşler kaydedildi. Pandeminin işgücü piyasalarını ilk vurduğu Mart ayına ek olarak, istihdamda gerçek bir yıkımın yaşandığı Nisan ve Mayıs aylarını kapsayan işsizlik oranı, 2019 Ocak döneminden o güne kadar ulaşılan en düşük oran oldu. Burada hesaplama tekniklerinin de önemine değinmek gerekiyor. İstihdam durumu hakkında daha detaylı bilgi edinmek ve bununla birlikte pandemi dönemi yoksulluk ve işçi sağlığı konularını da masaya yatırmak adına Nişantaşı Üniversitesi Ekonomi bölümü Dr. Öğretim üyesi Zelal Beyaz’ın yorumlarını aldık.

FIRSATA ÇEVİRENLER OLDU

Pandemi döneminde işçiyi ve istihdamı korumak adına uygulanan düzenlemelere değinen Beyaz, düzenlemelerin yetersizliğine dikkat çekiyor: “Türkiye’de salgının başlamasının ardından ekonomi ve çalışma yaşamına ilişkin birtakım düzenlemeler yapıldı. Bu düzenlemelerden işçi sınıfının çalışma koşullarını doğrudan etkileyenler ise İş Kanunu’nda ve İşsizlik Sigortası Kanunu’nda yapılan değişiklikler oldu. Ancak ‘istihdamı korumak’ iddiasıyla yapılan bu düzenlemelerin çok sınırlı olduğunu ve emekçileri korumada yetersiz kaldığını baştan belirtmek gerekir. Örneğin salgın döneminde kısa çalışma ödeneğinden yararlanabilmek için son 60 gün

hizmet akdine tabi olmak kaydıyla son 3 yıl içinde 450 gün prim ödenmiş olma şartı arandı. Bu şart ve Türkiye’de kayıt dışı çalışanların çokluğu birçok insana ulaşılmasını engelledi. Diğer taraftan fiili olarak tüm faaliyetlerine kesintisiz bir şekilde devam eden ve işçileri tam süreyle çalıştıran bazı işyerlerinin kısa çalışma ödeneğinden yararlanarak pandemi sürecini karlarını daha da artırmak adına bir fırsatı çevirdikleri görüldü.”

Düzenlemelerdeki ucu açık ve işçiyi korumakta yetersiz noktalara değinen Beyaz durumu örneklerle özetliyor: “Nisan ayında yapılan bir düzenlemeyle işten çıkarma kısıtlaması getirildi ancak bazı işten çıkarma biçimleri kapsam dışında tutuldu. Bunlardan en önemlisi ‘ahlak ve iyi niyet kurallarına uymayan haller ve benzerleri’ ifadesini içeren 29 No’lu kod. Pandemi sürecinde işverenler tarafından fırsata çevrilen bu durum farklı iş kollarında pek çok işçinin 29 No’lu kodla işten atılmalarına yol açtı. Bu arada 29 No’lu kodla işten çıkarılan işçi kıdem ve ihbar tazminatı alamamakta, diğer koşulları sağlasa da işsizlik sigortasından yararlanamıyor. Dahası işçinin başka bir işe girme koşulları çok daha zorlaşıyor.”

Beyaz, pandemi koşullarından en çok zarar gören emekçilerin kadınlardan oluştuğunu belirtiyor: “DİSK-AR’ın Kasım 2020 İşsizlik ve İstihdam Raporu pandemi sürecinde kadınların ücretli çalışmadan daha fazla çekilmek zorunda kaldığını ortaya koydu.

Ayrıca bu süreçte kreşlerin, okulların kapanması ve çocuk, yaşlı, hasta bakımı, ev hijyeni, sağlıklı beslenme gibi ihtiyaçların öne çıkması toplumsal cinsiyet rolleri nedeniyle kadınların omuzlarına binen yük arttı.”

NE YAPILMALI?

Zelal Beyaz pandemiyi ülkemizde geldiği boyutlar çerçevesinde işçinin haklarını ve işçi sağlığını korumak adına neler yapılması gerektiğini şöyle sıralıyor: “Öncelik olmayan tüm üretim alanlarında üretim bir an evvel durdurulmalı ve çalışanlar ücretli izne çıkarılmalı. İşsizlik ve kısa çalışma ödeneğinden yararlanmada ön koşul kaldırılmalı ve ödenek miktarı iyileştirilmeli. Kovid-19 sağlık emekçileri için meslek hastalığı, diğer iş kollarında çalışan işçiler için iş kazası olarak kabul edilmeli. Son olarak, sendikal örgütlenme ve eylem yapma yasakları kaldırılmalıdır.”

Zelal Beyaz

ÇOCUKLAR KONUŞUYOR, SAADET ÖĞRETMEN YANLARINDA DURUYOR

KAYBETMEKTEN KORKANLAR DEĞİL, MÜCADELE EDENLER KAZANIR...

Çocuklara cinsel istismar davalarında gözlenen artış, sanıldığı gibi vaka sayısı artışından değil. Çocuklar artık konuşuyor ve Saadet öğretmen gibi cesur insanlar yanlarında duruyor

HAYATTA aldığımız bazı kararlar, dünyanın seyrini bile değiştirebilir. Bir kadının öğretmenlik hayali, 22 yıldır gizlenen bir sırrın açığa çıkmasını sağladı. Bu sır, öyle korkunçtu ki, öğretmenlikten ayrılmasına sebep oldu. Ancak diğer taraftan da yıllar süren bir mücadelenin başlangıcı oldu. Tek hayali köydeki çocuklara dokunan bir öğretmen olmak olan Saadet Özkan, bugün sadece Türkiye’de değil, tüm dünyada Saadet Öğretmen olarak tanınıyor. Dünyada her sene sadece 12 kadına verilen ABD Dışişleri Bakanlığı’nın Uluslararası Kadınlar Cesaret Ödülü’nü geçmiş dönem First Lady’si Melania Trump’tan aldı. Çocuk cinsel istismarının

görünür, duyulur ve konuşulur olmasını sağlayan Saadet Özkan, 2017 yılında işadamı Yücel

Ceylan ile Saadet Öğretmen Çocuk İstismarı ile Mücadele Derneği’nin temellerini attı. Bugün 50 binden fazla bir gönüllü ordusu ile Türkiye’deki tüm çocuk cinsel istismar davalarının savunucusu olan dernek, avukatları, psikologları, akademisyenleri ile örgütlü bir mücadele yürütüyor. Türkiye’deki hatta Avrupa’daki ilk Cinsel İstismar Önleme Merkezi’ni kuran dernek, eğitimlerle ailelerin ve çocukların bilinçlenmesini sağlamaya çalışıyor.

Bu hikayenin nasıl başladığını ve hedeflerini Saadet Özkan ile konuştuk.

■ **Aslında olayın en başına dönelim istiyorum ki, alınan aşama net ortaya çıksın.**

Sağlık İşleri Müdürlüğü’nde yönetim kademesindeydim. Hani tam istediğiniz her şeyiniz vardır ama bir eksiklik sizi rahatsız eder, işte öyle bir durumdu benimkisi... Çünkü o bürokrasinin içinde bir şeye dokunmak istiyorsunuz. Ama çok iş yapmak istemeyen birisi sizin başka hayatlara dokunmanıza izin vermiyor. İstifa ettim. Bir

Saadet Özkan

İdealist öğretmen Saadet Özkan’ın bir köy okulunda başlattığı çocuk cinsel istismarı mücadelesi, şimdi Avrupa’nın ilk çocuk istismarı önleme merkezini yarattı

gün dedim ki benim köyüm yok. Şehir çocuğuydum. Okul öncesi öğretmenliği mesleğimi yapmak istedim. Köydeki çocuklara dokunmak için başvuru yaptım. ‘Yolu çok uzak gidemezsiniz’ dedikleri bir köy okulunda göreve başladım. O ilk günü hiç unutmam. Yolda giderken barajın eteğinde kupkuru bir ağaç gördüm. Arabadaki sularla onu suladım ve dedim ki ben buraya geldiğim sürece senin dallarında çiçekler açtıracağım. Okulun ilk günü beni çocuklar çok güzel karşıladı. Kapıda da beyaz saçlı bir müdür. O da çok idealist bir öğretmen gibi yaklaştı. Göreve başladıktan bir hafta sonra, o idealizm ile gerçeklerin uyuşmadığını fark ettim. Okul dökülüyordu.

■ **Başka bir dünyaya girdiniz...**

Evet kendi imkanlarımla sınıfa duvar kağıdı kaplattım. Çocukların beslenmeleri çok kötüydü. Annelerle görüşüp, beslenme düzenlerini ayarladım. Soba yakmayı da öğrendim. Artık bir köyüm olmuştu. İngilizce öğretmeni yoktu. İngilizce derslerine de girmeye başladım. Birleştirilmiş bir sınıfa girince bazı sıkıntılar dikkatimi çekti. İzmir’de bir köyde denizi görmemiş, şehri hiç görmemiş bir grup çocuk vardı. Ama bir çocuk benim mücadelemle devam etmeme sebep oldu. Annesi olmayan, kuru ekmelele sınıfa gelen, ayakkabısı olmayan bir öğrenciydi. Onu bırakmadım. İyi ki bırakmamışım. Bir gün sınıfa gittiğimde iki kız çocuğunun sınıfta olmadığını gördüm. Çocuklara arkadaşlarınız nerede diye sorunca, çocukların müdürün evine temizliğe gittiğini öğrendim. Müdüre bunu yapamayacağını, suç olduğunu söyledim. O da kapıyı süpürtürüyordum diyerek, kekeledi. Sonra çocukların müdürün odasına alındığını fark ettim. Kapı kilitli.

■ **Yaşarken çok zor olaylar bunlar...**

Bir gün kapının topuzunu bozdu. Yine sınıfta iki çocuğun olmadığını fark ederek, odaya girdim. Önce kapıyı açtığımda odada çocukları görmeyince çok rahatladım. Sonra müdürün masasının altındaki delikten bana bakan bir çift göz gördüm.

“Ne yapıyorsunuz?” diye sorduğumda, “gıdıklama oyunu oynuyoruz” dediler. Ben

RÖPORTAJ:
REYHAN ŞENAY
reyhantansu@hotmail.com

17

800 DAVAMIZ VAR

ÖNCELİKLE siyaset üstü olduğumuzun altını çiziyoruz. Güvenlik güçlerine bilgi veriyoruz. Hatta yapacağımız basın açıklamasını bile önden gönderiyoruz. Çünkü konumuz çocuk. Telefonla gelen ihbarlar dahil 800 davamız var. Biz tüm bu davaları takip ediyoruz. 17 celse gittiğimiz dava var. Yüzlerce binlerce çocuk, yüzlerce aile var. Bu davalar sürerken çocukları da, aileleri de yönlendiriyoruz. Eğitimleri, rehabilitasyonları ve sağlıkları konusunda yardımcı oluyoruz. Ama sorunumuz şurada; biz özel ihtisas mahkemeleri istiyoruz.

de, "Öyle bir oyun yok. Çıkmı masanın altından" dedim. İstismarcı olduğundan artık emindim ama bunu belli etmemem daha somut kanıtlar bulmam gerekiyordu. Çünkü çocuk koruma programımızda eksikler vardı. Çocuklar konuşmadığı sürece ispat edemiyorsunuz. Bir gün istismarcı okulda yokken, çocukları toplayıp, iyi sevme ve kötü sevmenin ne olduğunu anlattım.

■ Çocuklar nasıl tepki verdiler?

Birinci sınıftaki çocuklarda sıkıntı yoktu. Ama büyük sınıflar, ben anlatırken kasıldı. O sırada bir çocuğum, başıra başıra 19 Mayıs şiiiri okumaya başladı. Kapıya bakınca müdürün kapıdan bize baktığını gördüm. Sonra müdür bey kutlamalar yasak dedi. Çocuklarla biz kendi aramızda kutlama yapıyoruz dedik. Bir gün müdür okulda yokken bir çocuk sınıfıma geldi.

"Öğretmenim beni kötü seven biri var ama benden daha kötü sevdiikleri de var" deyip, bir arkadaşını getirdi. Gelen diğer çocuk ise 6,5 yaşındaydı. 6,5 yaşındaki çocuk bana hamile kalmaktan korkuyorum diyerek, o yaştaki bir çocuğun bilemeyeceği ayrıntıları anlattı. Çocuklara kaç çocuk var söyleyin dedim. Annelerden birini çağırdım. Anne de aynı kişinin yıllar önce öğrencisi olmuştu. Anne, "Beni karıştırmayın. Gördüğüm bir et parçasıydı. Kocam kayınpederim beni kapıya atar" dedi. Anladım ki herkes konuşmaya korkuyor ve 22 yıldır bu köyde yaşananlar gizleniyor. Çocuklara kimseye belli etmeyin dedim. O kıvrık saçlı, güzel gözlü kızım bana cesaret verdi.

■ Sonrası daha da çetrefil sanırım...

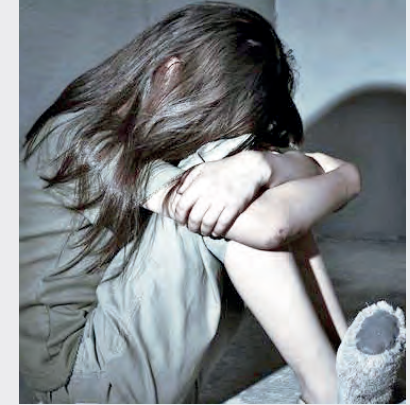
Kaymakamlığı aradım. Kaymakam bey beni jandarmaya yönlendirdi. İstismarcıya çıkmam gerekiyor dedim. Yüzüne gülerken çıktım. Jandarma karakoluna giderken, milli eğitimden iki ilçe müdürünün okula gittiğini gördüm. Jandarma komutanı arayıp, "müdüre haber vermeyin Saadet Özkan hakkında soruşturma var diye söyleyin" dedi. Jandarma benim çocuklarımı, benim hakkımdaki şikayete dayanarak, okuldan aldı. Ve çocuklar konuştu. Benim çocuklarım, hatta köyün anneleri bile her gün istismara uğramıştı. O gün istismarcı tutuklandı. Pazartesi sabahı köye gittiğimde bütün köy kadınları, köydeki tüm gülleri diplerinden kesip kucağıma verdiler. Ama mücadele yeni başlamıştı.

■ Görev yerinizi niye değiştirdiniz?

Çok tehdit edildim. Mecbur kaldım. 14 Ekim'de başka bir köye öğretmenliğe giderken arabamın frenleri tutmadı. 4 takla attım. O an ben ölürsem, çocuklarım ne olacak diye düşündüm. 4 ay yatalak kaldım. Bu süreçte çocuklarımı defalarca dinlediler. Çocuklarım, defalarca hak ihlallerine uğradılar. İstismarcıyı tutuksuz yargılamak için serbest bıraktılar. Orada serbest bırakıldığı gün benim çocuklarımın adalet inancının bittiği gündü. İstismarcı, "Köye gidip, mangal yakacağım" dedi. Ben hasta yatağımda yatarken, her yere yazdım. Tüm siyasilere, gazetelere yazdım. Kimse bana yardım etmedi. Ben hırslı değil, azimli biriyim. Çabanın içinde sevgiyi de

SİSTEM NASIL İŞLİYOR?

İNTERNET sitemizde (www.ucim.org.tr) bir ihbar grubumuz var. İhbar grubumuzda 25 avukatımız var. 3 Türkiye hukuk koordinatörümüz var. Yeşim Aydın, Canan Tekin Çekiç ve Emel Yıldırım. Hukuk koordinatörleri ucim.org.tr ihbar kısmına gelen yazılı bildirimleri değerlendiriyoruz. Avukatlar dava dosyasına çalışıyorlar. Ayrıca telefon ihbar hattımızda var ama dava konusuna dönüşmesi için asıl önemli olan yazılı kısım. Dosyayı Türkiye hukuk koordinatörü değerlendiriyor ve karar veriliyor.

İSTİSMARCILAR SAKLANAMIYOR

■ Sizce vaka sayısı arttı mı?

Hayır, bu yüzyıllık bir konu. Aradaki tek fark artık sadece çocuklar konuşmaya başladı. İhbar sayısı arttı. Yeni çağın çocukları daha farklı, Z kuşağı çocukları haklarının bilincinde. Bize köyden de şehirden de ihbar geliyor.

183'E İHBAR EDİN

■ Neden bu kadar duyarsız?

İkna etmekte zorlanılıyor. Biz kimseyi ikna etmek, inandırmak zorunda değiliz. Doğrudan bildirimde bulunmamız gerekiyor. CİMER'e yazılı bildirimde bulunabilirsiniz. 183'e bildirebilirsiniz. Bize, UCİM'e ihbar edin.

PANDEMİ SONRASI BİZİ ÇOK CİDDİ BİR SINAV BEKLİYOR

SAADET Öğretmen Cinsel İstismarla Mücadele Derneği Başkanı Saadet Özkan, pandemi döneminde de çocuk istismarının arttığını belirterek, siber saldırılar için de yasal düzenlemelerin gecikmeden yapılması konusunda uyardı.

"Pandemi ilk başladığı gün bu konuda uyarıda bulunduk. Korona başladığında biz bunu bildirdik. İngiltere pandemisinin başladığı ilk hafta ihbar hattına yapılan çağrılar yüzde 60 artmış. Bunun nedeni çocukların okuldan, sosyal ortamlardan uzakta kalması.

Dezavantajlı bölgede, düşük sosyo ekonomik koşullarda istismar artar. İki odalı bir evde çocuğun istismarını anlatabileceği de, istismardan kaçabileceği de bir yer yok. Bu çocuklar evde ne yaşıyor bilmiyoruz. Şu anda tüm belirleyici,

tespit edici sistemler kapalı. Uykumuzu kaçırarak bir durumla karşı karşıyayız.

Acil bir çocuk hattı kurmalıyız. 7/24 çocuklar ve aileler bu hatta ulaşabilmeli. Siber güvenlik konusunda da acilen yasaların değişmesi gerekiyor. Cinsel istismar suçlarına da siber istismarı da eklemeliyiz. 2014-2016 UNICEF raporu, ebola salgınının çocuk istismarını artırdığını belgeliyor. Panik atak, sokağa çıkamamak, ölüm korkusu çocuklar için ayrı bir travma. Sosyal uzaklaşmada sadece cinsel istismarlar değil, her türlü çocuğun fiziksel ve psikolojik mağduriyeti artar. Kısacası pandemi sonrası bizi çok ciddi bir sınav bekliyor. Ama öncelikle siber saldırılar konusunda da acil önlemler almamız gerekiyor."

barındırıyordum. En son Ayşe Arman haberimi yapınca ve sosyal medya desteği ile sesimiz duyuldu. Davalara binlerce kişi geldi.

■ Ama yine bitmedi...

Bu mücadele çok uzun sürdü. Bir çocuk tecavüze uğradığında kaç defa anlatabilirdi? En son isyan etmişim. Öğrencilerim her davaya gittiğinde o istismarcıyı yanlarından geçirdiler. Kürsüye çıkarak konuştular. Bu çocuklar anlattı. Mahkeme başkanı cüppesini çıkartıp, çocuklarının önünde diz çöktü. Sonunda 83 yıl mahkumiyet aldırdık.

■ Bu kadar kötülüğe nasıl dayanabiliyorsunuz?

Çocukların gözlerindeki sevgiyle... Derneğimizde avukatlar, akademisyenler, il koordinatörleri, sahada çalışanlar, psikologlar var. Ve bunlar dünyanın en mutlu insanları. Çünkü gücümüzü çocuklardan alıyoruz. Müthiş bir iyilik

enerjisi var. Bunu örgütleme gerekiyordu. Bize destek veren İşadamı Yücel Ceylan ile yola çıktık. 2017 yılında derneği Mersin'de kurduk. Ama bugün Küba'dan, Almanya'dan UCİM kuralım diyen talepler var. Bugün İzmir'de Avrupa'nın ilk çocuk istismarı önleme merkezi kurduk. Aileleri, çocukları ücretsiz eğitiyoruz, yönlendiriyoruz. Danışmanlık hizmeti veriyoruz. Rehabilitasyon merkezimiz de bir dönüşüm yaratıyor. UCİM küçük bağışlardan bir dev yarattı. 77 ilde yapıldık. Genel merkezimiz Mersin'de. Önleme merkezimiz İzmir'de. Diğer illerde şubeleşme yok. Şubeleşsek temsilcilik bazında ayrı il merkezleri. Biz bu sistemle ortak havuzda bulunuyoruz. Daha etkin organize oluyoruz. Aile Sosyal Politikalar Bakanlığı ile de görüşüyoruz. Yakında 14 cinsel istismar önleme merkezi daha açacağız.

■ İstismarın önüne nasıl geçebiliriz?

Kişilik ve ahlak eğitimi vermeliyiz.

Köpeğe taş atan çocuğu tespit edip, rehberlik danışmanı tarafından sağaltılması sağlanmalı. Bugün 400 kişilik olmayan okullarda rehberlik yok. Oysa rehberlik uzmanı, sosyal hizmetler uzmanları, psikolog, hatta çocuk avukatı da olmalı. Mertcan okula gittiğinde gözleri mosmordu. Bu çocuk okula gittiğinde öğretmen sosyal hizmetlere bildirseydi bugün Mertcan yaşıyor olacaktı. Bugün Eymen'in ölmesinin sebebi de ihmal. Çocuk annesinin kendisini nasıl dövdüğünü anlatıyor. Hatta tüm apartman çocuğun şiddet gördüğünü biliyor ama kimse bir bildirimde bulunmuyor.

■ Bir de dezavantajlı çocuklar var. Mülteciler, göçmenler, engelliler, sokak çocukları...

Bu ülkede Gaziantep'te çadırkentte yaşayan çocukların satıldığını gördük. Ülkenin ayağa kalkması lazımdı. Ama hiçbir şey olmadı. Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı aslında her çocuğa maddi destek de sağlıyor. Sağlık Bakanlığı'nın da çocukları takip etmesi önemli. Aile hekimi, en azından 0-3 yaş çocukları takip etmeli.

■ İstismarcının bir profili var mı?

Daha çok hangi alanlarda bulunuyorlar?

İnsanın güvendiği her alanda istismarcı olabilir. Bir öğretmen de, bir doktor da, bir avukat da, bir din görevlisi de istismarcı olabilir. Katolik kiliselerinde bunu görüyoruz. Yüzyıllardır çocuklar istismar ediliyor. Özellikle dini alanlara bir denetim mekanizması şart. Biz insanları değiştiremiyoruz. Çocuk istismara uğradıktan sonra Sağlık Bakanlığı çocuğun, ailenin sağaltımını yapmazsa geleceğe potansiyel suçlu yetiştirmiş oluruz.

■ Logonuzdaki mavi kelebeğin anlamı nedir?

Mavi çocuk istismarının rengi, kelebek ise dönüşüm anlamına geliyor. Ucim.org.tr adresine girerek bize katılabilirsiniz. Siz de bir mavi kelebek olabilirsiniz.

Bizimle davalara gelebilir, sesimizi çoğaltabilir, bağışçımız olabilirsiniz. Kaybetmekten korkanlar değil, mücadele edenler kazanır.

ÇOCUKLARA ÖZEL İHTİSAS MAHKEMELERİ KURULMALI

UCİM Türkiye Hukuk Koordinatörü Avukat Yeşim Aydın, çocuk istismar davalarının ihtisas mahkemelerinde görülmesi gerektiğini söylüyor. Avukat Yeşim Aydın, maruz kalmış çocuklarla iletişim tekniği eğitimi almış kişilerin görevli olması gerektiğini belirterek, "UCİM'de tüm avukatlar maruz kalmış çocuklarla iletişim teknikleri eğitimi aldılar. Mesela İzmir barosunda çocuk vekilliği yapacaksa, özel eğitim alıyoruz. İzmir Barosu'nun şartı var. Ama biz çocuk istismar davalarına bakan hakimlerin, savcılarının bu eğitimi alıp almadığını bilmiyoruz" diye konuştu. Aydın, kadının mağdur olduğu dosyalar için 6282 numaralı genelge yayınlanarak, kadın davalarında ihtisaslaşma başladığını, terör mahkemeleri için ihtisaslaşmış özel mahkemeler olduğunu hatta çocukların sanık olduğu davalar için çocuk mahkemeleri olduğunu hatırlatarak, çocukların daha fazla örselenmemesi için özel ihtisas mahkemelerinin cinsel istismar davalarının da hızlı sonuçlanması için önemli olduğunu söyledi.

Hukuki okur yazarlığın da bir diğer önemli konu olduğunun altını çizen Avukat Aydın, UCİM olarak İzmir'de İzmir Valiliği ile birlikte 100 okulda ailelere cinsel istismar konusunda hukuki ve psikolojik eğitimler verdiklerini anlattı. İzmir merkezinin de eğitimlere ücretsiz devam ettiklerini söyledi.

Yeşim Aydın

İSTİSMARIN EN TEMEL SEBEBİ İHMAL!

İZMİR Çocuk İhmal ve İstismarını Önleme Merkezi Rehberlik Birim Başkanı Psikolojik Danışman Filiz Budak, çocuklarda cinsel istismarın temel sebebinin ailelerin ihmali olduğunu vurguladı. Sadece ruhsal değil, fiziksel olarak da çocukların ihmal edildiğini, bunun sonucunun da genellikle cinsel istismar olduğunu anlatan Budak, herkesi fiziksel ve ruhsal ihmale uğrayan çocuklara karşı duyarlı olmaya çağırdı. "Kışın bir çocuğun tişörtle dolaştığını görüyorsak, yetersiz beslendiğini fark ediyorsak bundan biz de sorumluyuz" diyen Budak, istismara uğramış bir çocuğun farklı belirtiler gösterebileceğini de anlattı. Banyo yapmamak, ya da çok sık banyo yapmak, yememek, içine kapanmak, ya da öfkesini

kontrol edememek gibi bulgular da istismar belirtileri olabilir. İstismara uğramış bir çocuğun bu tramvayı atlatmasının mümkün olmadığını ama hayatının daha sağlıklı devam edebileceğini anlatan Budak, rehabilite olmayan maruz çocukların geleceğin suçluları olabileceğinin altını çizdi. İstismar görmüş çocuklara ömür boyu destek sağlamak gerektiğini söyleyen Budak, "Biz çocuğun mümkün olduğunca yaşadıklarından zaman içinde uzaklaşmasını, hayatına devam etmesini sağlamaya çalışıyoruz. Amerika'da istismara uğramış birey ömür boyu takip ediliyor. Çocuk koruma programı hayat boyunca devam ediyor. Bizim de bu takip sistemini kurmamız gerekiyor" diyor.

Filiz Budak

AMERİKA'DAN CESARET ÖDÜLÜ

■ Dünya cesaret ödülüne sizi kim önerdi?

Dava sürerken CNN Türk'te bir açıklamamı dinleyen Amerika Büyükelçisi John Bass ve eşi beni davet etti. Sayın Büyükelçi'nin eşi bana üzerinde korkusuz yazan bir bileklik hediye etti. Sonra beni Amerika'da dünyanın farklı yerlerinden yüzlerce kadının önerildiği bir cesur kadın finaline önermişler. İlk duyduğumda bu ne güzellik yarışması mı demiştim. Bir süre

sonra haber geldi. Cesur kadın ödülüne layık görüldüm. Tek başıma Amerika'ya gittim. Gittiğimde dünyanın her yerinden seçilen cesur kadınların yanında ülkelerinin ataşeleri vardı. Ben yine tek başıyım. Sonra konu basına yansıyınca geldiler.

Orada bir çok eyalet gezdim. Çocuk koruma sistemlerini öğrendim. Çok geniş kitlelerle konuştum. Üniversitelerde konuşma yaptım. Orada uygulanan çocuk

izlemleri merkezinden daha ileride örgütlü bir sistem gördüm. Döndüğümde artık beni herkes tanıyordu. Beni görmeyenler gördü. Ben siyasetten uzak duruyorum. Aklımda tek bir şey vardı. Siyaset üstü bir dernek kurmak. Çünkü dünyayı siyasetin kurtaracağına inanmıyorum. Bizim kendimiz gibi insanları bulmamız lazım. Bugün Saadet Öğretmen Cinsel İstismarla Mücadele Derneği (UCİM), binlerce kişiyi geçti.

66 ÇOCUK İZLEME MERKEZİ

■ Adli Görüşme Odalarını kullanamıyor musunuz?

Türkiye'de 55 tane AGO var. 66 tane Çocuk İzleme Merkezi var. Örneğin Muğla'daki çocuk orada ÇİM olmadığı için Aydın'a gönderiliyor. Adli tıp için İzmir'e gidiyor. Bu aile içinde, çocuk için de çok zor. O gün AGO doluyorsa çocuk yine mahkemeye gelmek zorunda kalıyor.

İzmir Büyükşehir Belediyesi ve İzmir Barosu büyük bir iddiaya imza attı ve "**İzmir İnsan Haklarının Başkenti Projesi**" kapsamındaki protokol dünyada insan haklarının en çok gündeme geldiği Aralık ayında imzalandı. Proje kapsamında her yurttaşın avukatı olacak...

İZMİR İNSAN HAKLARININ

İZMİR Büyükşehir Belediyesi, insan hakları alanında yürüttüğü çalışmaların kapsamını genişletmeyi ve İzmir'i bu alandaki uluslararası etkinliklerin merkezi haline getirmeyi hedefliyor. Bu iddiasını da, İzmir Barosu ile birlikte yürüteceği "İzmir İnsan Haklarının Başkenti Projesi" kapsamında protokol ile imza altına aldı. Alsancak'taki Tarihi Havagazı Fabrikası'nda düzenlenen kalabalık törende; sağlık hakkından, eğitim hakkına, yaşam hakkından temel insan haklarının tamamına mücadele verileceği dile getirildi.

EŞİT YURTTAŞLIK

İzmir Büyükşehir Belediye Başkanı Tunç Soyer, Aralık ayının İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi'nin Birleşmiş Milletler (BM) tarafından kabulünün 72'inci yıldönümü olduğunu hatırlattı. Başkan Soyer, ilk kez bir belediyenin kentte yaşayan tüm dezavantajlı bireylerin, adalete erişimine kaynak ayırdığını ve hiçbir yurttaş avukatsız bırakılmak için Baro'yla iş birliği yapıldığını ifade etti. Demokrasi ve insan haklarının kendileri için kent yönetiminin ana prensibi olduğunu kaydeden Başkan Soyer, şunları söyledi: "Demokrasinin özünde; eşit yurttaşlık var. Hiçbir ayırım gözetmeksizin herkesin söz hakkının olması ve farklı görüşlere saygı var. Yani demokrasiyi gerçek anlamıyla uyguladığımızda, zaten insanın doğduğu andan itibaren kazandığı hakları, güvence altına almış olursunuz. Dolayısıyla demokrasi ve insan hakları; birbirinden doğan, birbirini tamamlayan ve besleyen güçlü bir ilişkiye sahip. Amacımız demokrasinin pratikte yaşam bulduğu; dili, dini, inancı, etnik yapısı, cinsiyeti, gelir düzeyi, eğitim seviyesi ne olursa olsun herkesin İzmir'de, birbirinin haklarına saygı duyduğu, ortak gelecek duygusuyla bir arada yaşadığı bir şehir iklimini yaratmak."

AYRIMCILIK YOK OLACAK

Başkan Soyer, İzmir'de hayata geçirmeye çalıştıkları bu iklimin; son yıllarda tüm dünyada popülist yönetimlerin, toplumlarda yarattığı kamplaşma, kutuplaşma, ayrımcılık ve nefret söylemlerinin panzehiri olduğunu belirtti. İzmir'de, refahın artması ve bu refahın, hakça paylaşımının mücadelesini verdiklerini de söyleyen Tunç Soyer, "Stratejik planımızdaki ana hedeflerimizden birini demokrasi olarak belirledik. Çünkü İzmir'in kalkınması ve zenginleşmesinin en temel koşulunun; demokrasi ve insan haklarını, yaşamın tüm kılcallarına yaymak ve korumak olduğunu biliyoruz" dedi.

The image shows a promotional graphic for the 'İzmir İnsan Haklarının Başkenti' project. It features a portrait of Tunç Soyer, the Mayor of İzmir, in the foreground. In the background, the illuminated clock tower of İzmir is visible. The graphic includes the İzmir Barosu logo at the top right, the title 'İzmir İnsan Haklarının Başkenti' in large letters, and the subtitle 'HEDEFLER LİSTESİ İmza Metni'. At the bottom, there is a red circular logo with the text 'İZMİR İNSAN HAKLARININ BAŞKENTİ İZMİR BAROSU' and the slogan 'YALNIZ DEĞİLSİNİZ' in large yellow letters.

İZMİR'de yerelden merkeze doğru insan haklarını hakim kılacak bir yönetim anlayışı kapsamında kentteki dezavantajlı bütün yurttaşlara söz veriliyor. "Adalete erişim konusunda asla yalnız kalmayacaksınız. Ve sizin haklarınızı koruyabilmemiz için ne gerekiyorsa yapmaya hazırız. Atılan imzalar bunun garantisi olacak."

NELER YAPILACAK?

Protokol İzmir'in bir "İnsan Hakları Kongreler Kenti" olması, insan haklarını esas alan örnek bir kent yönetimi ve

kalkınma modeli oluşturulması, kongreler turizminin çeşitlendirilmesi, kentte insan hakları duyarlılığının yaygınlaştırılması, kentlilerin adalete erişiminin kolaylaştırılması, çocuk hakları, kadın hakları, şiddetle mücadele ve mülteci hakları konularında ihtiyaç sahiplerinin ilgili adli makamlara yönlendirilmesi, Baro tarafından verilen adli yardım hizmetinin daha geniş kitlelere ulaşmasının sağlanması, insan hakları alanında mevzuatla tanımlı kurumsal görevler çerçevesinde ortak çalışmalar yürütülmesi gibi faydalar sağlayacak.

HABER:

GÖKMEN KÜÇÜKTAŞDEMİR

ktdgokmen@gmail.com

21

BAŞKENTİ OLAÇAK...

Yerelden örgütlenmiş İNSAN HAKLARI MODELİ

Özkan Yücel

İzmir Barosu Başkanı Av. Özkan Yücel, Türkiye'ye örnek olacak, yerelden örgütlenmiş bir insan hakları kenti modeli oluşturduklarını söyledi. Yücel projeye yerel yönetimler, sendikalar ve meslek örgütlerinin destek verdiğini belirtti

ADALET ve hukuk kavramları bugün Türkiye'de en çok konuşulan konuların başında geliyor. Hemen hemen her konuda yaşanan hak mahrumiyetlerine tanık olmak bir yurttaş olarak içimizi sızlatıyor. Merkezi hükümetin insan hakları konusunda gerekli adımları atamaması, beklenen reform paketlerinin hala tam olarak ortaya konulmaması sorunları çözmedi sadece öteliyor. İnsan hakları konusunda bir çıkmaza girdiğimizi düşünürken İzmir Barosu ortaya koyduğu yeni bir modelle umutları yeşertmeye, yurttaşları hakları konusunda bilgilendirmeye çalışıyor. 'İzmir İnsan Haklarının Başkenti' olma yolunda. Projeye ilgili ayrıntıları ve daha pek çok şeyi Baro Başkanı Av. Özkan Yücel ile konuştuk.

■ **İzmir adına yeni bir model ortaya koydunuz ve dikkat çekti.**

Evet kentimizi insan haklarının başkenti haline getireceğiz dedik ve bu iddiamızı gerçekleştirebilme halini ifade ediyor. Bunu söylerken İzmir'i İnsan Haklarının Başkenti yapmak için çalışmayı hedef olarak belirlemiştik. Baro seçimleri sırasında ortaya koyduğumuz bir projeydi ve bugün yerel yönetimlerle iş birliği halinde bunu gerçekleştirmeye çalışıyoruz. Neden böyle söyledik? Çünkü merkezi otoritenden çoğu kez insan hakları konusunda, iyi ve doğru adımlar atılmasını temin edemiyoruz. Sürekli olarak, "Ankara'dan sonuç alınamadı eee ne yapalım!" yaklaşımı var. Biz de yerelden örgütlenmiş bir insan hakları kenti modeli mümkün olabilir diye düşündük. Merkezi otorite yerine getiremiyorsa da biz yerel yönetimlerle iş birliği halinde İzmir'de bunu hayata geçirmenin mekanizmalarını oluşturmaya başladık.

■ **Hangi mekanizmalar bunlar?**

İnsan Hakları alanında hedefler belirledik.

Kadın Danışma Merkezleri Açmak, Çocuk ve Gençlik Merkezleri Açmak, Daha Çok Yeşil Alan, Ayrımcılığa Karşı Çalışma ve Uygulamalar, Kararlara Halkın Katılımı gibi ve belediye başkanlarına bir çağrı çıkardık. Dedik ki İzmirilerden oy istiyorsanız gelin ortak çalışalım, bu kent için, insanlar için bir gelişme sağlayalım.

Şu an seçilmiş başkanlarımızın bir çoğu oluşturduğumuz belgeyi imzaladılar ve bir hedefler listesi oluşturduk. Sendikalar ve meslek birlikleri de bunu imzaladı. Bu kapsamda da çalışmaya devam ediyoruz.

Belediyelerin halkı bilinçlendirmek, bilgilendirmek, haklarını anlatmak için yaptığı her çalışmada İzmir Barosu olarak varız. İzmir Büyükşehir Belediyesi ile vatandaşın adalete erişimi konusunda adli yardımı daha işlevsel kılabilmek için bir protokol imzaladık. Bir hakkın kitaplarda yazılıyor olması yetmez. Bu hakkı kullandırıyor

olmanız ve görünür kılanız lazım. Yurttaşın bunu bilmesi ve nasıl kullanacağı konusunda bir fikre sahip olması gerekli. Dezavantajlı bölgelerde bilgilendirme yapılacak, adli yardım başvuruları alınacak. Özellikle engelli vatandaşlarımızla, dezavantajlı bölgelerde yaşayan insanlarımız için kenti daha yaşanır hale getirmek için çalışıyoruz.

İnanıyoruz ki İzmir'i Türkiye'de çok iyi bir noktaya taşıyabiliriz. Bunun için insan kaynağına da, düşünceye de ve imkanlara da sahibiz. İnsan Haklarının Başkenti olmak bizim için ideal.

■ **Baronuz bünyesinde bir İnsan Hakları Merkezi'niz var. Size en çok hangi konularda başvuruda bulunuyorlar.**

Çok değişik konularda başvuru oluyor. Bunlardan biri ifade özgürlüğü

ile ilgili gelen başvurular. Belli zamanlarda açıklama, toplanma, gösteri ve yürüyüşlere yönelik olan yasaklarla ilgili başvurular artıyor.

Karikatür: Sadık PALA

ÇOK SAYIDA BAŞVURU VAR

■ İzmir, kadın hakları ve çocuk istismarı konusunda Türkiye'nin diğer illeri arasında nerede duruyor?

Diğer illerden farklı değiliz. Bu konuda da çok sayıda başvuru geliyor. Ve biz bunları çözmek zorunda kalıyoruz. Hiçbir günümüz boş geçmiyor. Kadına yönelik şiddeti önleyecek önlemler maalesef siyasi iktidar tarafından hayata geçirilmiş değil. Tersine İstanbul Sözleşmesi'nin ve 6284'ün korumaya yönelik maddelerinin uygulanmamasına yönelik bir çaba içerisindedir. Biz de İstanbul Sözleşmesi'ni koruyabilmek ve bunun aslında bugün uygulanmayan hükümlerinin hayata geçmesi için çalışmalar yürütüyoruz. Her fırsatta dile getiriyoruz. Geçenlerde İçişleri Bakanı bir açıklama yaptı, "Ayrıptır, nasıl kadına yönelik şiddet falan kullanıyormuşuz" gibi... Bize sormasın ayrıptır kısmını, verilere baksın, istatistiklere baksın, ölen insanlarımızı baksın... İçişleri Bakanlığı'nın görevi bunları görmezden gelmek değil, çözüm üretmektir. "Ayrıptır" deniyor, hayır ayrı değil bu bir suç... En net bir şekilde cezalandırılması gereken bir suç. Yetkili makamlarda bulunanların bunu ayıp gibi sanki utanılacak bir şey de daha fazlası yok gibi bir takım söylemlerle geçiştirmesine izin vermemek lazım.

EYLEME BİLE ŞİDDET UYGULANIYOR

■ Hak aramak sanırım gittiğçe zorlaşıyor...

Şiddet maalesef iktidarın her alana yaydığı, her alanda kullandığı bir dil haline geldi. Bugün de durum bundan farklı değil. Kadınlar sokakta eylem yaptıklarında kadınlara yönelik şiddet uygulanıyor. Gözaltına alınıyor insanlar sürüklenerek, ters kelepçeye alınarak işkence uygulanıyor. Biz sorumlular hakkında şikayette bulunuyoruz ama açılan bir dava yok. Ama hiç bir şiddet eylemine katılmayan o yürüyüşteki kadınlar hakkında davalar açılıyor ve yargılanıyorlar. Televyondan söylediklerinize mi inanalım

yaşayıp gördüklerimize mi? Biz baroyuz, avukatız, hayatın içinde her yerde insanlarla temasımız var. Mağdurların yaşadıklarını görüyoruz. Olaylar için görevlendirdiğimiz arkadaşlarımızın şiddete uğradığı durumlar söz konusu. Bütün bunlar yaşanırken şiddet uygulanmadığını, kadına yönelik şiddete karşı olduklarını söylemek lafı güzaf olmaktan öteye gitmiyor.

■ Sizce neden yaşananlar görmezden geliniyor?

Bu bir yaşam tarzı. İstanbul Sözleşmesi'nin aile kavramını ortadan kaldıracığına yönelik bir algı oluşturuluyor. Sözleşme söylediklerinin aksine aile kavramını ortadan kaldırmadığı gibi daha da ileri giderek resmi olarak aile kavramı içerisinde bulunmasa bile toplumdaki her bireyin korunmaya hakkı bulunduğunu ifade ediyor. Sözleşmeyi sadece aile bünyesine hapsederseniz, aile bünyesine koyamadığınız insanları koruma kalkanının dışında bırakmış olursunuz. Sözleşme LGBT'i üyelerini, birlikte yaşayan insanları da kapsıyor ve bu onları çok rahatsız ediyor.

Ayrıca ısrarlı taciz mağdurlarını da kapsıyor. Temeldeki düşünce farklılığımız şu: Kadını ev hapsedmek istiyorlar. İş hayatından çıksın diye bir algıları var. Kadını yalnız çocuğunun annesi ve evin aşçısı konumunda tutmak gibi düşünceleri var. İstanbul Sözleşmesi, kadının her alanda olabileceğini ve her alanda korunması gerektiğini söylüyor. Tüm insan hakları metinleri "herkes" diye başlar. Dili, dini, ırkı, cinsiyeti fark etmez. Hükümet bu konuda politika üretmiyorsa, kadın demeklerine bıraksın. Onlar bu konuda neler yapılması gerektiğini bilecek bilgili ve donanıma sahip.

■ İşkence mağdurlarının size başvurduğundan bahsettiniz. Sayı çok mu?

İşkenceyi nasıl tarif ettiğimiz önemli. Ceza Kanunu'nun 94. maddesi acı veren her türlü davranışı işkencenin bir parçası

DEPREMZEDELER İÇİN KİTAPÇI

DEPREMİN ardından gerçekleştirdikleri çalışmalarını ikiye ayırdıklarını belirten Baro Başkanı Özcan Yücel, şu bilgiyi veriyor: "Birincisi Bayraklı adliyenin yer aldığı ve avukatların yoğun yaşadığı bir yer. Eğer bir meslek grubu tarif etmek istersek en çok avukatları vurdu. Bin 400 meslektaşımız hasar bildirdi bize. Bunlardan 700'e yakını ağır hasarlı. Orta hasarlı ofis, ev bildiren sayısı 300 civarında, az hasarlı ve hasarsız olup eşyaları hasar gören de pek çok arkadaşımız var. Biz meslek örgütü olduğumuz için ilk önce bu arkadaşlarımıza yöneldik. Ve onların ekonomik kayıplarını ortadan kaldırmak için çalıştık. Onlar için çadır ofisler kurduk. Vakfımız üzerinden bir bağış kampanyası başlattık meslektaşlarımız için. Bunun gibi 36 kalem işlem yaptık. İkinci olarak diğer mağdur vatandaşlarımız için bir deprem komisyonu oluşturduk. O komisyon İzmir İnsan Haklarının Başkenti Projesi kapsamında bir çalışma yürütüyor. Kapsamlı bir rapor hazırlanıyor. Evi yıkılanlar ve ağır hasar görenler için bir kitapçık hazırladık. Onun tanıtımını yapacağız. İçinde depremzedelerin nereye ve ne kadar zamanda başvurmaları gerektiği gibi bilgilerin yer alacak.

sayar. Eylemde dövdüğünüz kadında işkenceye uğramış demektir, ters kelepçe yapılan kişi de işkenceye uğramıştır.

Buna böyle bakmak gerekir. Ankara Barosu'nun bir işkence raporu hazırladığını biliyoruz ama bizde toplu bir işkence olmadı. Ama bireysel başvurularda takip etmemiz gereken çok sayıda olayla karşılaştık. Bunları da arkadaşlarımız takip ediyor. Hükümet bu konuda da atılması gereken adımları atmıyor.

■ Sosyal medyanın bu konuda karar verici durumda olması sizi rahatsız ediyor mu?

Sosyal medya üzerinde yönetilen bir ülke haline geldik. Sokağa çıkma kısıtlamasını İçişleri Bakanımız Twitter üzerinde yapıyor, vatandaşlardan gelen tepkiler üzerine Cumhurbaşkanı'nımız kısıtlamanın hafifletildiğini yine Twitter'dan duyuruyor. Sosyal medya üzerinde bir adalet tesis etmeye çalışıyoruz. Sosyal medya üzerindeki tepkilere göre insanların tutuklanıp tutuklanmayacağına karar veriliyor. Bunu belirleyecek şey hukuk. Yargı sistemi konusundaki bu açmaz bizi üzüyor.

HABER:
EFE HALİL CEYHAN
halilefeceyhan@gmail.com

23

SAĞLIKÇILARIN SORUNLARI ÇÖZÜLEMİYOR

Sağlık meslek örgütleri Kovid-19'a karşı mücadele eden sağlık emekçilerinin koruyucu malzeme, kreş, izin ve yemek sorunlarının hala çözülmediğini belirtirken İzmir Tabip Odası Başkanı Op.Dr. Lütfi Çamlı, futbolculara Kovid-19 testi haftada bir yapılırken, sağlık çalışanlarına düzenli test yapılmadığını söylüyor

KORONAVİRÜS dünyayı derinden sarsarken pandemi ile mücadelede en ön sırada yer alan sağlık çalışanları günden güne daha çok tükeniyor. Türkiye'deki bir milyon sağlık çalışanı virüsün yanı sıra çalışma şartlarının zorluğu ve 'aileme, yakınlarıma hastalık bulaştırır mıyım' kaygısıyla mücadeleye devam ediyor. Türkiye'nin pandemi ile mücadelesi hakkında görüşlerini açıklayan İzmir Tabip Odası Yönetim Kurulu Başkanı Op.Dr. Lütfi Çamlı, sağlık çalışanlarının koronavirüse yakalanma riskinin toplumdaki bir bireye oranla 10-15 kat daha fazla olduğunu söylüyor.

Sağlık çalışanlarının pandeminin başından beri yaşamlarını riske atarak özveriyle çalıştığını hatırlatan Dr. Çamlı, şunları söylüyor: "Onlar onurlu bir hizmet veriyor. Herkesin girmeye korktuğu servislerde tanı ve tedavileri gerçekleştirmeye çalışıyorlar. Toplumdaki bireylere oranla 10-15 kat daha fazla koronavirüse yakalanma riski taşıyorlar. Bugüne kadar 120 bin sağlık çalışanı koronavirüse yakalandı. Türkiye'de görev yapan 1 milyona sağlık çalışanı var. Demek oluyor ki sağlık emekçilerinin yüzde 12'si Kovid-19'a yakalanmış. Sağlık çalışanlarının koronavirüs konusunda korunup kollanmadığını düşünüyorum. İlk olarak sağlık çalışanları yeterli ve standartlara uygun koruyucu ekipman konusunda hastanede ve sahada bir çok problem yaşadı. Dağıtılan bazı malzemeler 'güvensiz ürün' çıktı. Geçtiğimiz günlerde bana ulaşan İzmir'de bir hastanede görevli doktor hanım, 'Bu kalitesiz malzemeler yüzünden korona oldum' dedi."

YAŞAMLARINI RISKE ATTILAR

Sağlık çalışanlarının çalışma koşullarındaki sorunların had safhaya ulaştığını vurgulayan Dr. Çamlı, "Bir sağlık çalışanı 12 saat aralıksız Koronavirüs Polikliniği'nde görev yapıyor. 12 saat boyunca koronavirüs riski yükünü üzerinde taşıyor. Kendisi dışında, evine gittiğinde ailesine, yakınlarına bulaştırma riski bulunuyor. Yüzlerce sağlık çalışanı bu riski almamak için aylarca evlerinden uzakta yaşamak zorunda kaldı. Futbolcular her hafta koronavirüs testinden geçerken sağlık

Togan Demircan

Lütfi Çamlı

Sağlık personelinin korunup, kollanmadığını belirten Dr. Çamlı, "Bugüne kadar 120 bin sağlık personeli koronavirüse yakalandı. 200'ü aşkın sağlıkçımız virüsten yaşamını yitirdi. Futbolculara haftada bir test yapılırken sağlık personeline yapılmıyor" diye tepki gösteriyor.

çalışanları bugüne kadar ciddi bir koronavirüs testinden geçirilmedi. Görevi sırasında tesadüfen test yaptıran birçok sağlık çalışanı pozitif olduğunu öğrendi. Alkışlanan sağlık çalışanları (!) ek ödemelerini tavadan alamadı. Hekim dışı sağlık çalışanları arasında birçoğu hiç ek ödeme alamadı. Bu süre zarfında sağlık çalışanlarımıza karşı şiddet de durmadı. Böyle bir durumda şiddet gölgesinde yaşamlarını riske atarak sürdürdüler" diyor.

TÜKENMİŞLİK SENDROMU

Türkiye'de salgın mücadelesinde 200'ü aşkın sağlık çalışanının vefat ettiğini vurgulayan Dr. Çamlı, "Hastaneye giden sağlık çalışanlarının çocuklarını bırakabilecekleri kreşleri yok. Sağlık çalışanları bu sürede empati yapamayan sağlık yöneticileri tarafından mobbinge uğradı. Tüm bu sorunlar sağlık çalışanlarını tükenmişlik sendromuna itiyor" diye konuştu.

Pandemi döneminde rutin aşılama çalışmalarını durdurmadıklarını anlatan İstanbul Aile Hekimliği Derneği Başkan Yrd. Dr. Mustafa Tamur da, "Sadece Kovid-19 değil tüm bulaşıcı hastalıklar meslek hastalığı olarak değerlendirilmeli. Serviste, poliklinikte, yoğun bakım servislerinde görevli sağlık personeli tüm bulaşıcı hastalıklara açık durumda. Çok yoğun ve aşırı iş yükü altında çalıştıkları için bağışıklık sistemleri

düşük. Bu yüzden de hastalıklara yakalanma riskleri yüksek. Öte yandan özel sağlık sektöründeki sağlık emekçileri de unutulmamalı. Özel sağlık çalışanlarının kreş, yol, yemek ve benzeri koşullarının acil olarak iyileştirilmesi gerekiyor" diyor.

AİLELERİ DE RISK ALTINDA

Salgın devam ederken sağlıkçıya karşı gösterilen şiddetin de durmadığına vurgu yapan Demokratik Sağlık Sen Genel Başkanı Togan Demircan ise, şunları söylüyor: "Avrupa, Amerika ve Çin'deki salgınla mücadele sürecinde hiç sağlıkçılara şiddet haberi gördük mü? Ben hatırlamıyorum.

Koronavirüs ile mücadele öncesinde olduğu gibi pandemi döneminde de ayrıştırılan sağlık çalışanları maddi olduğu gibi manevi olarak da hak etmedikleri durumlarla sıklıkla karşılaşmaktadır. Devletimizin, şefkat elini en zor koşullarda hastalarımıza uzatan sağlık ve sosyal hizmet çalışanlarına karşı vefa göstermesini istiyoruz. Sağlık çalışanlarımız artık yoruldu, Bizler üç gün önce selamlaştığımız mesai arkadaşlarımızın vefat haberlerini aldığımızda veya entübe olduklarını öğrendiğimizde çok üzülüyoruz lakin hizmet etmeyi, hasta bakmayı bırakmıyoruz. Bu görevi kendisinin ve ailesinin hayatını riske atarak yapıyor."

İnternet yok, tablet yok!

ÇOCUKLARIMIZ NASIL EĞİTİM ALACAK?

Görme engelli Recep Akkoyun, lise 1'inci sınıfa giden iki kızının da internetsiz ve tabletsiz olduğunu belirterek, "Çocuklarım geleceğe bu imkansızlıklar içinde nasıl hazırlanacak?" diye soruyor...

MART ayından bu yana Türkiye'de de görülen koronavirüs salgını eğitim sisteminde ciddi sıkıntılara yol açtı. Uzaktan eğitimin ağırlıklı olarak yürütüldüğü salgın koşullarında sayısız öğrenci başta internet olmak üzere hala bazı imkanlara ulaşmakta zorlanıyor. Recep ile Sabahat Akkoyun çiftinin kızları Meleknur ve Sedefnur bu iki öğrenciden sadece ikisi. Ailenin yaşadığı sıkıntıları baba Recep Akkoyun anlattı.

ASGARİ ÜCRET BİLE DEĞİL

Recep Akkoyun, 15 yıl önce gözlerini kaybetti. Evli ve iki kız çocuğu babası. Balıkesir'in Manyas ilçesinde yaşıyor. Devletin eşi Sabahat Akkoyun'a verdiği engelli bakım maaşısı ve kendisine ödenen engelli aylığından başka bir gelirleri yok. Akkoyun, "Aldığımız engelli bakım parası ve engelli maaşısı şimdiki koşullarda asgari ücrete bile denk gelmiyor. Kirada yaşıyoruz. Liseye giden iki kızım var. Bu maddi koşullarda hem yaşamaya hem çocuklarıma bir gelecek sağlama mücadelesi veriyorum" diye konuştu.

Gözlerini kaybedene kadar işçilik yaptığını söyleyen Akkoyun, herhangi bir emeklilik imkanına kavuşmadığını söyledi. Manyas'ta,

ilçenin en dışında bulunan bir evde kiracı olarak kaldıklarını ifade eden Akkoyun, "Evimizde internet yok. Sadece evimizde değil, civarımızda da hala internet altyapısı yok. Kızlarım, amcalarının evine giderek ders çalışıyor. İkisi de bu yıl Manyas Anadolu Lisesi'nde 1'inci sınıfa başladı. Zaten imkansızlıklar içinde onları okutmaya

çalışıyordum. Pandemi koşullarında bu zorluklar daha da ağırlaştı" ifadelerini kullandı.

BENİ ÜZMEMEK İÇİN SUSUYORLAR

Akkoyun, kızlarının hala tableti olmadığını vurgulayarak, "Bu durum beni üzüyor. Kızlarım da yaşadığımız sıkıntıların farkındalar. Beni üzmemek için hiçbir şeyi dile getirmiyorlar; ama onların da zorlandığını farkındayım" diyerek üzüntüsünü aktardı.

Manyas'ın dış mahallelerinden biri olan Çarşı Mahallesi'nde oturduklarını söyleyen Akkoyun, "Biz şehrin en kenarında oturuyoruz. Daha merkezde bir yerde oturmamıza imkan yok. Beni en çok üzen kızlarıma gerekli eğitim imkanını sağlayamamak. İkisi de çalışkan çocuklar. Gayretliler. Bu koşullarda arkadaşlarından geri kalmamaya çalışıyorlar" dedi.

Akkoyun, yetkili mercilerden bu konuda destek beklediklerini ifade ederek, "Evimizde bir çamaşır makinesi bile yok. Eşim çamaşırları elde yıkıyor. Ama biz bunu dert etmiyoruz. Kızlarım evlerinde derslere katılabilirsin, internetleri ve tabletleri olsun, bu bize yeter" diye konuştu.

6 MİLYON ÖĞRENCİ EĞİTİM ALAMIYOR

EĞİTİM, Bilim ve Kültür Emekçileri Sendikası İzmir 1 No'lu Şube Başkanı Necip Vardal, "Türkiye'deki öğrencilerin üçte ikisi uzaktan eğitim materyallerine sahip değil" dedi. Vardal, basın açıklamalarıyla da uzaktan eğitimin yarattığı eğitim hakkı ihlallerini sık sık vurguladıklarını söyleyerek, "Milli Eğitim Bakanlığı uzaktan eğitimle ilgili ilkokullarda sınav yapılmayacağını, karne notlarının, ders etkinliklerine katılım puanı ile belirleneceğini duyurdu. Uzaktan eğitime erişemeyen, bu nedenle ders etkinliklerine katılmayan milyonlarca öğrencinin karnesine 'başarısız' mı yazacağız. Başarısız olan kim? Sosyal devlet olma sorumluluğunun yerine getirilmemesi nedeniyle uzaktan eğitime erişemeyen öğrenciler mi? yoksa halen 500 bin tableti dağıtamayan MEB mi?" diye sordu.

Uzaktan eğitim materyallerine sahip olmayan yaklaşık 6 milyon öğrenci olduğunun altını çizen Vardal, milyonlarca öğrencinin internet, tablet, dizüstü bilgisayar, telefon gibi

imkanlardan yoksun olduğunu vurgulayarak, "Çocukların önemli bir kısmı anne ve babalarının telefonunu kullanarak bu eğitimi almaya çalışıyor. Ama bu da belli sınırlılıklar arz ediyor. Anne-babası çalışan ya da bir nedenle evde olmayan çocuklar nasıl ders çalışabilir? Sonuç itibarıyla ailenin iletişim aracı olan telefonda eğitim almak çok sağlıklı değil" dedi. Öğrencilerin salgın koşullarında öncelikle

sağlığının düşünülmesi gerektiğini ifade eden Vardal, "Önceliğimiz salgın koşullarında öğrencilerin salgınla baş etmesine katkı sunmak, yalnız olmadıklarını hissettirmek ve geleceğe dair umutlarının sönmesini engellemek olmalıdır. Dün olduğu gibi bugün de öğrencilerimizin, eğitim ve bilim emekçilerinin hakları ve sağlıkları için mücadelemiz aralıksız sürecektir" ifadesini kullandı.

25

HABER:
EDA NARİN
edanarin34@gmail.com

LGBTİ+ BİREYLER:

UNUTMUYORUZ, ACILARA DEĞİL HAYATA TUTUNUYORUZ

Türkiye trans cinayetleri konusunda Avrupa ülkeleri arasında başı çekiyor. Pembe Hayat LGBTİ+ Dayanışma Derneği Hukuk ve Örgütlenme Koordinatörü Efruz Kaya, 2016'da öldürülen Hande Kader hakkında açılan davada hala iddianame hazırlanmadığını, Dilek İnce ve Eryaman olayları davasının ise zaman aşımı tehlikesi ile karşı karşıya olduğunu hatırlatıyor

RITA Hester, ABD'nin Boston şehrinde Kasım 1998'de kendi evinde öldürülen siyah trans bir kadın. Rita Hester'in cansız bedenini polisler 28 Kasım 1998 tarihinde buldu. Rita Hester'in öldürülmesinin ardından 4 Aralık'ta bir eylem düzenlendi. Eylem Boston'un Allston semtinde mumlu bir yürüyüş olarak organize edildi. Çünkü Rita Hester, Allston semtinde öldürülmüştü. 1999 yılına gelindiğinde "Transgender Day of Remembrance" (Transları Anma Günü) ortaya çıktı ve bu günün anılmaya başlamasına ise trans aktivist ve grafik tasarımcı Gwendolyn Ann Smith'in "Remembering Our Dead" (Ölümlerimizi Anmak) isimli web projesi öncülük etmiş oldu. Bu adım üzerine dünya genelinde trans hakları hareketi, Rita Hester cinayetini bu alanda bir sembol olarak kabul edip her yılın 20 Kasım gününü "Nefret Suçu Mağduru Transları Anma Günü" adıyla gündeme taşıyor. 20 Kasım günü çeşitli etkinlikler ile hem nefret suçu mağduru translar anılıyor, hem de nefret suçuna karşı bir mücadele ağı örülüyor. Peki ABD'nin Boston şehrinde Rita Hester'in öldürülmesi ile yanan bu ateş Türkiye'de nasıl hayat buluyor? İşte tam bu nokta nasıl ki günün ortaya çıkmasında Rita Hester'den bahsettiyssek; Türkiye'de ise Dilek İnce isminden bahsetmek gerek. Dilek İnce, "Eryaman Olayları" adıyla bilinen Ankara'nın Eryaman bölgesinde yaşamını sürdüren transların maruz bırakıldığı saldırılar nedeniyle açılan davada şikayetçi ve tanıklardan biriydi. İnce, 10 Kasım 2008 tarihinde Ankara'nın Etilik

bölgesinde içerisinde bulunduğu otomobile pompalı tüfekte saldırıya maruz bırakıldı. Dışkapı Araştırma Hastanesi'nde kaldırılan Dilek İnce, 11 Kasım 2008'de saldırı sonucu öldü.

Hande Kader davasında hala iddianame hazır değil.

Dilek İnce ve Eryaman olaylarından bahsetmişken Türkiye'de devam eden nefret suçu mağduru trans davalarını, Türkiye'nin ilk trans hakları derneği olan Pembe Hayat LGBTİ+ Dayanışma Derneği Hukuk ve Örgütlenme Koordinatörü Efruz Kaya'ya soruyorum. Kaya, "Böyle davalar yok" demeyi çok istediğini söylüyor ve sözlerine şöyle devam ediyor: "Süren tüm davalardan söz etmek maalesef mümkün olmasa da Eryaman, Hande Kader dosyalarından söz etmeden geçmek istemiyorum. Hande Kader trans olduğu için gencecik yaşında vahşice katledilen ve daha sonra yakılan bir arkadaşımız. 2016 yılından beri faileri aramızda dolaşmaya devam ediyor ve biz iddianamenin hazırlanmasını bekliyoruz. Adaletin tesis edilmesi için failerin yakalanarak cezalandırılması kadar, suçun meydana gelmesinden sonra en hızlı sürede gerçekleştirilmesi de önemlidir. Failerin 15 yıl sonra dahi olsa cezalandırılması bir anlam taşısa dahi 15 yıl sonra gelen cezalandırmanın adalet beklentisini karşılamaktan uzak olduğu düşünmemelidir."

"Eryaman davası zaman aşımına uğrama tehlikesi ile karşı karşıya."

Kaya, Eryaman davasına ilişkin ise, "Şubat

ay içerisinde Eryaman davasının duruşması görülecek. 2006 senesinde transların sistematik saldırılara maruz kalması ve Dilek İnce'nin öldürülmesi üzerine devam eden süreçte yıllar sonra Eryaman davası zaman aşımına uğrama tehlikesi ile karşı karşıya. Bu dosyanın adalet yerine gelinceye kadar takipçisi olacağımızı duyurmakla beraber tüm kamuoyunu da bu konunun takipçisi olmaya çağırıyoruz" diyor.

"Bozmak istemediğimiz konfor alanları başkalarına şiddet olarak dönüyor."

Transların yaşam, eğitim, sağlık gibi tüm temel haklar ile birlikte sosyal ve siyasi haklara erişimde ayrımcılığa maruz bırakıldığını belirten Kaya, sözlerini şöyle sürdürüyor:

"Bunun önüne geçilebilmesi için en önemli ve öncelikli adım cinsiyet kimliğinin ve cinsel yönelimlerin tanıdığı yasaların çıkarılması, sürdürülebilir devlet politikalarının yürürlüğe sokulmasıdır. Halihazırda var olan yasalar ve yasaların uygulanma pratikleri suçları meşrulaştırmakta ve faileri suça teşvik etmektedir. Sonrası ise hepimizin kendi hayatlarını dönüştürerek değişime yönelik adımlar atmasından geçiyor. Umursamazlığımızın, bilgisizliğimizin sahip olduğumuz konfordan kaynaklandığını ve bozmak istemediğimiz konfor alanlarının başkalarına sistematik şiddet olarak döndüğünün farkına varmalıyız. Hepimizin birlikte yaşadığımız diğer insanlara, canlılara ve bu dünyaya karşı sorumlu olduğumuzu unutmamalıyız."

DİLEK İNCE'NİN ADI GİYSİ BANKASI İLE YAŞATILYOR

PEMBE Hayat Hukuk ve Örgütlenme Koordinatörü Efruz Kaya, Dilek İnce'nin adaleti aradığı için öldürüldüğünü söyleyerek, adına kurulan giysi bankasını şöyle anlatıyor:

"Dilek İnce, Eryaman saldırılarında doğrudan zarar gören ve bu haksızlığın peşini bırakmayıp adalet arayışını son ana kadar sürdüren, derneğin kurulum süreçlerinde de bulunan aktivist bir arkadaşımız. Maalesef adaleti aradığı ve Eryaman failerinin peşini bırakmadığı için pompalı tüfekte vurularak öldürüldü. Adını hep yaşatmak için derneğimizde kurmuş olduğumuz giysi kumbarasına onun ismini verdik. Dilek İnce

Giysi Bankası. Başta mahpus translar olmak üzere Türkiye'nin her yerinde ihtiyaç sahibi olan translara LGBTİ+lara kıyafet desteğinde bulunuyoruz. Burası aslında bağışlarla ve dayanışma ile ayakta duran bir kumbara. Bizlere bağışlanan temiz, giyilebilir kıyafetleri ihtiyaç sahipleri ile buluşturuyoruz. Sizler de giymediğiniz kıyafetlerinizi bağışlayabilir ya da ihtiyaç duyduklarınız için bizimle iletişime geçebilirsiniz. Ayrıca her yıl 20 Kasım Nefret Suçu Mağduru Transları Anma Günü vesilesi ile Dilek İnce adına bir ödül töreni düzenliyoruz ve transfobiyle mücadele ödülü sahiplerini buluyor."

PANDEMİ KOŞULARINDA DERİNLEŞEN YOKSULLUK VE GIDA HAKKI

BEBEKLERİN AÇLIĞI İLE KARŞI KARŞIYAYIZ

Pandemi ile birlikte artan yoksulluğun gıda hakkına erişimi daha da güçleştirdiğini söyleyen uzmanlar, bebeklerin aç kaldığını ve yetersiz beslenmenin derinleştiğini söylüyor

GIDA Hakkı, tüm insanların yeterli, güvenli, sağlıklı gıdaya kolayca ve sürdürülebilir şekilde erişimini kapsıyor. Fakat günümüzde gerek dünyada gerekse Türkiye’de gıda hakkının sağlanabildiğini söylemek oldukça güç. Gıda hakkının gerçekleşmesinin önündeki engelleri açıkça ortaya koymak ise bu hakkın gerçekleşmesini sağlayabilecek politikaların üretilmesinin ve hayata geçirilmesinin ilk koşulunu oluşturuyor. Uzmanlar, pandemi ile birlikte artan yoksulluğun gıda hakkına erişimi daha da güçleştirdiğini vurgulayarak, çözüm önerilerini anlatıyorlar.

Küresel gıda fiyat endeksi, Ekim ayında bir önceki aya göre yüzde 3,1, geçen yılın aynı ayına göre yüzde 6 artarak 100,9 seviyesine yükselirken, Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) verilerine göre ise, Ekim ayında işlenmemiş gıda ürünlerinde aylık bazda yüzde 3,97 artış, yıllık bazda yüzde 18,78 yükseliş yaşandı.

TÜRK-İŞ’ten yapılan açıklamaya göre ise, gıda enflasyonunda son on iki ay itibariyle artış oranı yüzde 19,68 olarak gerçekleşti. Yıllık ortalama artış oranı ise yüzde 15,47 olarak hesaplandı.

AÇLIK SINIRI YÜKSELDİ

TÜRK-İŞ araştırmasına göre 2020 Kasım ayında dört kişilik bir ailenin sağlıklı, dengeli ve yeterli beslenebilmesi için yapması gereken aylık gıda harcaması tutarı (açlık sınırı) 2.516,67 TL, gıda harcaması ile birlikte giyim, konut (kira, elektrik, su, yakıt), ulaşım, eğitim, sağlık ve benzeri ihtiyaçlar için yapılması zorunlu diğer aylık harcamalarının toplam tutarı ise (yoksulluk sınırı) 8.197,62 TL oldu.

Cato Enstitüsü tarafından yayınlanan Dünya Sefalet Endeksi listesinde Türkiye, 2014 yılından bu yana yaşanan negatif bir seyir gözlemlenmekte. Raporlara göre 2013 yılında 108 ülke içerisinde 13. sırada olan Türkiye, 2019 yılında Sefalet Endeksi’nde 5. Sırada yer alıyor. Türkiye, kamunun emeklilik, sağlık, işsizlik yardımları gibi alanlardaki sosyal yardımlarının GSYH’ya oranı sıralamasında ise 37 OECD üyesi arasında 35’nci sırada yer aldı. OECD’nin 2019 yılı verileri üzerinden hazırladığı rapora göre, OECD üyelerinde ise en çok makarna/pilav, baklagil, kahvaltılık ve ekmek tüketildiği görülüyor. Araştırmada, ailelerin yeterli gıdaya ulaşamamaları sonucunda vitamin eksikliği gibi sağlık sorunlarıyla karşılaştıkları, çocukların gelişimlerinin yetersiz beslenme sebebiyle olumsuz etkilenme riskinin olduğu ortaya çıkıyor. Pandemi döneminde gıdaya ne derece erişebildiklerini sorulan yurtttaşların yüzde 7’si bir şeyin değişmediğini, yüzde 53’ü daha fazla öğün atladığını, yüzde 49’u bazı besin

gruplarına hiç ulaşamadığını, yüzde 14’ü hiç gıdaya erişemediğini belirtiyor. Yurtttaşların yüzde 38’i her gün öğün atlamak zorunda kaldığını, yüzde 32’si haftada birkaç gün öğün atladığını, yüzde 8’i ayda birkaç gün öğün atladığını, yüzde 20’si ise hiç öğün atlamak zorunda kalmadığını aktarıyor.

ÇARESİZ ANNELER VAR

Araştırma ile ilgili deneyimlerini aktaran Derin Yoksulluk Ağı yürütücülerinden Hacer Foggo, 20 yılı aşkın süredir yoksulluk alanında saha çalışmaları yürüttüğünü belirterek son dönemde gözlemlediklerini şöyle anlatıyor:

“Derin yoksulluk yaşayan mahallelerde yoksulluk alanında çalışırken yine dipte bir yoksulluk yaşıyordu ama dört temel ihtiyaç olan eğitim, gıda, barınma ve sağlık göz önüne alındığında birinden birine ulaşabiliyordu insanlar. Şu anda o temel ihtiyaçların hiçbirine erişemiyorlar. Bu erişilemeyen temel ihtiyaçların en başında da gıda geliyor. Benim gördüğüm ve gerçekten ürkütüğüm bir tablo bu. Son dönemde sahada karşılaştıklarımızdan dolayı dehşet içinde kalıyorum. Çünkü artık bebeklerin açlığı ile karşı karşıyayız; mamaya erişememek, bebek bezine erişememek, evde hiçbir şeyin kalmaması... Evde mutlaka kuru bakliyat vb. gibi besinler olurdu, evde yoksa komşuyla bir şekilde çözümler ama artık komşuda da yok. Maaalesef bebeklerin açlığı ile karşı karşıyayız. Pandemi döneminde destek verdiğimiz ailelere ihtiyaçlarını soruyoruz, Son iki haftadır annelerle konuşurken şunu duyuyorum; ‘Bebeğe mamayı bıraktırdım’ diyorlar. Bakkaldan paket çorba alıyorlar bebeği beslemek için, ‘çorbaya alıştırdım’ diyorlar. İki gündür bebeklerine hiçbir şey yediremediklerini söyleyen anneler var.”

EN ÇOK BEBEKLER ETKİLENİYOR

Pandemi öncesinde, ekonomik kriz koşullarının yoksulluğa ve gıda hakkına olumsuz etkilerini gözlemlediklerini belirten Halk Sağlığı Uzmanı Prof. Dr. Mehmet Zencir, pandeminin bu olumsuz etkilere tuz biber eklediğini, bu etkileri derinleştirdiğini söylüyor.

Beslenme yetersizliklerinin doğrudan vucüt sağlığına etkisinin genellikle iki grupta gözlemlendiğini ifade eden Zencir, bebeklerde/çocuklarda ve yaşlılarda gıda kullanımının daha kıymetli olduğunu belirtti. Zencir, diğer yandan kronik hastaların, işçilerin ve ev kadınlarının yetersiz beslenmeden daha fazla etkilendiklerini vurguluyor. Bu grupların yetersiz beslenme sebebiyle daha sık hastalanabileceklerini belirten Zencir, “Yetersiz beslenme, yetişkinlerde enfeksiyona duyarlılığı artırırken, işçilerde dikkat bozukluğuna hatta iş kazalarına neden olur.

Bebek ve çocuklara baktığımızda ise yetersiz beslenme tüm yaşantılarını etkileyen bir süreci tetikliyor. Bebeklerde ve çocuklarda, zihinsel süreçlerden bedenini sağlıklı büyümesine kadar tüm bedensel gelişimi ve tüm yaşamı etkilenabiliyor “ diyor.

HABER:
MURAT BÜYÜKYILMAZ
mrtbylmz@gmail.com

27

GIDA GÜVENLİĞİ VE GIDA GÜVENCESİ TEHLİKEDE

HALK Sağlığı Uzmanı Prof. Dr. Mehmet Zencir, pandemi çerçevesinde en önemli konunun beslenme olduğunu belirterek, gıda güvenliği ve güvencesinin de tehlikede olduğunu vurguluyor:

“Bağışıklık sisteminizin sağlam olması için yeterli ve dengeli gıda alınması gerektiğini söylüyoruz. Protein ve C vitamini kaynaklarının alınmasını söylüyoruz. Protein ve C vitamini kaynaklarını alın dediğimizde birden fiyatlar artıyor. Pazarda erişimi olmayan, yüksek fiyatlı gıdalar bunlar. Günümüzde aileler daha karbonhidrat ağırlıklı beslenmeye dönüyor. Asıl

Mehmet Zencir

alınması gereken proteini, vitamini, sebzevi alamadığı için insanlar, daha ucuz olan fakat gıda içeriği düşük ve katkı maddeleri içeren gıdalara yöneliyorlar. Normalde yasaklanması gereken birçok gıda, yoksullukla birlikte temel gıda haline geldi. Burada da gıda güvenliği kavramı devreye giriyor. Gıda güvencesi, insanların yeterli ve dengeli miktarda gıdayı alabilmesidir. Gıda güvenliği dediğimizde ise, aldığımız gıdanın içeriğinin sağlıklı olmasıdır. Hem yeterli ve dengeli gıda alınabilmesi hem de bunun sağlığı bozmaması gerekiyor. Şu anda her ikisi de tehlikede” diyor.

ÇÖZÜM ÖNERİLERİ

Hacer Foggo

ARTIK herkesin siyaseti bir kenara bırakıp yaşanan derin yoksulluğa odaklanması gerektiğini belirten Derin Yoksulluk Ağı yürütücülerinden Hacer Foggo, öneri ve talepleri şu şekilde dile getirdi:

Birincisi, hükümete temel gelir veya vatandaşlık geliri dediğimiz gelirin hiç değilse güvencesiz çalışanlara, şartsız şekilde en az bir yıl sağlanması gerektiğini söylüyoruz.

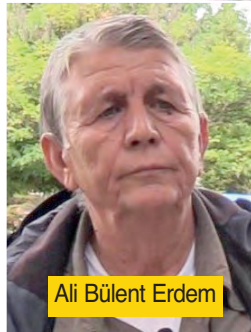
İkincisi, hiç değilse bu mahallelerin düzenli gıdaya erişimlerin sağlanmasını istiyoruz. Üçüncüsü de ücretsiz internet sağlanması gerektiğini ifade ediyoruz. Çocukların eğitimlerini bırakmaması lazım. Maalesef göz göre göre yeni bir yoksul nesil yetişiyor.

DOYMAKLA BESLENMEK ARASINDA FARK VAR

DÜNYA ölçeğinde gıda hakkının sağlanması amacıyla Gıda Egemenliği mücadelesi yürüten La Via Campesina'nın üyesi olan Çiftçiler Sendikası (Çiftçi-Sen) Genel Başkanı Ali Bülent Erdem ise, yoksulluk ve yetersiz beslenmeye karşı gıda hakkının sağlanmasında esas çözümün gıda egemenliğinin sağlanması olduğunu belirterek, şunları söylüyor:

“BM tarafından tanınan gıda hakkı,

herkesin kendi kültürlerine uygun olarak, yerel tohumlarıyla üretme ve bu üretimlere herkesin doğrudan ulaşma hakkıdır. Aslında yoksulluk dediğimiz şey, kırsaldan koparak kentlere göçen insanlarla ilgili bir şey. Geçmişte her ne olursa olsun üreten insanlar şu anda kentlerdeki en yoksul insanlar. Gıdaya muhtaç insanlar... Bizim tekrar kırsalda bu küçük üreticilerin kendi yerel tohumlarıyla üretmesini sağlamamız gerekiyor. Hibrit tohumlarla ve endüstriyel tarımla üretilen

Ali Bülent Erdem

ürünler giderek eski besleyici özelliklerini kaybediyorlar. Doymakla beslenmek arasında fark var. Çok daha az gıdayla çok daha sağlıklı beslenme şansı varken şu anda boş gıdalarla insanların mideleri dolduruluyor ve üstelik hasta eden bir tarzda. Bu anlamda da gıda

egemenliği önemlidir. Gıda egemenliğinin ilk adımı olarak yapılması gereken şey ise, BM tarafından kabul edilen Köylü Hakları Beyanname'sinin ülkeler tarafından uygulanmasının hem köylüler hem de sağlıklı ve yeterli gıdaya ihtiyaç duyan tüm toplum tarafından talep edilmesidir.”

EŞİT TEMSİL İÇİN BİRLİK ÇAĞRISI

Toplumun yarısını oluşturan; ancak yönetimde yüzde 20 temsil oranını bile göremeyen kadınlar, siyasette eşit temsil hedefine dikkati çekti, "Meclis'te kadınlar birlik olmalı" dedi

DÜNYA Kadın Hakları Günü'nün kutlandığı 5 Aralık'ta, Türk kadınına seçme ve seçilme hakkının verilmesinin 86. yılını geride bıraktık. Oy veren kadınlar, aday olup seçilemeyen kadınlar, seçime giren adayları destekleyen kadınlar temsil oranlarını değerlendirdi. 86 yıldaki temsil oranının kabul edilemez olduğunu ifade eden kadınlar, siyasette kadın ve erkeğin eşit temsilinin insan hakkı olduğu ve kadınların sorunlarının ancak kadınlar tarafından çözülebileceği görüşün birleştiler. Ayrıca siyasi partilere 'Fermuar Sistemi' getirilmesi ile kadın adayların başvuru süreçlerine destek verilmesi çağrısı yapıldı.

Kadınların oy kullanabilmesinin ve aday olabilmemesinin önü, 5 Aralık 1934 tarihinde Anayasa ve Seçim Kanunu'nda yapılan yasa değişikliği ile açıldı. Böylece Türkiye, Fransa ve İtalya'dan 11, Romanya'dan 12, Bulgaristan'dan 13, Belçika'dan 14, İsviçre'den ise 36 yıl önce kadınlara seçme ve seçilme hakkı tanımış oldu. Ancak 1934 yılından bu yana yapılan 23 genel seçimde 11 bin 385 vekilin yalnızca 598'i kadınlardan oluştu. Cumhuriyet tarihi boyunca 20 ilimiz kadın milletvekili çıkarmadı ve Meclis'teki kadın vekil oranı yüzde 20'ye hiç ulaşmadı. Bugün de TBMM'de 584 koltuktan yalnızca 101'i kadınlara ait. Kabinedeki 17 bakanlık koltuğundan yalnızca ikisinde kadınlar oturuyor. Kadınların ağırlıklı olarak 'Aile' bakanlığına getirildiği; Dışişleri, Ekonomi, Milli Savunma gibi kritik bakanlıklarda görev alamadığı görülüyor. Kadın Adayları Destekleme Derneği (KA.DER) verileri, eşitsizliğin yerel seçimlerde de sürdüğüne işaret ediyor. 31 Mart 2019 yerel seçimlerinde bin 389 belediye başkanının içinde yalnızca 43 kadın yer alıyor. Toplamda 8 bin 257 adayın 652'si kadınlardan oluşuyor. 30 büyükşehirde 316 aday arasında yalnızca 34 kadın aday yer alırken, 50 bin 292 muhtar adayının da 674'ü kadınlardan oluşuyor.

SIYASET EĞİTİMİ VERİYORLAR

KADER Yönetim Kurulu Başkanı Nuray Karaoğlu, siyasi eşitsizliği giderebilmek için çabaladıklarını, bu kapsamda siyasetle ilgilenmek isteyen kadınlara eğitimler

Nuray Karaoğlu

SOMALİ VE KENYA BİZDEN ÖNDE

KADIN temsil oranlarıyla ilgili çarpıcı rakamlar paylaştıran KA.DER Yönetim Kurulu Başkanı Nuray Karaoğlu, Türkiye'nin Afrika ülkelerinin gerisinde olduğunu vurgulayarak, "İsviçre, Türkiye'den 36 yıl sonra kadınlara seçme ve seçilme hakkı tanıdı. Ama kadın temsili onlarda yüzde 42 iken bizde yüzde 17.2. Türkiye ile Ruanda karşılaştırılmaz gibi geliyor ama Ruanda parlamentosunun yüzde 61.3'ü kadın. Daha üzücü olanı Mozambik, Etiyopya, Tunus, Afganistan, Sudan, Türkmenistan, Irak, Somali, Kenya, Pakistan, Guatemala gibi ülkelerin her biri, Türkiye'den daha yüksek oranda kadın temsiline sahip" diyor.

verdiklerini, kadın siyasetlerin birbirine yol gösterebilecekleri bir ortaklığı oluşturmak için çalıştıklarını dile getiriyor. Karaoğlu, kadın hareketlerinin tüm dünyada ezilmişlikten, eve kapanmışlıktan ve ikincilleşmekten doğduğunu anlatıyor. Eşit temsili, kadın hareketi için önemli olduğunu vurgulayan Karaoğlu, kadınların, sorunlarını erkek bakışıyla değil, karar mekanizmalarında yer alarak kendilerinin çözmek istediğini ifade ediyor. Kadınların özel alana sıkışıp kaldığını; siyaset ve ekonomide hem ataerkil sistemle

hem de yerleşik hegemonik yapıyla mücadele ettiğini belirten Karaoğlu, şöyle devam ediyor: "İstihdam yaratmak istiyoruz; ama kadınları işgücünün içine sokamıyoruz. Neden? Çünkü kadınların özel alanda toplumsal rollerinden kaynaklanan evinin işi, düzeni, çocuklarının bakımı, varsa yaşlıların bakımı gibi ciddi sorumlulukları var. Evlenirken ya da çocuk sahibi olduğunda işi bırakan, yeniden işe döneceği zaman da engellerle karşılaşan kadınlar var. Bu noktada sorunu çözecek kreşlerin, yetersiz olduğunu biliyoruz. Hatta Türkiye tarihinde kreşin kamu zararı olarak adlandırıldığına şahit olduk. Oysa sosyal devletin gereğidir kreş. Kadın, çocuğunu buraya bırakmalı ve istihdamın içinde olmalıdır. Bunun gibi ekonomik, toplumsal tüm ihtiyaçlar, kadın karar mekanizmasında olmayınca göz ardı edilen meseleler haline geliyor. Görüldüğü gibi temsil eşitliği, ülkenin ekonomisini, refahını, demokrasisini, insan haklarının tesisini doğrudan doğruya ilgilendiren bir meseledir."

86 YIL DAHA BEKLEMİYELİM

Türk siyasetinin erkekler tarafından cinsiyetlendirildiğini belirten Karaoğlu, kadın kolları aracılığıyla partilerde kadınların çalışıp, erkeklerin seçildiğini, seçilme sırasının artık kadınlara geldiğini ifade ediyor. Karaoğlu, sözlerini şöyle sürdürüyor: "Erkekler, kadınlar üzerinden seçim sistemini inşa etmeye ve kendilerine yönelik artı değerler kazanmaya çalışıyor; ama bunun hesabı kadınlar tarafından bir gün sorulabilir hale gelirse ve kadınlar 'Artık biz sizin için çalışmayacağız' derse ne olacak? Her seçim döneminde kapıları çalanlar kadın, evlere girenler kadın; ama sonunda kendilerini değil erkekleri seçtiriyorlar. Seçmen değil, aday olmak için daha ne kadar bekleyeceğiz? Bir 86 yıl daha beklemeye tahammülümüz var mı? Biz sürekli yenilen, kaybeden, affeden, görmezden gelen; ama çalışan ve sürekli destekleyen olmak zorunda mıyız? Böyle bir asli görevimiz olduğunu zannetmiyorum. Biz toplumun yarısıysak o zaman temsilde de yarı yarıya yer almalıyız. Çünkü bu bir insan hakkıdır, demokrasinin gereğidir."

Seniye Nazik

BİZDEN ALINAN BİZE HARCANSIN

PARTİLERİN, kadınları siyaset için eğitmesi ve desteklemesi gerektiğini savunan İzmir Kent Konseyi Başkanı Seniye Nazik Işık, sözlerini şöyle sürdürüyor: "Başvuru ücreti alınmasın demiyorum ama bu ücretlerin kadınların kampanyaları için kullanılması gibi özellikler getirilebilir. Parti, kadınları kampanyalar için

özel olarak eğitebilir. Partiler kadınları yetiştirmek zorunda. Rekabet, 'Parası olan seçilir' üzerinden olmamalı, parti bunun önüne geçecek düzenlemeleri yapmalı. Siyasi partilerde kadınlarla birlikte çalışan, kadın dostu parti ortamı yaratan ve bu ortamı alışkanlık haline getiren çeşitli önlemlerin alınması gerekir."

HABER:
TUĞÇE DOĞANELİ KAMACI
tugcedoganeli@gmail.com

29

SEÇİLEMİYENLER NE ÖNERİYOR?

İZMİR Kent Konseyi Başkanı Seniye Nazik Işık ve İzmir Büyükşehir Belediyesi Meclisi CHP Grup Sözcüsü Nilay Kökkılınç milletvekilliği ve belediye başkanlığı adaylık süreçlerini KA.DER'in 'Yerel siyasette kadının adı neden yok?' çalışmasında değerlendirdi. Adaylık sürecindeki hatalara değinen deneyimli siyasetçiler, partilere, tüm kadınlara eşitliğin kapılarını aralayacak önerilerini sundu. Siyasete adım atma sebebinin, yöneten sınıfında olmak olduğunu söyleyen İzmir Büyükşehir Belediyesi Meclisi CHP Grup Sözcüsü Nilay Kökkılınç, "Amacım yazılan kanunların uygulanmasından doğan sorunların çözümüne bir hukukçu olarak katkıda bulunmaktır. Bunun da yolu parlamentodan geçiyordu, bu nedenle milletvekili aday adayı oldum ama aday gösterilmedim.

FERMUAR YOKSA KOTA ANLAMSIZ

Sonra adaylıklarım devam etti. İki kez milletvekili aday gösterildim. Sonuncusunda yerel yönetim hukukçusu olduğum için, belediye başkan aday adaylığım söz konusu oldu. Çok aday oldum. 'Bu kadar çok aday olma' diyenlere cevabımdır; aday olmak iddia ortaya koymaktır" ifadelerini kullanıyor.

Kökkılınç, erkek siyasetlerin, kadınlarla bir arada çalışmak istediklerini ifade ederken, koydukları kurallarla da bu dileği çürüttüklerine dikkati çekiyor. Kemal Kılıçdaroğlu'nun 'Yüzde 33 Kadın Kotası' hedefinin, kadınların son sıralarda gösterilmesi nedeniyle başarılı olmadığını, bu sorunun ancak 'Fermuar Sistemi'yle çözülebileceğini dile getiren Kökkılınç, parti ayrımı gözetmeksizin tüm kadınların bu hedefle çalışması gerektiğini söyleyerek, şöyle devam ediyor: "2012 yılında Cumhuriyet Halk Partisi ilk kez cinsiyet kotasını getirmişti. 'Fermuar Sistemi' olmadığı için sonuç alınmadı. Örneğin İzmir'de bir bölgede 13 milletvekili gösteriliyorsa, siz 13'ncü, 12'nci ya da 11'nci sırada yer aldığınızda yüzde 33 cinsiyet kotası gerçekleşmiş oluyor; ama seçilemiyorsunuz. Parlamente'ye yine erkekler giriyor. Biliyorsunuz İstanbul Sözleşmesi'ne imza atmış bir ülkemiz. Burada diyor ki; 'Eğer kadın ve erkek eşit bir şekilde seçilemiyorsa, devletlere düşen görev bunun fiilen gerçekleşmesini sağlayacak yasal mevzuatı çıkarmaktır. Bu yasal mevzuat nedir, Siyasi Partiler Yasası'nda kadın ve erkeğin art arda olacak şekilde 'Fermuar Sistemi' ile

seçilebilmesini sağlayacak gerekli değişikliğin yapılmasıdır. Bugün Fransa'ya baktığımızda yerel meclislerde kadın ve erkeğin yarı yarıya seçildiğini görüyoruz. Kanada Bakanlar Kurulu'na baktığımızda, yarısının kadın yarısının erkek olduğunu görüyoruz. Buna başka ülkeleri de örnek gösterebiliriz. Bu sistem eşitliği sağlıyor."

'DIŞLANIYORUZ'

Toplumsal cinsiyet eylem planlarının hazırlanmasında, Devlet Planlama Teşkilatı'nın kadın raporlarının çıkarılmasında, ayrıca çalışma hayatı ile ilgili pek çok mevzuat düzenlenmesinde çok aktif görev aldığını ifade eden İzmir Kent Konseyi Başkanı Seniye Nazik Işık ise, "Geniş bir çalışma alanına sahiptim. Çevrem Meclis'te çok etkili bir milletvekili olacağımı düşünüyordum. Olmadı; ama küsmedim, çalışmalarım sürdü. İzmir Büyükşehir Belediyesi Başkanlığı'na partimden bir kadın aday adayı çıkmamıştı, bu sorunu gördüğüm için aday adayı olmaya karar verdim" diyor. Başvuru süreçlerini değerlendiren Işık, ilerleyen aşamaların kadınları dışlayıcı nitelikte olduğunu anlatarak, "Cumhuriyet Halk Partisi biliyorsunuz, kadınlardan başvuru ücreti alan bir parti. Doğrudur, eğridir, tartışılabilir. Parayı yatıracak gücüm vardı, istenilen evrak da çok zor değildi, başvurdum. Bu anlamda bakarsanız kolay; ama sonraki aşamaların yöntem olarak kadınları çok dışlayıcı bir tarzda olduğunu belirtmeliyim" ifadelerini kullanıyor.

SEÇMEN NE BEKLİYOR?

Kadınların yerel ve genel yönetimlerde hak ettikleri temsil oranına ulaşmasını en çok hemcinsleri istiyor. Meslekleri ve yaş grupları farklı olsa da beklentileri aynı: Erkek şiddetinin sona ermesi. Kadınların, hemcinslerinin öldürülmesine, çocukların istismar edilmesine ve hayvanların korunmasına daha duyarlı olacağını düşünen seçmen, kadın siyasilere 'Birlik olun' mesajı veriyor

ÖZLEM Güçlü Takım (Akademisyen / İzmir): Siyaset maalesef cinsiyet eşitsizliğinin en belirgin olduğu alanlardan biri, hem ülkemizde hem de dünyada. Çoğu toplumda kadının ilk ve en önemli sorumluluğunun eş ve anne olmak olduğu düşünülüyor ve bu yüzden, nüfus içindeki yoğun sayımıza rağmen, geldiğimiz nokta çok orantısız ve haksız. Kadınlar toplumsal rolleri ve yapıları gereği pek çok işi aynı anda planlayıp yürütebilme yetisine sahip bireyler. Ani değişikliklere kolay uyum sağlayabiliyorlar. Bu yüzden kriz anlarında daha mantıklı çözümler üretebiliyorlar. Erkek egemen toplumlarda, kadınlar istedikleri pozisyona gelebilmek için daha zor süreçlerden geçmek zorunda. Bu da onları ister istemez daha dayanıklı ve nitelikli yapıyor. Kadınların bu mücadelesinden devlet yönetiminde faydalanmak gerek. İnsan haklarından sözde değil pratikte bahsedebileceğimiz bir siyasal ortam yaratabilmek ve orantılı rekabet edebilmek için kadın yöneticilerin sayısının artması şart. Türkiye'nin ilk kadın bakanı ve rektörü Dr. Türkan Akyol'un tüm kadınlara örnek olması gerektiğini düşünüyorum.

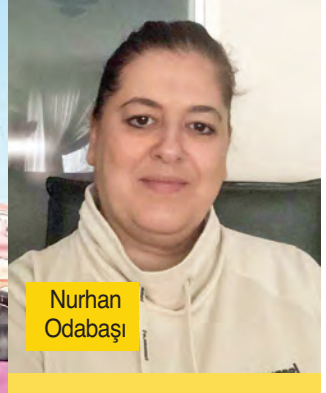
Sevgi Günaltay (Girişimci / Muğla): Kadınlar arasında önce önyargıyı kaldırmak lazım. Başarıyı çekemeyenler var. Ortada bir gayret gördüklerinde 'Sen yapabilir misin?', 'Nasıl yapacaksın ki' gibi sorgulamalara giriyorlar. Küçümseme, kıskanma, destek ol! Gel, birlikte başaralım. Ben bildiğim her şeyi paylaşırım, sen daha iyisini yap. Siyasette de bu düşünce benimsenmeli. Kadınlar birbirine yol göstermeli, destek olmalı. Güçlü kadınları imrenerek izliyoruz. Gençlerimize de rol model oluyorlar. Kızım da ben de Özlem Çerçioğlu'nu örnek alıyoruz.

Selinay Akman (Öğrenci / Aydın): Bence ülke siyasetinde erkek yöneticiler kadar kadın yöneticiler de var olmalı. Böylece 'Elinin hamuruyla erkek işine karışılmaz' gibi, kadınları küçük gören zihniyetten bir nebze de olsa kurtulmuş oluruz. Ülkemizde hiçbir önlemin alınmadığı, adalet kavramının uygulanmadığı kadın cinayetleri konusunda da yol kat etmiş oluruz. Kadının haklarına ve düşüncelerine başka bir kadının daha iyi sahip çıkacağını düşünüyorum. Güçlü kadın siyasetçiler toplumda kadının da var olduğunu ve her şeyi yapabileceklerini hatırlatıyorlar bana. Belediye Başkanımız Özlem Çerçioğlu ülkemizin en güçlü kadınlarından.

Ayşe Karaca (İşçi / Muğla): Daha fazla kadın yönetici görmek isteriz. Kendine güvenen kadınlar ortaya çıkmalı, muhtar, belediye başkanı, milletvekili hatta cumhurbaşkanı olmalı. Kadınların da söz

Ayşe Karaca

Nurhan Odabaşı

Selinay Akman

Sevgi Günaltay

hakkı olmalı. Eskiden Tansu Çiller vardı, bugün Meral Akşener var. Cinayetlerin, istismarların bitmesini istiyoruz. Kadın siyasetçiler kadına da çocuğa da sahip çıkar.

Nurhan Odabaşı (Emekli / İzmir): Kadınlar tarih boyu etkiliydi, bugün de etkili olmalarını isterim. Erkekler, kadın cinayetlerini, hayvana şiddeti engellemeyemedi. Kadınlar daha merhametli, daha duygusal, daha adil ve daha mantıklı. Bu özellikleriyle

tüm sorunları çözebileceklerine inanıyorum. Ancak kadınlar din üzerinden siyaset yapılmasına izin vermemeli.

Başı kapalı olanı destekleyen de desteklemeyen de bu konuyu kendi çıkarı için kullanıyor. Bırakın başını kapatmak isteyen kapatsın, okumak isteyen okusun, çalışmak isteyen çalışsın. Kadınlar özgürlükleri önde tutmalı, ayrıştırıcı değil birleştirici olmalı.

HABER:
METEHAN UD

31

Eşit iş, düşük ücret

MÜLTECİ GENÇLERİN GELECEK HAYALLERİ YOK

Genç mülteci işçilerin çalışma yaşamında maruz kaldığı hak ihlalleri gelecek hayallerini yok ediyor. Geleceğe dair plan yapamadıklarını anlatan genç mülteci işçilerin tek istekleri düzenli bir iş ve akşam eve sağ salim dönebilmek

HAYALLERİNİ GERİDE BIRAKTI

KONUŞTUĞUMUZ bir başka Suriyeli genç mülteci de inşaat işçisi Civan. 20 yaşındaki Civan 4 senedir bu işi yapıyor. Hem çalışıp hem de açıktan okuyarak liseden mezun olan Civan üniversite sınavlarına girerek istediği bölümü kazanmış. Ancak Civan'ın üniversite hayali yarım kalmış. Üniversiteyi okumaya başladığı ilk sene babası iş kazasında iş göremez hale gelince ailenin geçim yükü onun omuzlarına binmiş, İzmir'e dönerek tekrar çalışmaya başlamış. Babası kayıt dışı çalıştığı için herhangi bir hak aramadığını belirten Civan'ın en büyük korkusu da babası gibi iş kazası geçirmek. Çalışırken hiçbir değerlerinin olmadığını ifade eden Civan "Her gün ölümler burun buruna çalışıyoruz ama sonuçta burada biz olduğumuz sürece çalışmak zorundayız. Ben de bir gün aynı şekilde iş kazası geçirebilirim ve hayatımı da kaybedebilirim. Ne de olsa bize bir şey olsa kimse peşine düşmeyecek. 20 yaşındayım tek beklentim akşam eve sağ salim gelebilmek" dedi. İlk çalışmaya kendisi aynı işin yapan Türk işçiye göre 3'te bir maaş aldığı dile getiren Civan, şunları söyledi "Bizi insan olarak görmüyorlardı, insan gibi davranmıyorlardı, sürekli nidalarla sesleniyordu. Patron bir liste hazırladı ve Suriyelileri çağırdı ve Türk işçi ile Suriyeli işçiye aynı maaşı verdiğini söylüyordu. Gözümüze baka bize yalan söylüyorlardı. Üstelik Türk işçilerin birde sigortası vardı. Ne zaman hakkımızı almak için biraz sesimizi çıkarsak hemen işten çıkarılıyor." "

KADIN OLMAK AYRICA SORUN

22 yaşındaki tekstil işçisi Leyla da çalıştığı atölyelerde mülteci bir kadın olduğu için iki kat fazla sorun yaşadığını anlatıyor. Pek çok atölyede patronların ya da çalışanların sözlü ve fiziksel tacizine maruz kaldığını belirten Leyla, "Bütün işyerlerinde bu tacizlere tepki gösterince maaşımı vermeden işten çıkardılar. Suriyeli olduğumuz için aşağılanıyoruz." Leyla, mülteci işçilerin çalışma yaşamında maruz kaldığı ihlallerin ancak kalıcı bir statü ile ve kayıtlı çalışma ile düzelineceğini düşünüyor.

1948 yılında Birleşmiş Milletler Genel Kurulu'nda kabul edilen İnsan Hakları Evrensel Beyanname'sinde, herkesin adil ve elverişli koşullarda çalışma ve eşit iş için eşit ücret hakkı olduğu vurgulanıyor.

Beyannamenin 23. maddesinde "Herkesin çalışma, işini özgürce seçme, adil ve elverişli koşullarda çalışma ve işsizliğe karşı korunma hakkı vardır. Herkesin, herhangi bir ayırım gözetilmeksizin, eşit iş için eşit ücrete hakkı vardır" ifadeleri yer alıyor. Ancak İnsan Hakları Evrensel Beyanname'sinin bu maddesinin bugün Türkiye'de yaşayan mülteci-göçmen işçiler için uygulanabilir olduğunu söylemek mümkün değil. Birleşmiş Milletler'e bağlı Ekonomik ve Sosyal İşler Organizasyonu (DESA), yayınladığı 2019 raporuna göre Türkiye'deki toplam mülteci-göçmen sayısı 5 milyon 678 bin 800. Kayıtsız olanlarla birlikte bu sayı daha da büyüyor. Bu sayının önemli bir kısmı çalışıyor.

AYRIMCILIK HER YERDE

Kayıt dışı çalıştırılan mülteci-göçmen işçiler birlikte çalıştıkları Türkiyeli işçilere göre daha uzun

saatler mesai yapıyor ve daha düşük ücret alıyor. Çoğu zaman maaşlarını tam alamadan çalıştığı işyerlerinden kovuluyor. Mülteci göçmen işçilerin çalışma yaşamında karşılaştığı sorunlardan birisi de ayrımcılık. Birçok işyerinde, mültecilere, göçmenlere daha olumsuz davranılıyor ve kimi zaman hakaret ve aşağılamayla karşılaşıyorlar. Ayrıca yoğun işsizlik ortamında mülteci göçmen işçiler ücretleri düşürdüğü ve rakip olarak görüldüğü için ırkçı yaklaşımlara da maruz kalabiliyor. Pandeminin yarattığı kriz ile birlikte mülteci göçmen işçilerin çalışma koşulları daha da kötüleşmesine neden oldu.

EVE SAĞ SALIM DÖNMEK

Çalışma hayatında maruz kaldıkları hak ihlalleri mülteci gençlerin geleceğe bakış açılarını da doğıyla olumsuz bir şekilde etkiliyor. Görüştüğümüz genç mülteci işçilerin tamamına yakını geleceğe dair hayallerinin, beklentilerinin olmadığını dile getiriyor. Çocuk yaşta çalışmaya başladıklarını belirten genç mülteci işçiler geniş ailelerinin geçindirme yükümlülüklerinin üzerinde olduğunu söylüyor.

21 yaşındaki Suriyeli mülteci Ali H., 9 yıldır tekstil atölyelerinde çalışıyor. İlk olarak 'ayakçı' olarak işe başlamış şimdi makineci olarak devam ediyor. Türkiye'ye geldiklerinde babasından daha kolay iş bulunduğu için çalışmaya başladığını ifade eden Ali, "9 yıldır bir çok atölyede çalıştım.

Suriyeli olduğum için çalışırken sürekli haksızlığa maruz kaldım. Hep daha çok çalıştım ama daha az para aldım. 11 saatin sonunda fazla mesaiye kalmak istemediğimiz halde iş bitene kadar çalışıyorduk. Çalışmazsak işten çıkarılmakla tehdit ediliyorduk" dedi.

KADIN CİNAYETLERİNİ DURDURACAĞIZ
PLATFORMU GENEL BAŞKANI GÜLSÜM KAV:

Gülsüm
Kav

SIYASİ İRADE YOK!

Türkiye'nin en önemli insan hakları sorunlarından biri olan kadına şiddet konusunda çözümün devletin elinde olduğunu söyleyen Gülsüm Kav, "Devlet ve siyasi iradenin erkeğin sırtını sıvazlayan söylem ve kararları artık bir kenara bırakıp kadının yanında yer aldığını göstermesi gerekiyor. Bunun yolu da İstanbul Sözleşmesi ve 6284 sayılı Kanunun harfiyen uygulanmasını sağlamaktan geçiyor" dedi

TÜRKİYE toplumunda bir değişim var. Kadınlarda hakkını arama ve dilediği gibi yaşama isteği şeklinde yansıyan bu değişime, erkekler şiddet kullanarak karşılık veriyor. Erkek şiddetini önleyecek tam bir siyasi irade olmadığı için de Türkiye'de kadın cinayetlerine yenileri ekleniyor.

2008-2019 yılları arasında Türkiye'de erkekler tarafından öldürülen kadın sayısı 3 bin 185. 2018 yılında 440 kadın öldürülürken, 2019'da bu sayı 474'e yükseldi.

Dünyanın önde gelen yayın kuruluşlarından BBC, 2013'den beri her yıl dünyada ilham veren ve çalışmalarıyla fark yaratan kadınların yer aldığı '100 Başarılı Kadın' listesini yayımlıyor. BBC'nin bu yıl yayımladığı "2020'nin İlham Veren En Etkili 100 Kadını" listesinde bir Türk kadının ismi de yer aldı. Kav, ülkemizdeki en önemli insan hakları sorunlarından biri olan kadın şiddeti ve cinayetlerine karşı sergilediği güçlü duruşu ve mücadelesi ile listede yer aldı. Türkiye'de toplumsal cinsiyet eşitsizliğine dayalı şiddet konusunda yarattığı farkındalık çalışmalarıyla dünyanın dikkatini çeken Gülsüm Kav, Türkiye'de bu alandaki mücadele hareketinin öncüsü aktivist isimlerinden biri.

Daha üniversite yıllarında öğrenci hakları adına birçok çalışma yürüten Gülsüm Kav, o yıllardan beri insan hakları alanında örgütlü mücadelenin içinde yer alıyor. Tıp fakültesinden mezun olduktan sonra kariyerine tıp etiği uzmanı olarak devam eden, insan ve hasta hakları konusunda birçok kurumda görev yapan Kav, mücadelecisi bir insan hakları savunucusu. Bu misyonla kadın cinayetleri konusunda da örgütlü bir mücadele başlatan Kav, 2010 yılında kurulmasına önyak olduğu Kadın Cinayetlerini Durduracağız Platformu ile, il il, adliye adliye gezerek birçok eyleme katılıyor.

Türkiye'de kadın cinayetlerine yönelik kamuoyunda farkındalık yaratmak için çeşitli eylem ve yürüyüşler düzenleyip gerçekleştiren Kav, aynı zamanda yakınlarını kadın cinayeti sebebiyle kaybeden birçok aile için yolurmadan çalışıyor.

Gülsüm Kav ile Kadın Cinayetlerini Durduracağız Platformu'nun çalışmalarını ve hedeflerini konuştuk.

■ **Öncelikle kısa da olsa sizi sizden dinleyelim. Gülsüm Kav kimdir?**

Ben tıp hekimiyim. 1996'da Eskişehir Anadolu Üniversitesi Tıp Fakültesi'nden mezun oldum. 2000'de de İstanbul Üniversitesi Cerrahpaşa Tıp Fakültesi Deontoloji Anabilim Dalı'ndan uzmanlığımı aldım. Hekimlerin insan haklarından habersiz yetişmemesini sağlamak idealimdi. Bu nedenle de insan haklarına sahip çıkan hekimlerin yetişmesini sağlamak için bu uzmanlık alanını seçtim. Tıp etiği uzmanı olarak İstanbul Bölge Müdürlüğü Hasta Hakları Uzmanlığı yaptım. 2012 yılından sonra Şişli Etfal Eğitim ve Araştırma Hastanesi'nde uzman hekim olarak çalıştım. Ankara ve İstanbul Tabip Odalarında İnsan Hakları Komisyonu'nda, İstanbul Tabip Odası yayın organı Hekim Forumu'nda, Kadın Hekimlik Komisyonu'nda, Etik Kurul'da ve TTB Kadın Hekimlik Kolu İstanbul Temsilciliği'nde görevler üstlendim. Türkiye'de kadınlar öldürülürken seyirci kalmamak ve bunu sistemli şekilde gündemine alan bir örgütlenme oluşturmak gerektiğini gördüm.

■ **Bu düşünceyle Kadın Cinayetlerini Durduracağız Platformunu kurdunuz.**

Evet, bu konuda mücadeleye gönül veren birkaç kurucumuzla birlikte kolektif bir çalışma içine girerek platformu aktif hale getirdik. Platformu kurmamızda Münevver Karabulut cinayeti tetikleyici oldu diyebiliriz. Genç bir kadının vücudu hunharca parçalara ayrılmışken 'kadın cinayeti' kavramının adının bile geçmemesi, artık bir şey yapmanın gerekliliğini ortaya koyuyordu. Kadın cinayetlerinin Türkiye'de 3. sayfa haberi olarak adliye ya da magazin haberi gibi ele alınmasından çok rahatsızdık. O güne kadar örtülmeye çalışılan

'kadın cinayetleri' gerçeğini ve kavramını vurgulamak için platformun ismini 'Kadın Cinayetlerini Durduracağız Platformu' olarak belirledik. Münevver Karabulut cinayeti sadece bizim kurulumamıza vesile olmadı. Aynı zamanda bu cinayet ve sonrasında yaşananlar, Türkiye'de kadın cinayetleri kavramının dillendirilmesi ve fark edilmesi açısından da bir dönüm noktası oldu.

SESİMİZ DE SAYIMIZ DA ARTIYOR

■ **Kurulduğunuz zaman ilk neler yaptınız?**

Bütün kadın örgütlerine, meslek örgütlerine, siyasi partilere, derneklere bu platforma katılma ve destek verme konusunda çağrı yaptık. Oluşturduğumuz birliktelikle her cuma günü İstiklal Caddesi'nde öldürülen kadınların yüzlerini taşıyarak yaptığımız yürüyüşler ile Türkiye'de bir 'cinayet var' gerçeğini dillendirip fark ettirmeye başladık. İlk zamanlarda eylemlerimiz şimdiki gibi kalabalık değildi. Maalesef kadın cinayetleri durmadı ve artarak devam etti. Her kadın cinayetinin ardından yaptığımız her eylemde daha çok kalabalıklaştık ve sesimize yeni sesler katıldı. Şu anda platformumuza üye olan ve eylemlere katılan binlerce kadın var.

■ **Eylemler dışında platform olarak başka neler yaptınız?**

İlk yıllarda kamu kurumlarının elinde kadın cinayetlerine ilişkin bir veri yoktu. Hiçbir resmi kurum böyle bir veri tutmuyordu. Türkiye'de yılda kaç kadın öldürülüyor? sorusuna cevap bulmak adına işlenen kadın cinayetlerinin sistematik şekilde sayısal verisini biz oluşturmaya başladık. Bu verileri oluşturmak için çok polis telsizi dinlemişizdir. Polis telsizlerindeki konuşmalardan kadın cinayeti haberini öğrendik. Sonrasında Türkiye'deki

HABER:
ESER SOYGÜDER YILDIZ
esoyguder@gmail.com

33

tüm kadın cinayetlerinden haberdar olmak için internet sayesinde arama yapıp bilgi aldık. Zamanla bize başvuran aileler de bu verilerin oluşmasında etkili oldu. Kadın cinayetlerinin verisini oluşturmak, bizim yaptığımız en önemli çalışmalardan biridir. Yıllar süren bu kararlı çalışmalarımız sonunda, artık son yıllarda öldürülen kadınların sayısı bakanlık nezdinde resmi rakamlarla açıklanıyor.

2019'DA 474 KADIN ÖLDÜRÜLDÜ

■ **Bu rakamları bizimle de paylaşır mısınız? Türkiye'de son yıllarda kaç kadın öldürüldü?**

Kadın cinayetlerinin her geçen yıl daha çok arttığını her gün sokaklarda, her ay raporlarımızda söylüyoruz. Kadınları hayattan, sokaktan, işten soyutlamaya yönelik erkek saldırıları ne yazık ki sürüyor. 2008-2019 yılları arasında Türkiye'de erkekler tarafından öldürülen kadın sayısı 3 bin 185. 2018 yılında 440 kadın öldürülürken, 2019'da bu sayı 474'e yükseldi.

■ **Hangi nedenlerden öldürülüyor kadınlar peki?**

Kadınların evde, yol kenarında, denizde, dere kenarında şüpheli bir şekilde ölü bulunduğu durumlarla çokça karşılaştık. Yangın veya intihar süsü verilmiş kadın cinayetleri oldu. Koruma altında ve boşanma davası çıkışında kadınlar öldürüldü. Koruma kararı istediği halde verilmediği için kadınlar erkek şiddetiyle öldürüldü veya yaralandı. Ayrılma veya boşanma isteği bahane gösterilerek kadınlar öldürüldü. Evlenme teklifini kabul etmediği gerekçesiyle kadınlar öldürüldü. Şiddetten kaçarak sığınma evinde yaşayan kadın öldürüldü. 2019 yılında öldürülen 474 kadının 152'sinin kim tarafından öldürüldüğü tespit edilemedi. 2019 yılında işlenen kadın cinayetlerinin 115'i şüpheli ölüm olarak kaydedilirken, 218 kadının neden öldürüldüğü bilinmiyor. Kadınların 27'si ekonomik bahaneyle, 114'ü ise boşanmak istemesi, barışma isteğini reddetmesi, arkadaşlık isteğini reddetmesi gibi kendi hayatına dair karar almak isterken

SUSMADIK SUSMAYACAĞIZ

■ **'İstanbul Sözleşmesi uygulansın, kadınlar yaşasın' sloganınızı her zaman dile getiriyorsunuz. Sizce İstanbul Sözleşmesi kadınları erkek şiddetinden koruyup, hayatta kalma mücadelesine destek olacak mı?**

Elbette olacak. İstanbul Sözleşmesi, yılların insan ve kadın hakları konusundaki birikimiyle hazırlanmış bir sözleşme. İhtiyaçların belirlenip onlara çözüm olacak nitelikte bir içeriğe sahip. Sırf şiddet esas alan ve üzerinde yıllarca çalışılmış olan bir sözleşmeden bahsediyoruz. Toplumsal cinsiyet eşitliğinin nasıl uygulanacağını anlatan, kadınları şiddetten kurtuldukları bir hayata götürecek çok önemli bir kılavuz. Sözleşmenin en önemli özelliği, sadece şiddetten korunmaya değil şiddetin kendisini ortadan kaldırmaya yönelik olması. İstanbul Sözleşmesi'nin 4 temel şartı var. Bunlar toplumsal cinsiyet eşitliğinin sağlanması, tehdit altındaki kadınların korunması, korunamamış kadın varsa adaletin sağlanması, kadınların geleceğe dönük güçlendirilmesi. Bu nedenlerden ötürü İstanbul Sözleşmesi'nin hayata geçmesi için ısrarımızı sürdürüyoruz. En temel hedefimiz ve gelecek perspektifimiz, İstanbul Sözleşmesi'nin ve 6284 sayılı Koruma Kanunu'nun harfiyen uygulanmasıdır. Türkiye'deki tüm kadınlar eşitliğe kavuşana ve hiçbir kadının öldürülmediği güne kadar mücadele edeceğiz. Başka Şule Çet'ler, Aysun Yıldırım'lar, Rabia Naz'lar olmasın diye şimdiye kadar nasıl susmadıysak, bundan sonra da susmayacağız.

öldürüldü. Kadınların kim tarafından, neden öldürüldüğü tespit edilmediği; adil yargılama yapılmayıp şüpheli, sanık ve katiller caydırıcı cezalar almadıkça, önleyici tedbirler uygulanmadıkça şiddet boyut değiştirerek sürmeye devam ediyor.

■ **Kadının toplumdaki yerini gösteren uluslararası araştırmalara göre Türkiye dünya ülkelerine göre ne seviyede?**

2019 Kadın, Barış ve Güvenlik Endeksi araştırmasına göre; kadınlar için yaşam kalitesinin en yüksek olduğu ülke Norveç. 167 ülkeden gelen verilerin baz alındığı araştırmada Türkiye 114'üncü sırada yer aldı. Dünya Ekonomik Forumu'nun hazırladığı 2020 Küresel Cinsiyet Eşitsizliği Raporu'na göre ise; Türkiye 153 ülke arasında 130'uncu oldu. İzlanda'da kadınlar erkeklerle eşit ücret almak için sokaklara çıktılar. Ve mücadeleleri sonucunda eşit ücret hakkını kuruşu kuruşuna kazandılar.

Türkiye'deki kadınlar olarak daha çalışma hayatındaki eşitliği sağlamaya henüz gelemedik. Biz daha yaşama hakkımızı elimizde tutma mücadelesi veriyoruz. Durmayacağız, kadınların tümüyle özgür olduğu, eşit olduğu bir toplum haline gelinceye kadar mücadele edeceğiz.

■ **Kadın cinayetlerinin işlenmesini engelleme konusunda bu kadınlara Platform olarak nasıl destek veriyorsunuz?**

Kamunun, kadınların korunması konusunda yapması gereken görevleri var. Bunlardan en önemlisi kadının öldürülmesini engellemek. Bizim amacımız ve temel rotamız, devleti bu görevini yapmaya zorlamak. Kadının kazanılmış yasal haklarının tam olarak uygulanmasını sağlamak için önemli bir baskı gücü olmaya çalışıyoruz. Maalesef bir yaralanma ya da ölüm varsa da gerçeğin ortaya çıkması, intihar ya da kaza süsü verilmiş şüpheli ölüm varsa onun netleşmesi, katile ödül gibi dağıtılan ceza indiriminin önlenmesi gibi birçok çalışma yürütüyoruz.

■ **Peki başarılı olabiliyor musunuz?**

Bizim mutluluğumuz, kadın cinayetlerini

SIRTINI SIVAZLAMAYA SON VERMELİ

■ Bir tek kadının bile öldürülmediği bir Türkiye mümkün mü sizce?

Bunun için, kadınların topluma karışma isteğine şiddetle karşılık veren erkeklerin karşısında siyasi bir iradenin

durması gerekir. Artık siyasi irade, erkekliğin sırtını sivazlamaya bir son vermeli. Bunu besleyen söylem ve kararlar, kadına şiddetin daha çok krize dönüşmesine neden oluyor. Kadınları değil katilleri durdurmak

gerekıyor. Kadın cinayetlerinin son bulmasının yolu, kadının yanında yer almaktan geçiyor. Kadınlar topluma karışsa, bu isteğe şiddetle karşılık verilirse, Türkiye bambaşka güzellikte bir ülke olur.

engelleyebilmemiz ve hayatta tuttuğumuz kadınlardır. Kadınlara yaşam haklarının ne olduğu konusunda eğitimler veriyoruz, onları bir anlamda bilinçlendiriyoruz. Kamunun yapması gereken kamu spotlarını kendimiz oluşturup videolar hazırlıyoruz. Elimizdeki her türlü imkan ile kadınlara 'asla yalnız değilsin, şiddet karşısında haklarını kullanmak istersen sonuna kadar yanındayız' diyoruz. Ve gerek hukuki destekle baskı gücü oluşturarak gerekse manevi destekle şiddet gören kadınlarımızın yanında oluyoruz. Bu çabalarımızın da olumlu sonuçları oluyor elbette.

EMEĞİN KARŞILIĞI

■ Bir de korunamayan kadınlar var maalesef. Erkek şiddetinden kaçamayarak öldürülen kadınlar için Platform çatısı altında ne gibi eylemlerinizi var?

Kurulduğumuz ilk yıllarda bir kadın öldürüldüğünde ailesine taziyeye gider, varlığını fark ettirir ve bilinirliğini sağlardık. Ancak platformun bilinirliği arttıkça aileler bize başvurmaya başladılar. Bizim farklı amaçlarla organize ettiğimiz farklı isim ve türlerde eylemlerimiz var. Bu eylemlerin bir kısmını da öldürülen kadınlar için yapıyoruz. Eylemlerimiz, yaşam hakkı elinden alınan her kadının öldürüldüğü yere karanfil bırakmakla başlıyor. Gerekirse kamuoyunu, basını, sosyal medyayı aydınlatan açıklamalar yapıyoruz. Cinayet hangi ilde gerçekleşmişse orada yürüyüş eylemi yapıyoruz. Ardından sürecin takip edilmesi ve adalet arayışını sahiplenmek için davalarda eylem düzenliyoruz. Türkiye'de girmedığımız adliye kalmadı. Her kadın cinayetinin ardından il, adliye adliye eylemlerimiz sürüyor.

■ Kadın Cinayetlerini Durduracağız Platformu'nun kurucusu ve genel temsilcisi olarak, BBC'nin dünyadaki 100 kadına yer verdiği "2020'nin İlham Veren En Etkili 100 Kadını" listesinde yer aldınız. Kişisel olarak neler hissettiniz?

Çok sevindim tabii ki. Böyle bir dönemde böyle güzel bir haber sadece bana değil tüm bu amaç uğruna çalışan kadınlar için iyi geldi, bizleri motive etti. Ama yapılması gerekeni yaptığım için ödül almam bir yandan da ilginç. Dünyadaki diğer kadınlara ve kadın örgütlerine güç ve cesaret veriyor olmak da gurur verici. Biz de onlardan güç ve cesaret alıyoruz. Dünya kamuoyuna seslenmenin ayrı bir önemi var. Bu güzel haberin ülkemizdeki bu mücadeleye destek olmasını diliyorum. Aslında tam mutluluğu, Türkiye'de kadınların yaşadığı bu 'can' meselesi çözülünce yaşayacağım.

■ Dünyanın ilgisini nasıl çektiniz? Sizin eylemlerinizi başarılı ve dikkat çekici kılan neydi?

Şimdiye kadar anlattığım tüm bu sistematik çalışmalarımız bize başarıyı getirdi. Yılın sadece belli günlerinde değil, her gün sistemli, örgütlü ve kararlı bir şekilde mücadele ve emek verdik. Emegimizi hiç sakınmadan verdiğimiz, örgütlü bir mücadele içindeyiz. BBC'nin listesinde yer almanın bir parçasını bu çaba oluşturuyor. Diğer bir nedeni ise İstanbul Sözleşmesi'nin uygulanması konusundaki ısrarımız ve bu ısrarın dünya çapında ses getirmesidir. Öte yandan platform olarak bu kadar etkin olmamızda Türkiye'deki kadınların canı pahasına kendi hayatları hakkında karar verme istekleri yatıyor.

■ Kadınlar ne gibi kararlar alıyor da bedeli ölüm, dayak, şiddet oluyor?

Kadın cinayetlerinin temelinde kadınların daha çok toplumun içinde yer alma isteği var. Bizim 'yeni havvalar' dediğimiz yeni kadın modeli hayattaki değişime, şehirleşmeye ayak uydurmak istiyor. En çok boşanma hakkıyla gündeme geldiği gibi, istediği gibi yaşamak istiyor. Eğer dayak ya da eziyet görüyorsa artık buna son vermek istiyor ve boşanmaya karar veriyor. Tabii ki kadınlar geçmişe göre haklarına daha çok sahip çıkıyorlar. Türkiye toplumunda bir değişim var. Kadınlarda hakkını arama ve dilediği gibi yaşama isteği şeklinde yansıyan bu değişime, erkekler şiddet kullanıp bastırarak karşılık veriyor. Erkek şiddetini önleyecek tam bir siyasi irade olmadığı için de Türkiye'de kadın cinayetlerine yenileri ekleniyor.

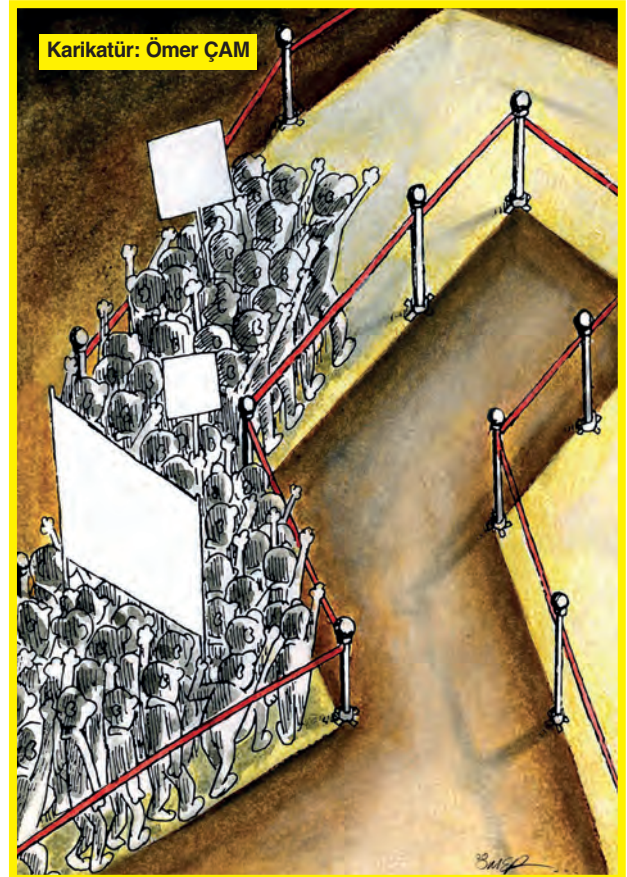
■ Kadınlarımızın bu değişimini siyasi irade de kabul etmiyor diyebilir miyiz?

Dünya değişiyor, hayat şartları, hayattan beklentiler ve sosyal yaşam değişiyor. Tüm bunlar değişirken, nüfusun yarısını oluşturan kadınların yaşadığı ve yaşamak istediği değişimi kimse görmek ve kabul etmek istemiyor. Bu da beraberinde kadına şiddet ve kadın cinayetlerini getiriyor. Topluma mesaj vermesi gereken devlet yöneticileri ve yetkililer, bence bu konuda görevlerini ihmal ediyorlar. Kadınlar kendilerini ifade etmeye çalışırken erkek eli bu isteği şiddetle, erkekliğiyle

bastırıyor. İşte bu noktada devlet bu erkeklik elini geriye itecek şekilde yaptırım uygulasa, şiddete karşı tutum olarak kadınların yanında yer alsaydı, bugün kadın cinayetleri bitebilir. Ancak ne yazık ki Türkiye'de bu konuda çok net bir siyasi irade yok.

■ Kadın Cinayetlerini Durduracağız Platformu olarak mücadeleniz ne zamana kadar sürecek? Eylemlerinize daha ne kadar devam edeceksiniz?

Platformu ilk kurduğumuz 2010 yılından bu yana kadına şiddet sorununun toplumda konuşulup tartışılması konusunda çok büyük ilerleme kaydedtik. Toplumun büyük bir kesimi kadına yönelik şiddetle mücadeleyi sahipleniyor. Kendimizi güçlü hissediyoruz. Ama farkında olmak yetmiyor. Biz Platform olarak kamu kaynaklarının kadınların yararına kullanılmadığı her durumda bunu sağlamak için mücadele etmeyi sürdüreceğiz. Bu konuda kadınlar da hem hak aramak için sessiz kalmamalı, hem de mücadeleye geç kalmadan katılmalı. Herkes mücadelenin öznesi olsun ve bu sorun artık bir sonuca bağlansın istiyoruz. İstanbul Sözleşmesi'nin uygulandığı, cinsiyet eşitliğinin ve özgürlüğünün olduğu bir toplum haline geleceğimize inanıyoruz. O güne kadar da mücadelemize, devam edeceğiz.

HABER:
ŞENOL BALI
senolbali_65@hotmail.com

35

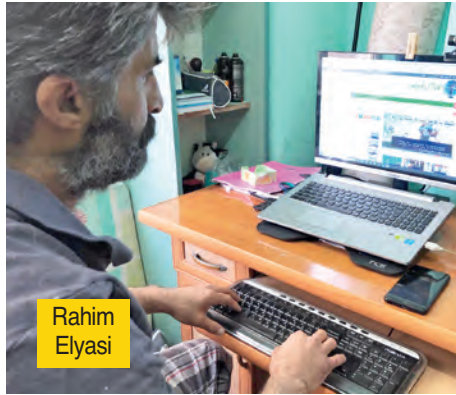
VAN'DA MESLEĞİNİ SÜRDÜREN İRANLI GAZETECİ ÇİFT:

GAZETECİLİKTE ISRAR EDECEĞİZ

LEYLA Ravand ve Rahim Elyasi'nin ABD'ye geçme talepleri onaylanmasına rağmen 7 yıldır bekliyorlar. Rahim Elyasi İran'dan Van'a kaçma hikayesini ise şöyle anlatıyor: "6 yıl cezaevinde kaldıktan sonra 2014 yılında mahkemeye teminat olarak iki tapu verdim ve karşılığında izinli olarak ayrıldım. Daha sonra kaçak yollar kullanarak Meriwan şehrinde buraya vardım. Siyasi mülteci olarak Van'a yerleştim, ardından eşim Leyla Ravand ve çocuklarımı getirdim. Kentte kiraladığımız küçük bir evde hayatımıza devam etmeye çalışıyoruz."

"CEZAEVİNDE DUDAKLARIMI DİKTİRDİM"

Gazetecilik yaptığı sırada haber kaynaklarıyla yaptığı telefon görüşmeleri üzerinden 'casus' olmakla suçlandığını söyleyen Elyasi, "Ülkede siyasi faaliyet yapan kişilerle haber maksatlı gerçekleştirdiğim telefon görüşmeleri üzerinden 'casus' olmakla suçlandım. 10 yıl hapis cezası verildi. Daha sonra pasaportsuz Irak'a geçtiğim gerekçesiyle 1 yıl daha ceza verildi. Üç ayrı cezaevinde toplamda 6 yıl hapis yattım" diyor. Elyasi cezaevinden çıkabilmek için sessizlik protestosu yaptığını anlatarak, "15 gün protesto amaçlı olarak dudaklarımı diktirdim. Günlerce kimseyle konuşmadım, bir şey yemedim. Bunun üzerine cezaevi yönetimi ve mahkeme yetkilileri tarafından dikişlerimi açmam şartıyla bana ailemi görmem için izin verildi. 10 gün izin

karşılığında iki evimin tapusunu da teminat olarak gösterdim. Daha sonra kaçak yollardan Türkiye'ye geçtim. Benden sonra da eşim ve çocuklarım geldi."

Van'a yerleştikten sonra Farsça yayın yapan gazete ve sitelere uzun zaman yazı gönderen Elyasi, daha sonra kendi haber sitesini kurduğunu söylüyor. Kürtçe ve Farsça yayın yapan haber sitesinde güncel konularda mesleğini icra etmeye çalışan Elyasi, haber takibi için sokaklarda koşturmaya hasret duyduklarını söylüyor.

"SALDIRIYA UĞRADIK"

Van'a geldikten sonra ekonomik sorunlarla mücadele ettiklerini, zaman zaman saldırıya uğradıklarını kaydeden Elyasi; "Bir dönem çevredeki esnaf tarafından saldırıya uğradık,

eşimle beraber darp edildik. Bizi darbeden şahıslar şikayeti geri çekmemiz için para teklif etti. Ancak kabul etmeyerek saldırı mahkemeye verdik, süreci bekliyoruz. Bunlar dışında hala ekonomik sorunlarla boğuşuyoruz. Resmi çalışma iznimiz olmadığı için çalışmıyoruz. Bize ödenen düşük miktarda bir göçmen ödeneğiyle zar zor geçinebiliyoruz". 7 yıldır Birleşmiş Milletler'den vize onayı için haber beklediklerini söyleyen Elyasi, "Birleşmiş Milletler hiçbir gerekçe belirtilmeden sadece bekle diyor. İranlı diğer mülteciler gelip birkaç ay içerisinde onay alıp gidiyorlar ancak biz yıllardır bekliyoruz" diyor.

Eşi Elyasi ile birlikte çalışan Leyla Ravand ise, Van'da nasıl yaşadıklarını şöyle anlatıyor. "7 yıldır Türkiye'de gazetecilik yapıyoruz. Eşim, üç ayrı siteye haber yazıyordu. Daha sonra kendi haber sitemizi kurduk. Eşimle beraber 28 aydır aktif olarak çalışıyoruz. Van'da göçmen ve sürgün olarak yaşıyoruz."

"KOCA BİR HAPİSHANE"

Van'ın dışına çıkamadıklarını da sözlerine ekleyen Ravand, iki çocukla tanımadık bir kentte yaşam sürdürmenin çok zor olduğunu vurguluyor. Dil, sosyolojik farklılıklar, ekonomik sorunlar gibi temel konularda sıkıntı yaşadıklarını aktaran Ravand, Van'da yaşadıklarını cezaevine benzeterek, koca bir hapishanede yaşıyor gibi hissettiklerini ifade ediyor.

KHK İLE İŞİNDEN OLAN GAZETECİ İNSAN HAKLARI KANALI KURDU

OHAL ile çıkarılan KHK'larla çalıştığı Anadolu Ajansı'ndan işten atılan 15 yıllık diploması ve savaş muhabiri Ahmet Erkan Yiğitsözlü, mağdur insanların sesi olmak amacıyla KHK Tv adlı insan hakları kanalı kurdu

BİRLEŞMİŞ MİLLETLER DAVAMIZI KABUL ETTİ

ANAYASA mahkemesine hak ihlali davası açtıklarını ayrıca BM İnsan Hakları Çalışma Komitesi'ne dava açtıklarını kaydeden Serbest gazeteci Ahmet Erkan Yiğitsözlü, "Davamız BM'ce kabul edildi. Buradan hakkımızı alacağımızı umuyoruz. Ülkeye bir gün hukuk geldiğinde kanalımızı erişime kapatanların da peşini bırakmayacağız. Hakkımızı hukuk içerisinde sonuna kadar arayaçağız" diyor.

Ahmet Erkan Yiğitsözlü

15 Temmuz darbe girişimi sonrası ilan edilen KHK'larla birçok gazeteci işsiz kalırken birçok gazeteci de cezaevine gönderilerek tutuklandı. Türkiye'deki tutuklu gazetecilerin zaman zaman sayılarını kamuoyu ile paylaşan Türkiye Gazeteciler Sendikası (TGS) 10 Kasım 2020'de yayınladığı bildiriye 72 gazeteci ve medya çalışanının cezaevinde olduğunu duyurdu. Bu rakamlara göre, Türkiye, tutuklu gazeteciler sıralamasında Dünya'da ilk üç arasına giriyor. Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) 2019 yılı Temmuz verilerine göre Türkiye'de işsiz kalan gazeteci ve medya çalışanlarının sayısı ise 12 bin civarında. Türkiye Gazeteciler Cemiyeti rakamlarına göre son beş yılda basın kartı iptal edilen gazeteci sayısı 3 bin 804. 15 Temmuz 2016'dan sonra 685 gazetecinin ise milli güvenlik nedeniyle basın kartının iptal edildiği biliniyor.

Bu gazetecilerden birisi de uzun yıllar yurt

dışında diploması ve savaş muhabirliği yapan Ahmet Erkan Yiğitsözlü. Yaklaşık 15 yıldan bu yana profesyonel olarak gazetecilik yapan Yiğitsözlü 15 Temmuz sonrası ilan edilen KHK'larla işsiz olan yüzlerce gazeteciden sadece birisi.

YOUTUBE KANALI

Önce işinden olan sonrasında ise hakkında silahlı terör örgütü üyeliğinden dava açılan ve basın kartı iptal edilen Yiğitsözlü şimdilerde serbest gazetecilik yaparak geçimini sağlıyor. Ayrıca KHK'lıların sesi olmak için KHK TV adı bir Youtube kanalı kuran Yiğitsözlü bir çok gazetecinin bu süreçte işsiz kaldığı için gazeteciliği bırakıp pazarcılık, manavlık, kuruyemişçilik ve hamallık gibi meslekler yaptığını dikkat çekiyor.

Süreçte kendinin de çok zorlandığını belirten tecrübeli gazeteci şu anda Türkiye'de

gazetecilik yapmanın çok zor olduğunu ancak her şeye rağmen gazetecilik yapmaya devam edeceğini belirtiyor.

SAVAŞ VE DİPLOMASİ MUHABİRİ

1997 yılında Gazi İletişim Fakültesi Radyo-TV Sinema bölümünden mezun olarak gazeteciliğe başlayan Ahmet Erkan Yiğitsözlü, 2005'den bu yana ise profesyonel gazetecilik yaptığını belirtiyor.

Muhabirliğe Pakistan'da başlayan, 7.5 yıl Pakistan'da çalışan Yiğitsözlü, devlet ajansı Anadolu Ajansı muhabiri olarak savaş ve diploması muhabirliği yapmış. Afganistan, Birleşik Arap Emirlikleri, Tayland gibi ülkelerde görev yaptığını, 2013 yılında AA'nın Kenya Temsilcisi olarak görev yaptığını, ilk baskılara da burada görev yaptığı dönemde başladığını aktaran Yiğitsözlü, "Ekvator'un güney kısmına ayak basan ilk Anadolu Ajansı muhabiriyim. Burada genel müdürün baskısıyla o tarihlere Türkiye'ye döndüm. Diploması muhabiri iken taşra muhabiri oldum. Gazeteciliğin küçüğü büyüğü olmaz. Ancak diploması muhabirliği sonrası atıl bir göreve atanmak ağrıma gitti" ifadelerini kullanıyor.

TAKİPSİZLİK KARARI

OHAL ile Türkiye'de farklı bir dönemin başladığına dikkat çeken Yiğitsözlü şunları söylüyor:

"Gazeteciler içeri atılmaya, işsiz kalmaya başladı. 15 Temmuz sonrasında bir KHK'ya dayandırılarak işten çıkarıldığımı öğrendim. Basın kartım iptal edildi. Daha sonra işe iade davası açtım. Atıldıktan 1 yıl sonra hakkımda soruşturma açıldı. 3 gün gözaltında kaldım. 1.5 yıl sonra savcı hakkımda takipsizlik verdi."

Bu arada iş mahkemesine de işe iade davası açtığını aktaran Yiğitsözlü hukuk mücadelesini ise şöyle anlattı:

"Orada bana yapılan suçlama Kenya'da yaptığım bir haberle ilgili idi. Diyanet İşleri Başkanlığını küçük düşürmüştüm. Büyükelçinin açıklamasına hiçbir şey katmadan ajansa gönderdim. Haberi ajansa gönderdikten sonra Diyanet İşleri Başkanlığı, Büyükelçiliği, Dışişleri Bakanlığı'na ve büyükelçiyi haberi yapan beni suçladı. Benim mobinge uğramamın ve işten çıkarılma sebebim keza bu habermiş."

İş mahkemesini kazandığını ancak AA'nın itirazı sonrası istinaf mahkemesinin davayı red ettiğini ve işe iadesini kabul etmediğini aktaran Yiğitsözlü bunun gerekçesinin ise trajikomik olduğunu aktarıyor. Hiç gitmediği, yerini dahi bilmediği o dönem KHK ile kapatılan Turgut Özal Üniversitesi'nde okumasının işe iadesinde ret gerekçesi yapıldığına işaret eden

HABER:
SERKAN TALAN
serkantalan@hotmail.com

37

Ahmet Erkan Yiğitsözlü, "Bu olay bile akıl almaz. Konuyu Anayasa Mahkemesi'ne taşıdım. Hakkımı sonuna kadar arayacağım. Bana bu haksızlıkları yapanların hukuk içerisinde peşini bırakmayacağım" dedi.

GEREKÇESİZ ERİŞİM YASAĞI

Bu dönemde özellikle devlet desteğiyle yapılan gazeteciliğin çok zor olduğunu belirten Yiğitsözlü, "Açıkçası bu dönemde iade olsam döner miyim? Bu şartlarda kesinlikle dönmem. Ben gazeteciyim. Gazetecilik devlet desteğiyle yapılacak bir iş değil. Gazetecilik bağımsız bir meslektir. Önemli olan bağımsız ve tarafsız gazetecilik yapabilmektedir. Anadolu Ajansı'nda çalışıyor olsam şu anda 10 bin TL maaş alacaktım. Şimdi 3-4 bin arası gelirim var. Olsun şu anda özgür ve bağımsız olarak gazetecilik yapıyorum" ifadelerini kullandı. 4.5 yıldır düzenli bir işinin olmadığını serbest gazetecilik yaparak geçimini sağladığını kaydeden Yiğitsözlü geçen yıl KHK mağdurlarının sesi olmak için KHK TV adlı bir Youtube kanalı kurduğunu ve daha sonra bu kanalın hakları ihlal edilmiş herkesin sesi olmak için, insan hakları kanalına dönüştüğünü kaydeden Yiğitsözlü, 4.5 yılda yaşadığı 3. mağduriyetin

GAZETECİ NİYE TUTUKLANIR?

ÜLKEDEKİ tutuklu gazetecilere ve gazeteciliğin zorluklarına da değinen Yiğitsözlü sunları söyledi: "Bir gazeteci için ölümden sonra en kötü şey tutuklanmaktır. Gazeteci niye tutuklanır anlamış değilim. Kamu adına denetleme görevi yapar. Niye tutuklanıyor gazeteciler, çünkü mevcut iktidar basının özgürce yazmasını istemiyor. Hukuk dışılıkları yazmasını istemiyor. Bu işin önündeki en büyük engel bağımsız gazetecilerdir. Birçok gazetecinin süreçte işsiz kaldığını ve farklı mesleklerde çalıştığını hatırlatan Yiğitsözlü, farklı mesleklerde çalışmak zorunda olan gazetecilere seslenerek, "Gazetecilik kutsal bir meslek. Gazetecilik mesleğini yapın. Kendi mecranızı kurun, kimseden medet beklemeyin tabir caizse kendi göbeğinizi kendiniz kesin" ifadelerini kullanıyor.

kurduğu insan hakları kanalına Türkiye'den sebepsiz bir şekilde erişim yasağı getirilmesi olduğunu belirten Yiğitsözlü, "Avukatımız aracılığıyla durumu mahkemeye verdik. Ve haftalar sonra yapılan yazışmalar ile öğrendik

ki, Bilgi Teknolojileri Kurumu kanalımızı erişime kapatmış mahkeme kararını ise sonradan çıkarmışlar. Şu anda yayınlarımız devam ediyor. Videolarımız yayında. Sadece ana sayfaya girilmiyor" diye konuştu.

ADAR BOZBAY: BU ÜLKEDE

SANAT YAPMAK ARTIK ÇOK ZOR!

Aslı Erdoğan KİMDİR?

1967 doğumlu, Amerikan Robert Lisesi, Boğaziçi Bilgisayar Mühendisliği mezunu olan Aslı Erdoğan, Yüksek Lisansını CERN'de hazırladıktan sonra, fizik doktorasını yarıda bırakarak yazarlığa geçti. 1994'te ilk kitabı yayımlanan yazar, ulusal ve uluslararası bir çok ödül aldı. Le Monde, Frankfurter Allgemeine Zeitung, Neue Zürcher Zeitung, die Welt, der Freitag, die Berliner Literatur Kritik gibi gazete ve dergilerde Aslı Erdoğan yapıtları üzerine yüzden fazla makale yayımlandı. 2011'de İsveç'in iki büyük gazetesi kültür sanat eklerine röportaj veren Erdoğan, ayrıca Nobel ödüllü yazar Le Clezio'dan sonra Dagens Nyheter kültür ekinin kapağına taşınan ilk yabancı yazar oldu. Radikal Gazetesi'nde ve Özgür Gündem gazetelerinde köşe yazarlığı yaptı. 15 Temmuz 2016 darbe girişiminden sonra kapatılan Özgür Gündem gazetesine 16 Ağustos 2016'da yapılan polis baskınının ardından önce gözaltına alındı. Daha sonra silahlı terör örgütüne üye olma iddiasıyla tutuklandı. 4,5 ay tutuklu olan Erdoğan, daha sonra Almanya'ya yerleşti. Son olarak, Almanya'nın feminist dergisi 'Emma' tarafından 2018 yılı 'Simone de Beauvoir Kadın Hakları Ödülü'ne layık görüldü. Derginin açıklamasında Erdoğan için "Türkiye'de özgürlüğün ikonu" denildi.

Yönetmen, Senarist Adar Bozbay, yazıları sebebiyle 2016 yılında tutuklanan yazar Aslı Erdoğan'ın belgeselini yapabilmek için mücadele ediyor. Avrupa'dan finansal destek arayan sanatçı, Türkiye'de sanatçıların baskı altında olduğunu iddia ediyor

SENARİST, yönetmen Adar Bozbay için Aslı Erdoğan'ın belgeselini yapmak bir tutku haline gelmiş. Finansal sıkıntılara, pandemide eklenince hayali olan belgeseli tamamlamakta zorlanan Bozbay Avrupa Birliği fonlarından, kampanyalara kadar birçok yöntem deniyor. Çekimleri kendi imkanları ile tamamladığını anlatan Bozbay, Avrupa ülkelerine göre Türkiye'de sanatçıların daha çok baskı altında olduğunu iddia ediyor. Bozbay, belgesel sürecini ve düşüncelerini şu sözlerle anlatıyor:

"Avrupa'da Aslı Erdoğan'a olan saygılarından, benimle birlikte kolektif bir çalışmanın içinde olmayı istemelerinden dolayı belgeselin yapım sürecinde destek olanlar oldu. Ama ben hayatımdan kısarak bu sürece geldim. Çünkü bu benim için bir tutku. Eminim ki bütün film ya da sanat yaratıcıları da benim gibi düşünüyor, hayatlarından kısarak yaşıyorlardır. Amerika'da, Avrupa'da yönetmenler el üstünde tutuluyor. Bizden çok daha iyi konumdalar. Bizim burada yaptığımız filmin bütçesinin iki katından fazlasını yapıyorlar ama bu bütçeyi orada bulabiliyorlar.

Bizden çok daha rahatlar. Biz daha çok baskı altında ve daha az bütçeyle bir şeyler yaratmaya çalışıyoruz.

SANSÜR SANATI DURDURAMAZ

Ben bu filmi bitirebilecek miyim, bitirirsem gönderebilecek miyim, ya da hepsi olduktan sonra filmim sansürlenecek mi, sansürlenirse ben Türkiye'de ne kadar rahat edebilirim, başka bir ülkeye gitmek zorunda kalabilir miyim gibi kaygılarla çalışıyoruz. Kaygıyla bir film ne kadar iyi yaratılabilir ki? Her şeye rağmen ben, Avrupa'dakiler kadar rahat değilim, bu kadar yaptım diyerek bunun arkasına saklanmıyorum.

Elbette sansür, sanatı durduramaz ama kısıtlar. 3 yılda 2 film yapabileceken, 3 yılda 1 belgesel yapabildim. Sanatla uğraşıyorsan birilerinden fon istemek, birilerine yazmak veya kendini anlatmaya çalışmak çok kötü hissettiriyor. Türkiye'de zaten böyle bir destek almak oldukça imkânsız, yurt dışında da uzun vadede ulaşabiliyorsun."

"Aslı Erdoğan" belgeselini tamamlayabilme

HABER:
GİRAY POYRAZ ÜREY

39

HİÇ KULLANMADIM NİYE ÖDEYİYİM?

BELGESEL ve yönetmenlik ile uğraşırken diğer yandan da işletmeciliğin getirdiği dezavantajlarla karşılaştığını ifade eden Bozbay, şöyle devam etti: "Pandeminin ilk ayları yani mart, nisan, haziran aylarında bu faturaları daha fazla ödüyorduk. Yüksek derken benim için 350 lira fatura geliyordu ama girişteki dükkanlar hiç açmadığı halde 2 bin, 3 bin, 5 bin lira fatura ödeyenler var. Kimi nereye şikâyet edeceklerini de bilmiyor. Ben arayıp BEDAŞ ile konuştum, "Konuyla ilgileneceğiz." dediler ama sonrasında bana geri dönüş yaptılar ve "Hiçbir sorun bulunamamıştır." dediler. Nasıl hiçbir sorun bulunamadı; hiç açmadığım, kullanmadığım elektriğin, suyun faturasını ben niye ödeyeyim? Açıkçası her şeyi kapatacağsın fakat kapatamıyorsun da... Yani şirket olarak açtığın yeri kapatamıyorsun çünkü üzerinde birçok vergi borcu da var. Kapatıp gitmek istesen de gidemiyorsun. Kapatayım desen kapatamıyorsun, açayım desen açamıyorsun! Öyle bir durumdayız. Elinde tutmak için de sürekli borç ödüyorsun. Elektrik, su, vergiler, eğlence vergileri... Milyon tane şey ödüyoruz hiç para kazanmadığımız bir yere. 5 bin lira gibi komik bir miktarda destek çıkardılar; o da herkese değil tabii, bazı işletmelere verildi. Bana verdiler ancak daha mekânım açılmadan bu krediyi geri ödemeye başladım. 3-4 ay sonra işletmeleri açabilirsiniz dedikleri zaman her şeyi karşılayıp açabilir miyim, bir fikrim yok. Sadece benim için değil; benim üzerimden bütün müzisyenler, yönetmenler, sanatçılar için de geçerli. Zor bir süreçten geçiyoruz, özellikle sanatçılar olarak..."

noktasında şu an post prodüksiyon (müzik, renklendirme ve animasyon) için ek fonlara hala ihtiyaç duyduğunu anlatan Bozbay, pandemi sürecinde bütün Avrupa'da fonların kısıtlandığını söylüyor.

Bozbay

Avrupa'da fon arayışını şöyle anlatıyor: "Önce ses, animasyon ve renk yapılacaktır; sonra sadece renk yapılabileceğini söylediler. Ses, animasyon ve müzik için fon bulamadım. 'Bu çok uzun sürebilir' denildi. Ben de onun için başka yöntemler arıyorum, başka fonlara da başvuruyorum. Şu an INDIEGOGO'dan kitlesel dayanışma kampanyası başlattık. Bu tür kampanyalar bazen böyle işlerde çok işe yarayabiliyor. Aslında Avrupa'da insanlar çok ilgi gösterdi. Özelden dönüp bizi desteklediklerini yazanlar çok oldu. Ama insanlarda pandemiden dolayı kaygı, tedirginlik ve daha tasarruflu olma durumu var. Artık bu tür kampanyaların çok büyük getirileri olmuyor."

Projeye Aslı Erdoğan cezaevindeyken başlayan Bozbay, yazara olan hayranlığının çok eskilere dayandığını vurguluyor. 90'lı yıllarda

Karikatür: Aşkın AYRANCIOĞLU

yazılarını soluksuz okuduğunu söyleyen Bozbay, Erdoğan cezaevine girdiğinde belgeselini yapma fikrinin oluştuğunu belirtiyor. Bozbay, belgeselin kendisi için neden bir tutku haline geldiğini şöyle ifade ediyor:

"Avrupa'da Aslı Erdoğan'ın hayranı çok. Edebi eserleri bir çok ödül aldı. Özellikle Fransa, Almanya ve Avusturya'da bir sürü kitabı operaya, iki tanesi de tiyatroya uyarlandı. Şu an bir yönetmen Mozart'ın müzikleriyle Aslı Erdoğan dizelerini alıp birlikte kullanacak. Aslı Erdoğan, Avrupa'da çok sevilen ve takip edilen bir sanatçı. Onun belgeselini yapmak, süreç sıkıntılı olsa da benim için bir tutku..."

“Güçlü Gazeteci, Özgür Medya”

*Bu Proje Avrupa Birliği tarafından finanse edilmektedir
This Project is Funded by the European Union*

Projenin genel amacı

“Türkiye’de basın özgürlüğü ve bilgi edinme hakkı için elverişli ortamın geliştirilmesi.”

Projenin özel hedefi

“Daha güçlü bir savunuculuk, güçlü gazeteciler ve medya özgürlüğü için güçlü bir dayanışma.”

Bu Proje ile TGS (Türkiye Gazeteciler Sendikası) ve İGC (İzmir Gazeteciler Cemiyeti), gazetecileri mesleki becerilerini geliştirmelerine, hakları konusunda farkındalık yaratmaya ve aralarındaki dayanışmayı güçlendirmeye destek vererek medya özgürlüğüne yönelik küçülme alanını ele almayı amaçlamaktadır. Proje süresi 44 ay olup, Ocak 2019’da başlamıştır.

Proje kapsamında Gazeteciler ile dayanışmayı güçlendirmek ve demokratik toplum olmanın temeli olan basın özgürlüğü faaliyetlerinin desteklenmesinin yanı sıra Gazetecilere yönelik meslek eğitimi, dil atölyeleri, meslek hakları atölyeleri ve işgücü piyasasına tekrar entegrasyonlarını kolaylaştırmak için Basın Akademisi oluşturulması gibi yeni hizmetler sunarak sektör dışında kalanlara ve mesleğini sürdürenlere yönelik işgücü piyasasının ihtiyaçlarına uygun eğitimler düzenlenmektedir.

Projenin temel **iki hedefi** bulunmaktadır.

1. Risk altında olan gazetecilerin korunması ve basın özgürlüğü için dayanışmanın artması

Gazetecilerin adalete erişimlerinin desteklenmesi:

Mahkeme İzemeleri,
Adalete erişimin aktif olarak güçlendirilmesi için yasal destek,
Cezaevi Ziyaretleri, İzleme Raporları

Kamuoyu farkındalığı ve dayanışma girişimleri:

Özgür Yayın ve Özgür Basın Kampanyaları,
Uluslararası Lobi ve Savunuculuk Faaliyetleri,
Diğer İllerde Paydaş Toplantıları

2. Gazetecilerin istihdama ve sektörde korunmalarına yönelik desteklerin verilmesi

TGS ve İGC Basın Akademileri:

Çalışma alanları, Stüdyolar, Eğitim alanları

Gazetecilerin Mesleki Yeterliliklerinin ve Mesleki Haklar Konusunda Kapasitelerinin Artırılması:

Mesleki Eğitimler,
Yabancı Dil Eğitimleri,
Psikolog Desteği,
Telif Desteği,

TGS Yardım Hattı ve Mesleki Haklar için Doğrudan Yardım, Haklarımız Kampanyaları

